

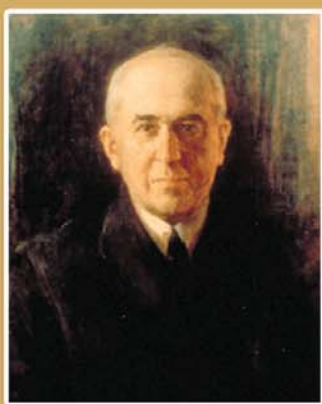
NAGRADA
MLADI PRONALAZAČ
»MLADEN SELAK«

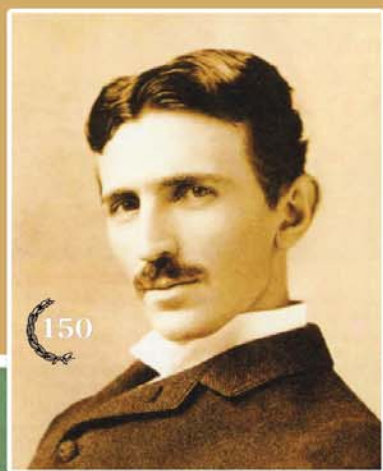
GLASNIK 6

SELAKOVO JEVANĐELJE

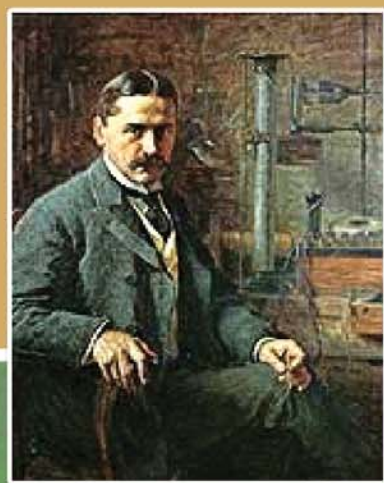
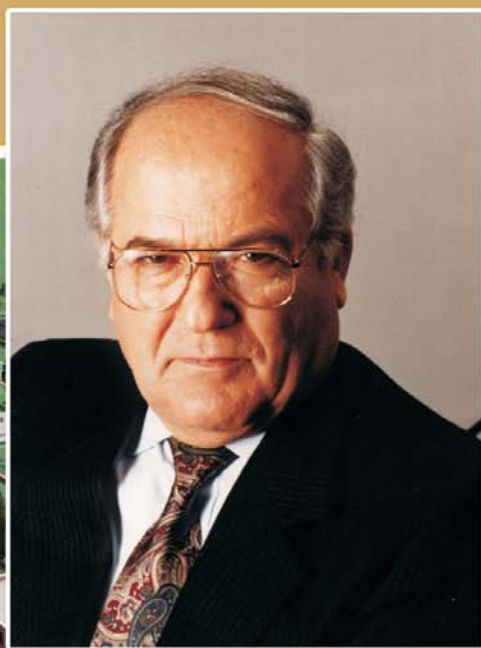
MILUTIN
1879

MILANKOVIĆ
1958

130 GODINA

SRPSKA AKADEMIJA NAUKA I UMETNOSTI
Beograd, 28. novembar 2007.

SAVEZ PRONALAZAČA BEOGRADA I IFIA
BELGRADE ASSOCIATION OF INVENTORS AND IFIA

Izdavači: Savez pronalazača Beograda
Srpska akademija nauka i umetnosti

Glavni i odgovorni urednik: Milan Božić, pat. ing.

Urednici: akademik Aleksandar Marinčić
prof. dr Radislav Anđelković
prof. Lazar Bunović, dipl. ecc.
mr Đuro Borak, dipl. ing.
prof. dr Radovan Kovačević

Lektor: Predrag Čonkić

Korektor: Rada Kedža i Radojka Miletić

Kompjuterska obrada: Aleksandar Čalić, dipl. ing.

Tiraž: 2000

Štampa: „Preporod“, Beograd

ПОЗИВНИЦА

МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА ИНОВАЦИЈА 2007
28-30. новембар 2007. САНУ, Београд, Србија

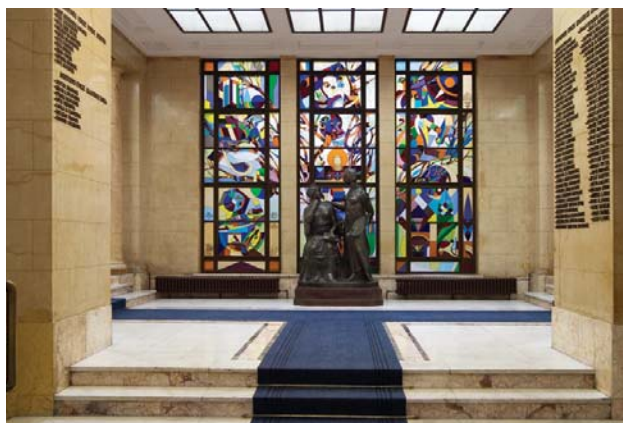
ИНОВАЦИЈЕ - ЗДРАВА И СИГУРНА ЧОВЕКОВА ОКОЛИНА

GLASNIK BR. 6 U našoj zemlji u drugoj polovini XIX veka delovao je, u okviru nastojanja Generalne skupštine UN za nove pravednije međunarodne ekonomske odnose, **snažan Inovacijski pokret**. Najviši organi vlasti, na čelu sa Saveznom Vladom i Privrednom komorom, bili su nosioci ove aktivnosti, koja je trebalo da podstiče razvoj sopstvenih tehnologija i proizvodnje. Sve aktivnosti koje su u toku godine bile u funkciji stvaranja domaćih inovacija, na kraju godine su rezultati sumirani na tzv. **Oktobarskim susretima pronalazača** u PKJ i dodeljivane nagrade najboljima.

Oktobarski susreti pronalazača 2007. najavili su obeležavanje 130 godina od rođenja našeg najvećeg naučnika Milutina Milankovića. Održani su prvi put van Privredne komore Srbije i to u SRPSKOJ AKADEMIJI NAUKA I UMETNOSTI. Za to ima više razloga, a glavni je što je relativno kasno došlo do dogovora sa novim **predsednikom Komore Milošem Bugarićem**. Predsednik Komore je delegaciju Oktobarskih susreta, u sastavu: **Milan Božić, Đuro Borak i Radovan Kovačević**, a u kojoj je prisustvovao i potpredsednik Komore **Stojan Jevtić**, primio tek 16.11.2007. g. kada su već sve glavne odluke morale biti donesene ranije. Novi predsednik je dao ovim aktivnostima podršku, smatrajući da bez inovacija nema ni privrednog razvoja i pozeleo da se ovi Susreti vrate u Komoru.

Pored pratećih manifestacija dodela nagrada: Pronalazač godine i Selakove nagrade mladim pronalazačima, Susreti 2007. su bili tematski: „**Inovacije u funkciji zaštite životne sredine**”. Međunarodna Konferencija koja je povodom toga priređena, uspešno je održana zahvaljujući u prvom redu, pored Saveza pronalazača, Srpskoj akademiji nauka i umetnosti i Privrednoj komori Srbije (Odbor za tehnološke inovacije i Odbor za zaštitu čovekove okoline), kao i Svetskoj organizaciji pronalazača IFIA.

Na žalost, Zakon o inovacionoj delatnosti se ne primenjuje, pa obnovu Pupinovog fonda, uglavnom, i **dalje finansira Selakova fondacija**, skromno doprinoseći našoj mladosti da ostane u zemlji.

Sl. 1 – Srpska akademija nauka i umetnosti - hol

Sl. 2 – Akademik Nikola Hajdin, predsednik Srpske akademije nauka i umetnosti, velika podrška pravim vrednostima u Srbiji

Sl. 3 – Kuda ide ova mladost? Usmerimo ih na obrazovanje i nauku koja u čoveku uzgaja sve ono što je lepo i dobro

OKTOBARSKI SUSRETI PRONALAZAČA 2007. GODINE

S C E N A R I O

Beogradski sajam

Beograd, 28.11. – 01.12.2007. god.

OTVARA SE IZLOŽBA *„Inovacije i Biznis u funkciji Ekologije”*

na 6. Međunarodnom sajmu „BIZNIS BAZA”, HALA 2 – ARENA

28.11.2007. u 10 h

Srpska akademija nauka i umetnosti

Beograd, 28.11.2007. god.

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA

„Inovacije – zdrava i sigurna čovekova okolina”

08:00 – 09:00, registracija učesnika

POZIV

Pozivamo Vas da prisustvujete **Međunarodnoj konferenciji „Inovacije – zdrava i sigurna čovekova okolina”** koja će se održati u svečanoj sali SANU po datom scenariju. Ova manifestacija koja se održava prvi put u Srbiji je posebno priznanje Savezu pronalazača Beograda, odnosno srpskim pronalazačima od strane **Svetske organizacije pronalazača - IFIA**, gde je uzelo učešće preko 130 autora u preko 50 referata iz 10 zemalja sveta.

Paralelno sa Konferencijom, održava se i **Međunarodna izložba inovacija „Inovacije i Biznis u funkciji ekologije”** na 6. Međunarodnom sajmu „Biznis Baza” na Beogradskom sajmu u hali 2, od 28.11.-01.12.2007. godine.

- Sajam se otvara za posetioce 28.11.2007. u 10 h
- Sajam je otvoren u vremenu od 10-19 h
- Dodela priznanja je 01.12.2007. u 12 h
- Zatvaranje Sajma je 01.12.2007. u 17 h

RASPORED SEKCIJA		
SANU – Srpska akademija nauka i umetnosti, 29.11.2007. *		
09,00-10,00	Otvaranje Konferencije	
10,00-12,00	Sekcija E	ČISTA ČOVEKOVA OKOLINA
12,00-14,00	Sekcija F	MEDICINSKI I FARMACEUTSKI RESURSI
14,00-15,00	Ručak	
15,00-16,00	Sekcija A	GENERALNA SIGURNOST INOVACIJA I AUTORSTVA
16,30-19,00	Sekcija C	SIGURNA ČOVEKOVA OKOLINA
Konferencijska večera		
SANU – Srpska akademija nauka i umetnosti, 30.11.2007. *		
09,00-10,00	Sekcija B	ZDRAVA HRANA
10,00-11,00	Sekcija D	RECIKLAŽA KORIŠĆENOG I OTPADNOG MATERIJALA
11,00-12,00	Okrugli sto	ČISTA ČOVEKOVA OKOLINA
Koktel		

CONFERENCE CONTACT INFORMATION – KONTAKT INFORMACIJE

Belgrade Association of inventors and authors of technical improvements Serbia
11000 Belgrade, Hilendarska 1/V, tel: +381-32-22-265
E-mail: inventbg@eunet.yu, Web: www.inventbg.org.yu

ORGANIZACIONI ODBOR
Mr Đuro Borak, dipl. ing.

SCENARIO KONFERENCIJE

28.11.2007.

08:00 – 09:00

Registracija učesnika

- ✱ **Postavljanje Kancelarije ispred Svečane sale SANU** (prevodioci, oprema za prevođenje, konferencijski materijali, postavljanje zastava učesnika, postera IFIA, cvetni aranžman, natpisi prdsedavajućih, rezervacija prednjih redova, čovek za doček gostiju, slika Milankovića...)
- ✱ Dolazak gostiju u SANU – Svečanu salu
- ✱ Ispred sale registracija (pripremiti registracioni list)

Sl. 4 – Operativni štab pred početak Susreta

09:00 – 10:00

Otvaranje Konferencije

- ✱ **Predsedništvo: Slobodan Petrović, Milan Božić, Đura Borak, Aleksandar Marinčić i Andraš Vedreš**
- ✱ Skup otvara **prof. dr Slobodan Petrović**: pozdravlja sve prisutne, a posebno predsednika IFIA, predsednika SANU, predsednika PK Vojvodine, predstavnika PK Srbije, predstavnike Ministarstva nauke, PK Beograda, Skupštine Beograda, Vojske Srbije, privrednih organizacija i naučnih instituta i fakulteta, predstavnike pronalazača stranih zemalja, predstavnike diplomatskog kora i sredstva informisanja

Sl. 5 – Radno predsedništvo (s desna na levo): akademik Aleksandar Marinčić, pat.ing. Milan Božić, prof. dr Slobodan Petrović i mr Đuro Borak

Sl. 6 – Početak rada; Nikola Stojšić, predsednik Privredne komore Vojvodine (prvi s leva) redovno prisustvuje Susretima

- ✱ Nedavno je preminuo gradonačelnik Beograda **mr Nenad Bogdanović**, koji je svojim delovanjem dao veliki doprinos razvoju pronalazaštva kod nas i molim sve učesnike da minutom ćutanja odamo poštu Nenadu Bogdanoviću. Slava mu!
- ✱ Poziva predsednika SANU, **akademika Nikolu Hajdina**, da pozdravi skup
- ✱ Poziva predsednika IFIA, **gospodina Andraša Vedreša**, da pozdravi skup
- ✱ Poziva predstavnika Ministarstva nauke da pozdravi skup
- ✱ Poziva predstavnika PK Srbije da pozdravi skup
- ✱ Poziva predstavnika Skupštine Beograda da pozdravi skup

Sl. 7 – Predsednik Svetske organizacije pronalazača (IFIA) Andraš Vedreš otvara skup

Sl. 8 – Bojan Stanojević pozdravlja skup ispred Skupštine Beograda

- ✱ Presedavajući ukazuje da su ovo **tradicionalni Oktobarski susreti pronalazača**, koji su u proteklih 50 godina bili vrlo uspešno organizovani u okviru Saveza pronalazača, PKS i SANU. Ovogodišnja manifestacija je deo te tradicije i uobičajeno je da se pri tom dodeljuju mnoga priznanja, a posebno **priznanja mladima preko Selakove fondacije**. Podrška Susretima 2007. od strane IFIA usledila je nakon uspešne posete predsednika Svetske organizacije pronalazača IFIA dr Vedreša izložbi „Pronalazaštvo, Beograd 2005. i 2006.”. Nakon posete čelnim ljudima Ministarstva za nauku, Privrednoj komori Srbije i Skupštine grada Beograda i na inicijativu dr Vedreša prihvaćena je inicijativa, a kasnije i potvrđena u Komitetu IFIA, da se ova manifestacija organizuje u našoj zemlji.

DODELA NAGRADA

Dozvolite mi da ova priznanja uručimo vodeći korespondenciju na srpskom jeziku. Medalje će uručiti predsednik SPATUB-a Đuro Borak i ministar za ekologiju.

Savez pronalazača Beograda **predsedniku IFIA dr Andrašu Vedrešu** dodeljuje Veliku zlatnu medalju „Inovacije & Biznis” sa likom Nikole Tesle. Uz ovo se dodeljuje posebna slika autora naših pronalazača sestre Panajotović – znak IFIA izrađen od srpskih poludragih kristala.

- ✱ SPATUB je dodelio **mr Nenadu Bogdanoviću** Zlatnu medalju sa likom Nikole Tesle za veliki doprinos razvoju pronalazaštva u Beogradu i šire u našoj Republici. I koristimo priliku da mu se ova medalja posthumno uruči. Molimo predstavnike grada da preuzmu medalju i da je uruči porodici Bogdanović
- ✱ Nagradu uručuje predsednik SPATUB-a **mr Đuro Borak, dipl. ing.**

Sl. 9 – Dodela visokog priznanja dr Andrašu Vedrešu

- ✱ Molim Milana Božića da uzme reč i obrazloži predlog nagrade za **mlade pronalazače „Mladen Selak”**

Nagrade uručuju **mr Đuro Borak i dr Stojan Jevtić**, potpredsednik Privredne komore Srbije.

ZLATNA SELAKOVA MEDALJA za 2007. godinu

Najbolji Selakov stipendista: **SLADANA POPOVIĆ**, učenik gimnazije

Najbolji doktorat: **dr BLAGOJE ĐUKANOVIĆ**, temom „ANATOMSKE VARIJACIJE VASKULARNIH I BILIJARNIH STRUKTURA U HIRURGIJI JETRE“

Najbolji pronalazač za 2007. godinu:

- ✱ **MIRJANA ČOLOVIĆ, dipl. ing.** – Institut „Vinča“, za pronalazak BIOSENZOR ZA DETEKCIJU ORGANOFOSFATNIH I KARBONATNIH PESTICIDA U VODI I HRANI
- ✱ **BOJAN DIMITRIĆ, dipl. ing.** – Banja Luka, za pronalazak GRAĐEVINSKI MATERIJALI ELEMENTI ZA BRZO ZIDANJE
- ✱ **IGOR JURIĆ, dipl. ing. maš.** – Beograd, za pronalazak PRIMENA ELEKTRODETONATORA I UREĐAJ ZA ZAŠTITU MINSKOG POLJA OD DEJSTVA GROMA

Sl. 10 – Uručenje nagrade Igoru Jurčiću

*Sl. 11 – Selakovu nagradu za najbolji doktorat
prima dr Đukanović*

- ✱ Pozivam **predstavnik ministarstva za ekologiju** da nas informiše o **deklaraciji** usvojenoj na Oktobarskoj ministarskoj konferenciji za očuvanje čovekove sredine

*Sl. 12 – Kulturno
umetnički program*

- ✱ Pozivam predsednika IFIA, gospodina Vedreša, da izloži rad „**Inovatori i globalizacija**”
- ✱ Za kraj sesije, molim muzičara mr Boru Dugića da odsvira dve numere
- ✱ Pozivam na kratak koktel i kafe pauzu
- ✱ Nastavak saopštavanjem stručnih radova po programu

29.11.2007.

❖ *Predsedavajući Slobodan Petrović, predstavnik Galenike, Ukrajine, Mađarske*

SANU – Srpska akademija nauka i umetnosti, 29.11.2007.		
10:00 – 12:00	Sekcija E	ČISTA ČOVEKOVA OKOLINA

Kafe pauza

SANU – Srpska akademija nauka i umetnosti, 29.11.2007.		
12:00 – 14:00	Sekcija F	MEDICINSKI I FARMACEUTSKI RESURSI
14:00 – 15:00	Ručak	

❖ *Radovan Kovačević, Đuro Borak, Danica Mićanović, predstavnik Rumunije i Makedonije*

15:00 – 16:00	Sekcija A	GENERALNA SIGURNOST INOVACIJA I AUTORSTVA
---------------	-----------	---

Kafe pauza

16:30 – 19:00	Sekcija C	SIGURNA ČOVEKOVA OKOLINA
---------------	-----------	--------------------------

Konferencijska večera, hotel Royal		
------------------------------------	--	--

30.11.2007.

❖ *Dušan Stokić, Ivana Đujić, Andraš Vedreš, predstavnik Galenike*

SANU – Srpska akademija nauka i umetnosti, 30.11.2007.		
09:00 – 10:00	Sekcija B	ZDRAVA HRANA
10:00 – 11:00	Sekcija D	RECIKLAŽA KORIŠĆENOG I OTPADNOG MATERIJALA
11:00 – 12:00	Okrugli sto	ČISTA ČOVEKOVA OKOLINA
Koktel		
13:00	Prijem delegacije u Privrednoj komori Srbije	
14:00	Prijem delegacije u Skupštini grada Beograda	
Ručak		
Poslepodnevne aktivnosti na sajmu (izbor nagrađenih i štampanje diploma)		

Београдски сајам

Београдски сајам се налази између Булевара војводе Мишића и десне обале Саве, на око 40 хектара укупног простора, има 14 сајамских хала са 100.000 м² изложбеног и пословног простора, отворени изложбени простор површине 35.363 м² и пратеће угоститељске и друге објекте. На Сајму се одржава око 45 редовних сајамских манифестација годишње, од којих су најзначајније: Међународни сајам технике и техничких достигнућа, Међународни сајам одевања, Међународни сајам намештаја и Међународни салон аутомобила.

на мапи > Ф3 2

Sl. 13 – Beogradski sajam

30.11.2007.

❖ *Beogradski sajam*

Dodela priznanja	
12:00	Đuro Borak, Snežana Šarbuš, Andraš Vedreš, predstavnik Makedonije
Zatvaranje izložbe	

GOVOR

predsednika SANU akademika Nikole Hajdina

Dame i gospodo, poštovani prijatelji,

Izražavam zadovoljstvo što se **tradicionalni Oktobarski susreti pronalazača** ove godine održavaju prvi put u **Srpskoj akademiji nauka i umetnosti** u okviru Međunarodne konferencije „Inovacije – zdrava i sigurna čovekova okolina”. Ovim Susretima Akademija se sa Privrednom komorom, Savezom pronalazača, resornim ministarstvima, Maticom srpskom i **Selakovom fondacijom izborila za obnavljanje Pupinovog fonda** koji pomaže da se naša mladež školuje i ostaje u zemlji.

Konferencija sa ovom temom po prvi put se u ovakvom obliku organizuje u Srbiji, a među prvim u Evropi i svetu. Saglasnost **Komiteta svetskih pronalazača – IFIA**, da se ista održi u Beogradu, svojevrsna je potvrda **dosadašnjih rezultata Inovacijskog pokreta** u našoj zemlji i značajno priznanje našim pronalazačima. Tema Konferencije je izuzetno aktuelna i vrlo značajna danas i predmet je proučavanja mnogih naučnika i istraživača sa ciljem da se očuva i zaštiti naša planeta. To se jedino može postići tehnološkim inovacijama.

Sl. 14 – Hajdin u razgovoru sa *akademikom Dragutinom Zelenovićem*, jednim od najzaslužnijih što Inovacijski pokret nije ugašen

Za ovu konferenciju je prijavljeno preko 50 stručnih radova sa preko 130 autora – pronalazača iz 10 zemalja sveta. Radovi su tematski razvrstani u 6 sekcija, uključujući i okrugli sto koji će utvrditi zaključak o ulozi kreativnih kadrova u izradi inventivnih rešenja, koja će podstaći negovanje prirode i trajno čuvanje čovekove okoline. Paralelno sa Konferencijom organizovana je i Međunarodna izložba „Inovacije – Biznis u funkciji Ekologije”, u okviru 6-og Međunarodnog sajma „Biznis baza”.

Primer kako treba raditi za opšte ljudsko dobro pokazali su nam naši čuveni naučnici i pronalazači: **Pupin, Tesla, Milanković, Lozanić, Pančić** i mnogi drugi koji su svetu podarili velika svetska dela, a koja su u saglasnosti sa prirodom i postala su opšte svetsko dobro.

Podsetimo se da idemo u susret jubileju **130 godina od rođenja Milutina Milankovića**, jednog od najvećih srpskih pronalazača i naučnika, koji će sigurno obeležiti početak rada na njegovom čuvenom delu „Kanon osunčavanja zemlje i njegova primena na problem ledenog doba”. To su dela koja su predviđala globalne promene klime na zemlji u dužem vremenskom periodu. Međutim, **ljudske aktivnosti na zemlji su ubrzale i pogoršale** neke od tih pojava, što je postalo zabrinjavajuće i upućuje na apel umnim ljudima da nađu adekvatna rešenja koja će ublažiti i otkloniti uzroke tih pojava.

Verujem da će brojni referati na ovoj Konferenciji pomoći da se rešavaju ovi problemi.

Hvala!

Sl. 15- Galerija Srpske akademije nauka i umetnosti

GOVOR

potpredsednika PKS dr Stojana Jevtića

Uvaženi pronalazači, poštovani predsedniče Srpske akademije nauka i umetnosti, gospodine Hajdin, uvaženi predsedniče IFIA, gospodine Vedreš, cenjeni gosti,

Čast mi je i zadovoljstvo da pozdravim sve učesnike tradicionalne manifestacije „Oktobarski susreti pronalazača”, kao i učesnike Međunarodne konferencije „Inovacije – zdrava i sigurna čovekova okolina”. U svojoj dugoj tradiciji, ovi **Susreti po prvi put se održavaju van Privredne komore Srbije**, i to pod svodovima SANU, hrama srpske nauke. Ovo svakako i simbolički govori o tesnoj sprezi nauke i pronalazaštva sa privredom.

Inovacije u svim zemljama predstavljaju snažan faktor razvoja i rasta privrede, posebno kada su posvećene rešavanju ekoloških problema. Zbog toga i Srbija čini napore da unapredi i podstakne kreiranje tehnoloških unapređenja korišćenjem tzv. čistih tehnologija, kroz brigu o **jačanju inovacionog talasa i domaćih inovacionih kapaciteta**. Duga izolacija naše privrede od delovanja zakona svetskog tržišta, dovela je i do zanemarivanja vitalne uloge pronalazaštva u povećanju konkurentnosti privrede i izvoza, što je udaljilo domaću privredu od svetskih tendencija. U godinama posle 2000.-te dolazi do reintegracije Srbije u svetsku privredu, pa i do oživljavanja domaćeg pronalazaštva i inovacija. Međutim, problemi niske konkurentnosti domaće privrede i neophodnost da se u narednim godinama obezbedi stabilan rast izvoza, nameću potrebu restrukturiranja privrede u skladu sa generalnim trendovima na svetskom tržištu. Upravo u ovom procesu leži nemerljiva uloga pronalazača, a njihove inovacije postaju okosnica podizanja konkurentnosti privrede na viši nivo. Zapravo, potreba smanjivanja tehnološkog jaza Srbije i inostranstva je snažani izazov koji treba da pokrene sve domaće umne sile, kako bi se smanjio navedeni raskorak. Siguran sam da će domaći inovatori i njihove kolege iz inostranstva kroz razmenu iskustva i znanja, doprineti stvaranju novih pronalazaka koji će unaprediti privredu Srbije.

Sl. 16 – Dr Stojan Jevtić pozdravlja skup

Sl. 17 – Najbolji Selakov stipendista Slađana Popović

Poštovani pronalazači, dozvolite mi da podsetim da porast ulaganja u istraživanja i razvoj i unapređenje konkurentnosti, predstavljaju najznačajnije ciljeve Evropske unije u narednim godinama, definisane Lisabonskom agendom. Imajući ovo u vidu, Privredna komora Srbije će i ubuduće podsticati i pomagati inovacione aktivnosti u zemlji i nastojati da naše sopstvene inovacije nađu što kraći put do realizacije u privredi.

Cenjani pronalazači, jedna od značajnijih akcija koje smo sproveli unutar komorskog sistema je aktivnost na donošenju **Zakona o inovacijama, i obnova „Pupinovog fonda” preko „Selakove fondacije”**. Dosledno zastupajući interese pronalazača, u nastojanju da se poboljšaju polazni uslovi finansiranja inovacijske delatnosti, Privredna komora Srbije čvrsto stoji na stanovištu da se unapređenje finansiranja javlja kao ključna pretpostavka širenja i omasovljenja inovacionog talasa. Želja je da se poput slavnih imena naše nauke i pronalazaštva (spomenuću samo neka: Milutin Milanković, Mihajlo Pupin, Nikola Tesla i drugi), danas u Srbiji stvori klima gde će klice novih pronalazaka i kreativnost njihovih autora, doprineti bujanju talasa pronalazaštva, koji će snažno zapljusnuti domaću privredu i doprineti povećanju njene konkurentnosti.

Uvaženi pronalazači, Privredna Komora Srbije čini sve što je u njenoj moći da se u potpunosti **primeni Zakon o inovacionoj delatnosti** u cilju reforme finansiranja inovacionih projekata, posebno na području aktiviranja Fonda za inovacionu delatnost. Na žalost, tu ima ozbiljnih problema. Naše je mišljenje da istraživači i inovatori moraju imati veći uticaj na opredeljivanje uslova finansiranja inovacione aktivnosti u Srbiji.

Uz već spomenute aktivnosti Privredne komore Srbije, naša je želja da se „**Oktobarski susreti pronalazača**” iduće godine vrate u okrilje **Privredne komore Srbije**, koja je njihova kolevka i njihovo prirodno središte. Takođe, želimo da u saradnji sa Srpskom akademijom nauka i umetnosti, Ministarstvom za nauku i svim drugim relevantnim institucijama i subjektima, delujemo u pravcu unapređenja uslova za razmah inovacione aktivnosti u godinama pred nama. U tom cilju i ove godine Privredna komora Srbije je, preko svog **Odbora za tehnološke inovacije i Odbora za životnu sredinu i održivi razvoj**, uzela aktivno učešće u radu ovog skupa, pri čemu su spomenuti odbori ujedno i nosioci aktivnosti u pripremi ove konferencije.

Poštovani pronalazači, uvaženi organizatori ove konferencije, dozvolite mi da se zahvalim na pozivu da vam se obratim na ovom cenjenom skupu i da još jedamput istaknem svoju ličnu i privrženost **Privredne komore Srbije napretku i usponu pronalazaštva u Srbiji**.

Želim vam uspeh u radu.

Hvala!

Sl. 18 – Prijem delegacije svetskih pronalazača u Privrednoj komori Srbije

Sl. 19 – Mr Đuro Borak i mr Dušan Stokić na svečanoj večeri svih učesnika MK odaju priznanje predsedniku IFIA

Privredna komora Srbije i, uopšte, komorski sistem je uvek bio najznačajnija društvena institucija koja je okupljala entuzijaste – pronalazače. Tu se posebno ističu Privredna komora Vojvodine i komora Beograda. Od regionalnih: komora Valjeva, Subotice, Kruševca, Pančeva i druge. Za vreme Inovacijskog pokreta PKJ je bila nosilac svih aktivnosti, predlagač zakonskih akata, radila na jačanju Saveza pronalazača, jačanjem njegove baze u fabrikama, obeležavanje imena i dela naših velikana nauke i pronalazaštva, finansirala jednim delom inovacijske projekte. Nekada je Komora bila vrlo uticajna u društvu, tako da ni jedna odluka Vlade, u vezi sa tehnološkim razvojem zemlje, nije mogla biti donesena bez podrške Komore.

GOVOR

pat. ing. Milana Božića, predsednika Fondacije mladi pronalazač „Mladen Selak”

Dame i gospodo, dragi prijatelji,

Tradicionalni „Oktobarski susreti pronalazača”, koji su plod snažnog inovacijskog pokreta u zemlji, pružili su niz značajnih aktivnosti koje su u funkciji privrednog razvoja i oživljavanja proizvodnje.

Sigurno jedan od najvećih uspeha ovih Susreta je što smo uspeali da započnemo proces **obnove „Pupinovog fonda”**. Koordiniranom akcijom u zemlji Srpske akademije nauka i umetnosti,

Sl. 20 – Pat. ing. Milan Božić govori

Privredne komore Srbije, Saveza pronalazača, Matice Srpske i resornih ministarstava sa jedne strane, i **finansijske podrške „Selakove fondacije”** s druge, stvoren je jedan sistem koji je nastavio posao „Pupinovog fonda”. Pomažu se mladi pronalazači – preduzetnici, u osvajanju proizvodnje, stipendiranju i pomoć studentima i đacima.

Ovi Susreti se održavaju punih **50 godina (od 1956. godine) u Privrednoj komori**, što je prirodno jer su inovacije privredna aktivnost. Pomenimo neke od pionira ovog pokreta.

Sam početak 1956. godine akademik i pronalazač **Branko Žeželj**, prvi predsednik Saveza pronalazača Jugoslavije, sjajni naučnik i pronalazač **Slavko Borojević**, kao i prof. dr **Dragutin Bošković**. Mi koji smo imali privilegiju da smo ih poznavali, ne znamo da li ih je više krasilo znanje ili skromnost. Divni čovek, veliki stvaralac, akademik i pronalazač **Dragutin Zelenović**, kao i akademik i pronalazač **Aleksandar Despić**, ing. **Petar Belić** i ing. **Petar Kostić**, generalni direktor Galenike i PKB-a, ing. **Slavko Popović**, direktor Viskoze, bivši predsednici Privredne komore Jugoslavije i Beograda mr **Milan Pavić** i mr **Branislav Vujinović**, kao i **Nikola Stojšić**, predsednik Privredne komore Vojvodine.

Sistem „Selakove fondacije” ne bi uspešno funkcionisao da nije bilo komorskog sistema i SANU, da nije bilo pored **Martina Selaka**, sjajnih entuzijasta koji cene prave vrednosti, u prvom redu akademika **Nikole Hajdina**, **Nikole Tasića**, **Ace Maričića**, **Nikole Stojšića**, **Đure Boraka**, **Slobodana Petrovića**, **Miodraga Živanovića**, **Nataše Ilić**, **Laze Bunovića**, **Radeta Gaborovića** i mnogih, mnogih drugih.

Sl. 21 – Ing. Svetlana Dašić (prva s desna), uvek odana ideji Oktobarskih susreta

Na kraju dozvolite mi da vam pročitam telegram gospodina Mladena Selaka:

„Dragi moji pronalazači,

Ovog trenutka osećam istovremeno radost i tugu; radost što se nastavlja obnova Pupinovog fonda, i tugu što nisam sa vama.

Pozdrav predsedniku Tadiću i predsedniku Hajdinu.

Vaš čika Selak”

ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE – BIZNIS – INOVACIJE

*Kratak prikaz izlaganja **mr Dušana Stokića, dipl. ing.**, na konferenciji „International Innovation Conference 2007”, SANU, Beograd, 29.-30.11.2007.*

U predavanju je dat prikaz povezanosti **tehnoloških inovacija, biznisa i zaštite životne sredine**, kao jednog od prioriteta današnjeg modernog sveta.

Lideri 189 zemalja članica Ujedinjenih nacija usvojili su 2000. godine **Milenijumsku deklaraciju**, koja u sebi sadrži 6 ključnih ciljeva:

- Sloboda
- Jednakost
- Solidarnost
- Tolerancija
- **Poštovanje prirode**
- Odgovornost

***Prirodni zakoni znače
zdravu čovekovu okolinu***

KOFI ANAN, tadašnji generalni sekretar UN, predstavio je 2001. g. 8 prioriteta zadatka koje je neophodno sprovesti do 2015. g.:

- Iskoreniti siromaštvo i glad
- Uspostaviti univerzalno osnovno obrazovanje
- Poboljšati položaj žena
- Smanjiti stopu smrtnosti dece
- Unaprediti zdravstvenu zaštitu majki
- Borba protiv HIV/AIDS, tuberkuloze i ostalih bolesti
- **Zaštita i unapređenje životne sredine**
- Razvoj globalnog partnerstva

***Poštujemo prirodne
zakone***

Idući u susret potrebi za očuvanjem prirodnih resursa i zaštitom životne sredine, kao nezaobilaznim segmentom svih važnijih međunarodnih akata, konvencija, povelja, politika i strategija, Republika Srbija je u oktobru 2007. g. bila domaćin „**6. Ministarske konferencije – Životna sredina za Evropu**”. Na njoj je prisustvovalo više od 3000 delegata i gostiju, predstavnika 56 državnih delegacija, nekoliko stotina međunarodnih i domaćih nevladinih organizacija i više od 100 novinara. Ocena stanja životne sredine u zemljama UNECE regiona je veoma zabrinjavajuća. Više od 100 miliona ljudi i dalje nema pristup bezbednoj pijaćoj vodi. Beleži se povećanje zagađenja vazduha (naročito finih čestica, prizemnog ozona, oksida azota) čime se skraćuje životni vek za skoro 1 godinu. A uočeno je i ugrožavanje biološke raznovrsnosti i gubitak ekosistema. Upozoravajući podaci podstiču na mobilnost i neophodnost hitnog rešavanja nagomilanih problema. Na ovoj konferenciji usvojena je takozvana **Beogradska deklaracija**, koja naglašava prioritete elemente kojima šira društvena zajednica mora posvetiti veliku pažnju.

Sl. 22 – Mr Dušan Stokić, sekretar Odbora za zaštitu životne sredine PKS, izlaže svoj rad

Proces harmonizacije nacionalnih propisa sa propisima EU, kroz usvajanje pravnih tekovina (Acquis Communautaire), posebno je zahtevan u oblasti zaštite životne sredine. Republika Srbija je započela proces usvajanja „ekološkog” zakonodavstva, ali će biti neophodno usvojiti i primeniti još brojne direktive, uredbе, preporuke i druga akta u ovoj oblasti, uporedo sa izgradnjom odgovarajućih institucija i povezivanja istraživačko-inovativne delatnosti sa poslovnim sektorom.

Jedan od novijih koncepata koji se sve više ugrađuje u nacionalne politike zaštite životne sredine je „**Održiva potrošnja i proizvodnja**”, kao deo takozvanog Marakeškog procesa. Ovaj proces započeo je 2003. godine kao 10-godišnji program koji principe održivosti ugrađuje i u sferu potrošnje i proizvodnje. Bavi se, pre svega, ugradnjom mera i principa održive potrošnje i proizvodnje u politike i strategije na nacionalnom, regionalnom i internacionalnom nivou. U okviru ovog Programa postoji 7 radnih grupa: Održivi proizvodi, Održive javne nabavke, Održivo građevinarstvo, Održivi turizam, Održivi način života, Obrazovanje za održivu potrošnju, Saradnja sa Afrikom.

Asocijacija **Evropskih privrednih komora** (Eurochambers), takode je prepoznala značaj povezivanja inovativne delatnosti sa biznis sektorom kroz tri ključna prioriteta: čistiji proizvodni procesi, kvalitetniji/bolji proizvodi i EKO-inovacije. Brojne međunarodne inicijative i instrumenti afirmišu i podstiču razvoj održivih proizvoda: direktive o energetske efikasnosti, o produženoj odgovornosti proizvođača, eko-označavanju proizvoda, standardizacija (ISO 14020). Ovo su sve pokazatelji neophodnosti povezivanja čitavog pokreta inovatora i pronalazača sa poslovnim sektorom, pogotovo sa istraživanjem i razvojem u kompanijama. Istovremeno, poslovni sektor direktno utiče na kreiranje stavova potrošača i tržišta, ali je ključni pokretač inovacionog pokreta. Samo ovakva čvrsta sprega INOVACIJE – BIZNIS, može doprineti rešavanju problema energetske efikasnosti, prekomernog zagađenja, smanjenja upotrebe prirodnih resursa, neravnomernog ekonomskog rasta i korporativne društvene odgovornosti.

Prema Svetskom poslovnom Savetu za održivi razvoj (World Business Council for Sustainable Development - WBCSD), među **7 ključnih faktora uspeha poslovnog sektora, prvo mesto zauzimaju INOVACIJE!**

Sl. 23 – Rasprava u sekciji B iD, predsedava mr Dušan Stokić

***Zdrava čovekova
okolina znači
zdrav život za ljude***

***Naše zdravlje nije
plod slučajnosti,
već zavisi od
načina života***

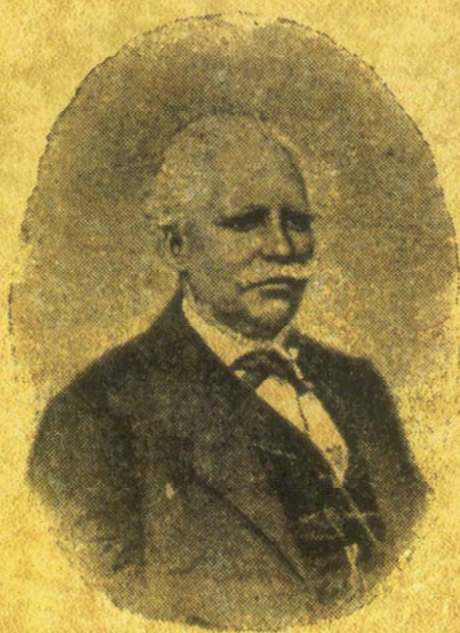
Sl. 24 – Marko Milosavljević, novi Selakov
stipendista za zaštitu čovekove okoline

ЗАДУЖБИНА ИЛИЈЕ М. КОЛАРЦА

основана 1878.

ЦЕНТАР ЗА ПРЕДАВАЧКУ ДЕЛАТНОСТ

Ilija M. Kolarc
Kolarc

PREDAVANJE

KAKO SU PATENTNA PRAVA NIKOLE TESLE POKRADENA

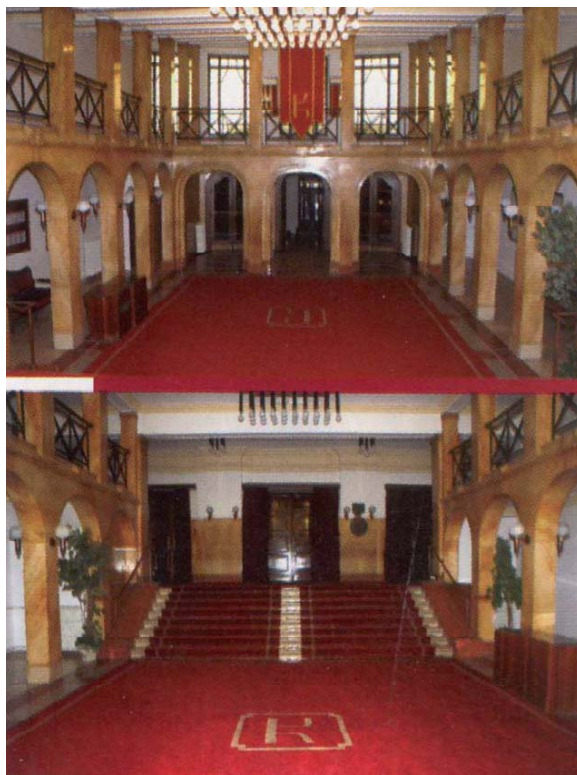
Na Kolarcu 24. januara 2008. godine, **pat. ing. Milan Božić** je održao predavanje „**Kako su patentna prava Nikole Tesle pokradena**”. Zahvaljujući Selakovoj pomoći, a u okviru programa obeležavanja 150 godina Nikole Tesle, prvi put u svetu je ovo pitanje stručno obradio predavač Božić na Međunarodnom naučnom skupu od 18-20. oktobra 2006. godine u Srpskoj akademiji nauka i umetnosti u Beogradu. Problemima patenata Tesle još se jedino bavio **ing. Slavko Bokšan**, koji je veoma zaslužan što je svet priznao veliko delo našeg Ličanina.

Sl. 25 – Sala je bila prepuna, a interesovanje za Teslu i Selakovu fondaciju pokazao je i naš poznati univerzitetski profesor dr Ljubomir Madžar, bivši ministar u Vladi Milana Panića

ZADUŽBINA ILIJE MILOSAVLJEVIĆA KOLARCA - uvek je bilo humanih ljudi kao što je Mladen Selak -

Sl. 26 – Ulaz sa holom zadužbine

Ilija Milosavljević, poznatiji kao Kolarac, iz sela Kolara kod Smedereva, poslednjom voljom ostavlja sav svoj imetak srpskom narodu sa ciljem da se osnuje najpre Književni fond, a zatim i **Fond za podizanje srpskog Univerziteta**.

Još za Kolarčevog života osnovan je Književni fond (1861), sa početnim kapitalom od 10.000 dukata cesarskih, a uslovi za podizanje Univerziteta stekli su se krajem dvadesetih godina prošlog veka, kada je i počela izgradnja Kolarčeve zadužbine.

Zgrada je svečano otvorena **19. oktobra 1932. godine**, a prvi koncert je održan nešto ranije, 4. februara iste godine.

Delatnost Zadužbine Ilije Milosavljevića Kolarca – Kolarčevog narodnog univerziteta razvija se kroz specijalizovane centre.

U okviru centara, godišnje se održi **preko 200 predavanja** iz svih oblasti nauke, književnosti i umetnosti, organizuje se preko 250 koncerata, akademija i drugih priredbi, izučava se deset stranih jezika, objavi nekoliko udžbenika, organizuje dvadesetak likovnih i drugih izložbi.

Sl. 27 – Srpski dobrotvori, kao Kolarac, Pupin, Selak i drugi, uvek su pomagali mladež

KONVENCIJA PRVIH INTERNACIONALNIH DANA INOVATORA, ODRŽANA OD 2-5. FEBRUARA 2008. GODINE NA TAJLANDU

– Posle uspešno održanih Oktobarskih susreta u Beogradu –

Poseta je imala za cilj da delegacija Saveza pronalazača Beograda i Srbije, na čelu sa mr Durom Borakom, prisustvuje „**Konvenciji prvih internacionalnih dana inovatora**”, koja je održana od 2-5. februara 2008. godine u Bangkoku na Tajlandu u organizaciji Nacionalnog istraživačkog saveta Tajlanda i IFIA-e.

Ovo je rezultat uspešno održane **Konferencije IFIA u Beogradu u okviru Oktobarskih susreta pronalazača**, tokom novembra meseca 2007. god. i dobro ocenjene saradnje IFIA sa Savezom pronalazača Beograda, odnosno Srbije i institucijama kao što su: Ministarstvo za nauku Republike Srbije, Srpska akademija nauka i umetnosti i Privredna komora Srbije.

Članovi ekipe za Bangkok su bili naši pronalazači: dr Ivana Đuić sa radom „Primena folijalnog tretmana žitarica sa selenom u niskoselenskoj sredini”, prof. dr Miodrag Nestorović sa radovima „Integralno zategnuta kupola sa bezmomentnom konturom” i „Demontažna čvorna veza za idealno zategnute konstruktivne sisteme”, kao i radom autora Milana Devića „SIPROLIT sistem” uz primenu „Naprednog razvoja prostornih struktura u oblasti 3D transformacija, konstruisanja i tehnologija”, rada prof. dr. Miodraga Nestorovića, zatim Igor i Boris Jurić sa radom „Primena elektro detonatora u metanskom režimu eksploatacije mineralnih sirovina”. Delegacija je nosila i prezentovala sledeće radove: „Konstrukcija dampera DC-90 za zaštitu od zemljotresa” autora Zorana Petraškovića, „Automatik Lopar - Nova generacija prsluka za spašavanje na vodi” autora Miloša Lopara, „Višenamenska elektrohemijska ćelija” autora dr Tomislava Trišovića, „Biodizel od korišćenog ulja” autora Milana Jerinkića, „Eko antena” autora Rudolfa Vojnića i „Autonomni heksapod Valke robot” autora Odru Petera i Burkus Ervina.

Sl. 28 – Mr Borak uručuje priznanje Savezu pronalazača Tajlanda u Bangkoku

Svi prezentirani radovi su izabrani za primenu, ne samo kod domaćina, već za širi spektar primene, posebno kod država koje imaju vrlo brz i efikasan razvoj svoje zemlje, bazirane prevashodno na novim tehnologijama i primeni novih tehničkih rešenja.

Pored prezentacije radova na Izložbi, delegacija je uzela učešće i na **Konvenciji „Globalizacija i inovacije”**, gde je svoj rad „Globalizacija, održivi razvoji i bio-okolina u Srbiji” izložila dr Ivana Đuić.

Sugestija je da se kroz Savez pronalazača Srbije, i druge institucije obavezno iskoristi vrlo povoljan poziv na saradnju od strane Saveza pronalazača Južne Koreje, Kine, Irana i dr. **To posebno u godini proslave 40 godina IFIA**, kako bi pronalazači dali svoj doprinos po pitanju otvaranja zemlje prema državama koje svoje ekonomije baziraju na razvoju inovacione delatnosti, održivom razvoju i ekologiji. Države koje inovacije i pronalaskе tretiraju kao ekonomski faktor, a ne politički, mogu i kroz takvo sagledavanje da traže poslovne partnere kroz IFIA organizaciju.

U BANJA LUCI ODRŽANA 10. JUBILARNA IZLOŽBA INOVACIJA „INOST MLADIH 2008” OD 16-19 APRILA 2008.

Deseta jubilarna izložba „INOST MLADIH 2008” (za mlade od 5-85 godina), održana na Banjalučkom sajmu pod motom „Inovacijama do sigurnije i zdravije čovekove okoline”. Saradnja između Beograda i Banja Luke je uvek dobra, što pokazuje i ova tema koja je dominirala na Oktobarskim susretima 2007. u Beogradu.

БиХ, РЕПУБЛИКА СРПСКА
САВЕЗ ИНОВАТОРА РС
Старине Новака 1а-б
78000 - Бања Лука
08. 04. 2008. године, Бања Лука

+ 387 51 461 200
+ 387 65 483 960
e-mail: uigbl@spinter.net
3-4 /08

ПРИВРЕДНА КОМОРА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Одељење за технолошке иновације

Поштовани !

Задовољство нам је и част позвати Вас да посетите 10. јубиларну изложбу "ИНОСТ МЛАДИХ 2008", која ће се одржати од 16-19. априла 2008. на Бањалучком велесажму. Изложба се одржава под геслом "Иновацијама до сигурније и здравије човекове околине". Отварање изложбе је 16. априла 2008. године у 11.00 часова, а затварање 19. априла у 14.00 ч. У току изложбе планиран је и Семинар "Интелектуална својина као савремени чинилац развоја", који ће се одржати 17.04.2008. у сали Привредне коморе. На изложбу смо позвали и представнике савеза иноватора из Србије, Хрватске, Македоније и Федерације БиХ, те Вас молимо, уколико имате могућности да упутите Ваше представнике, да својим присуством подрже нашу манифестацију и тиме допринесете њеном значају. Ово је и прилика да стекнете потпунији увид у наш рад, те да непосредним контактима изменимо искуства и да се договоримо о будућој сарадњи.

Обавестите нас о Вашем доласку и потребним детаљима.

Срдачан поздрав,

Председник Савеза
Мр Милован Бајић, дипл. инж.

Sl. 29 – Poseta Privrednoj komori u Banja Luci

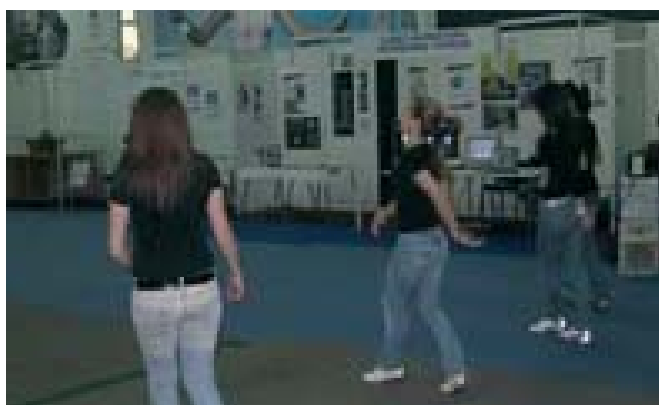

Sl. 30 – Ekspozati na izložbi

24. април 2006.

Sl. 31 – Dr Bakir Ajanović, ministar za nauku i tehnologiju Republike Srpske, u poseti izložbi inovacija

Sl. 32 – Smotra mladosti

Sl. 33 – Delegacija Privredne komore Srbije u Banja Luci

Sl. 34 – Štand mladih pronalazača i istraživača

TRADICIONALNA 28. IZLOŽBA PRONALAZAKA, NOVIH TEHNOLOGIJA I INDUSTRIJSKOG DIZAJNA „PRONALAZAŠTVO – BEOGRAD 2008”

Međunarodna izložba pronalazaka, novih tehnologija i industrijskog dizajna „**Pronalazaštvo – Beograd 2008**” je održana u Etnografskom muzeju u Beogradu u vremenu od 5-9 maja 2008. godine u organizaciji Saveza pronalazača Beograda. Na izložbi su posebna priznanja **dobili akademik Nikola Hajdin i Banjalučka izložba inovacija „INOST MLADIH 2008”**, održana u aprilu u Banja Luci.

Sl. 35 – Mr Đuro Borak daje uvodnu reč

Drugi važan događaj se odnosi na proslavu **40 godina IFIA-e koja se radno slavi u više zemalja sveta** uz prigodne izložbe pronalazaka i novih tehnoloških rešenja, kao i stručne diskusije o pravima pronalazača. Savez pronalazača Beograda kao članica IFIA se, takođe, aktivno uključio u ovu proslavu. Ta proslava je započela na Oktobarskim susretima 2007. sa novembarskom izložbom i konferencijom pod nazivom „Inovacije i zdrava i sigurna čovekova okolina”, nakon čega su pronalazači Beograda i Srbije uzeli učešće i na ostalim važnijim velikim manifestacijama IFIA u svetu, kao što je Bangkok, Seul, Zo Šou, Teheran i dr.

Na izložbi je uzelo učešće 100 eksponata sa 150 autora iz više preduzeća, instituta, fakulteta, preduzetničkih firmi, pojedinaca i dr. Izložbu je posetilo preko 4000 posetilaca.

Sl. 36 – Akademik Nikola Hajdin otvara izložbu

Beogradska izložba je posvećena, između ostalog, danima koji se odnose na život i delo našeg velikana, pronalazača i naučnika Milutina Milankovića, čime su započete aktivnosti koje vode u susret jubileju **130 godina od rođenja Milutina Milankovića**, 100 godina od dolaska na Beogradski univerzitet i 70 godina od završetka rada na čuvenom delu „Kanon osunčavanja zemlje”. Održana je i beseda 7. maja, koju je prezentovao dr Vlada Milićević, a koji je napisao više knjiga o Milankoviću. Istog dana je deljena i popularna brošura o Milankoviću, koju je napisao dr Milićević.

Sl. 37 – Akademik Nikola Hajdin prima Veliku zlatnu plaketu Saveza

Gran-pri je ove godine dobio Milan Dević za pronalazak „SIMPROLIT SISTEM”.

Naš slavni konstruktor mostova, **akademik Nikola Hajdin, blizak je rođak Nikole Tesle**. Kada je 1889. godine Tesla posetio Svetsku izložbu inovacija u Parizu, otišao je i do Gospića i duže se zadržao kući. Tada je posetio tetku Anku, udatu Mandić, koja je bila ujna Savi Hajdinu, osnivaču i prvom predsedniku Srpskog pravoslavnog saveza „Srbobran”, izdavača „Amerikanskog Srbobrana”, srpskih novina, čiji je prvi broj izašao 18.01.1906. g. u Pitsburgu.

ISTORIJA PRONALAZAŠTVA

INOVACIJSKI POKRET U JUGOSLAVIJI I SRBIJI – 1975. god.

Skupština SFRJ 10.12.1974. donosi odluku

Danas naša zemlja vodi odlučujuću bitku, kojim pravcem krenuti da bi teško stanje, u koji su nas doveli svetski, ali i naši moćnici, počeli menjati, **da bi narod bolje živeo**. Niko do sada u svetu nije u sličnoj situaciji rešio ekonomsku krizu, u prvom redu zaposlenost i stabilnost valute, **bez stvaranja snažne privrede**, u kojoj je tehnologija ključ razvoja, a patentni ključ tehnologije. To je filozofija koja je stvorila danas najmoćnije zemlje sveta. Samo saradnja sa tim zemljama daće snažnu privredu, a bilo kakvo **zatvaranje vodi zemlju u dalje propadanje**.

Posle demokratskih promena 2000. godine **Evropska unija nam je dosta pomogla**, ne samo preko donacija i raznih fondova za razvoj, već što nas je „naterala” da donesemo jedan od ključnih zakona za privredni razvoj – **Zakon o inovacijskoj delatnosti**. Pored našeg Ministarstva za nauku i uz pomoć Privredne komore Srbije, organizovano je niz seminara o tome kako naše kreativne snage staviti u funkciju bržeg privrednog razvoja. Komorski sistem je dao veliki doprinos da se Zakon što pre usvoji u Skupštini Srbije, čiji je osnovni zadatak bio da izvrši reformu finansiranja inovacijskih projekata. Počela se u privredi, zahvaljujući ovim aktivnostima, stvarati bolja klima, da za naše pronalazače i razvoj privrede dolaze bolji dani i **veće zapošljavanje kroz mala i srednja preduzeća (MSP)**.

Na žalost, opet su se neki moćnici, ovoga puta naši, poigrali sa svima nama i **suspendovali primenu Zakona** ne dozvoljavajući da proradi Inovacioni fond zbog nekih njihovih interesa, a na štetu srpske privrede.

Želja nam je da pokažemo kako su to nekad, kada je zaista pravna država delovala, **inovacije bile ključni faktor privrednog razvoja**. Tada su najviši funkcioneri u zemlji bili sa nama. Predsednik Republike Josip Broz Tito prima 27.4.1979. delegaciju Inovacijskog pokreta na čelu sa Mikom Špiljakom. Sve do raspada zemlje 1990. nominalni šef države je primao delegaciju pronalazača, kao i predsednik Savezne vlade, Skupštine, Komore, i drugi. Svi su prisustvovali **1989. II Kongresu pronalazača Jugoslavije** u Užicu, sa željom **da snažna privredna reforma spreči raspad zemlje**. Zato smo i bili jedna od najuticajnijih zemalja u svetu i sistemu Ujedinjenih nacija. Na žalost, zlo u vidu nacionalizma je već uzelo velikog maha i ništa se nije moglo uraditi.

ONI SU POKUŠALI DA SPREČE RASPAD ZEMLJE

Sl. 38 – Mika Špiljak informiše Tita o rezultatima Inovacijskog pokreta. Prvi do njega je dr Dragutin Bošković

Sl. 39 – Ante Marković, predsednik Savezne vlade i ugledni privrednik, govori na II Kongresu u Užicu o ekonomskom oporavku zemlje

Sl. 40 – Milan Pavić, predsednik Privredne komore Jugoslavije podnosi referat u kome su inovacije osnova privredne reforme

Sl. 41 – Ing. Jon Srbovan, uspešni ministar, predsednik Privredne komore i Saveza pronalazača Jugoslavije, mnogo je uradio za inovacije

Sl. 42 – Prijem kod Predsednika SFRJ – Lazara Koliševskog, u sredini je Haler Ferdinand iz željezare Štore gde je delovao jedan od najboljih Aktiva pronalazača u SFRJ

Sl. 43 – Akademik Slavko Borojević, veliko ime nauke i Inovacijskog pokreta

Sl. 44 – Nikola Stojić, uvek sa pronalazačima kao predsednik Privredne komore Vojvodine

Sl. 45 – Visoki funkcioneri: Dušan Čkrebić, Milan Pavić, Dragutin Zelenović, Petar Belić u poseti Savezu pronalazača Jugoslavije, predsedava Milan Božić, predsednik Saveza, 1988.

Sl. 46 – Marija Todorović, predsednik VSSJ, snažna podrška Inovacijskom pokretu

Sl. 47 – Mika Špiljak u poseti jednom od najvećih aktivu pronalazača u zemlji PKB-u 1980 godini; domaćin Petar Zečević, generalni direktor

Sl. 48 – Predsednik Skupštine SFRJ, Komore i Sindikata Jugoslavije sa predsednikom SPATUJ-a u Užicu pokazuje snagu Inovacijskog pokreta

Sl. 49 – Dr Rajko Unčanin, generalni direktor „Grmeča”, maksimalno pomagao pronalazače

Sl. 50 – Dr Miroslav Pušonja, generalni direktor „Zastave” znao je šta inovacije znače za privredu

Sl. 51 – Zlatno doba Saveznog zavoda za patente kada stranci nisu mogli da mešetare po Zavodu 1982.

Sl. 52 – Najviše priznanje Jugoslaviji i za vreme sankcija 1996.

Sl. 53 – INOST '96. Banja Luka, otvaranje Sajma inovacija

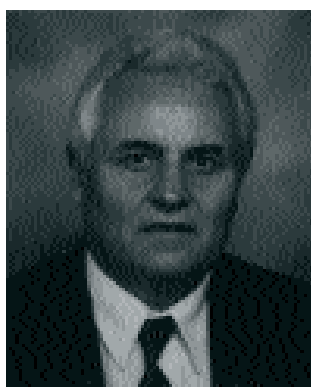
Sl. 54 – Rade Gaborović jedan od zaslužnih aktivista Inovacijskog pokreta

Sl. 55 – Prof. dr. Milutin Ćirović, potpredsednik PKJ, otvara Akademiju pronalazaštva 1996.

Sl. 56 – Osnovna organizacija pronalazača SARTID-a jedna od retkih koja je lepo radila i za vreme sankcija

Sl. 57 – Žika Milivojević, predsednik Saveta pronalazača Beograda, bio je velika podrška SPATUJ-u

Sl. 58 – Velja Debeljak, veliki radnik – pronalazač iz firme »Uča« Vršac

Sl. 59 – Jovo Kablar sekretar Saveza pronalazača Kosova i Metohije, snažna podrška jedinstvu Saveza

Sl. 60 – Mr. Branislav Vujinović, predsednik PK Beograda bio je velika nada pronalazača

Sl. 61 – Natalija Ilić, istaknuti aktivista pronalazača iz Galenike

Sl. 62 – SPATUJ je preživeo i kraj II milenijuma u zalaganju za pravedniji transfer tehnologije; sednica Predsedništva (s desna): Dacić predsednik SP Crne Gore, Božić, Bunović i Belić u Privrednoj komori Jugoslavije 2000. godine

Sl. 63 – Rad na porukama II kongresa u Privrednoj komori Jugoslavije

Sl. 64 – Slobodan Vojinović, predsednik R PK Subotica, uvek dobra saradnja sa pronalazačima

Sl. 65 – Delegacija Privredne Komore Jugoslavije prati raspravu o Zakonu o patentima. Dr Mihajlo Lasica, sekretar za nauku

*Sl. 66 – Bata Novaković
pat. pravnik, Savičeva
škola, jedan od najveć
ih poštovalaca njegovog
dela i izuzetan stručnjak*

*Sl. 67 – Dr Ljubodrag
Đindić, dugogodišnji
generalni direktor
BIP-a bio je velika
podrška*

*Sl. 68 – Pat. ing.
Milica Kopta, Savičeva
škola, izuzetan patentni
stručnjak iz hemije,
jedan od tvoraca
Zakona*

*Sl. 69 – Miroslava
Radenković, novinar
IT novina, dobar
poznavalac ove
problematike*

*Sl. 70 – Generalni direktor »Prvog
Partizana« Nenad Đokić govori o
inovacijskom pokretu u fabrici*

*Sl. 71 – Pat. ing.
Dušanka Dudić,
jedan od tvoraca Za-
kona iz 1981. godine*

*Sl. 72 – Đorđe Vergaš, generalni
direktor IKL-a u poseti Savezu;
IKL je imao jak Aktiv*

*Sl. 73 – Poštanska
marka MK*

*Sl. 74 – Dr Miroslav
Stojković, predsednik
jednog od najboljih
aktiva u zemlji ŽTP
Beograd*

*Sl. 75 – Rajko Daba-
nović, predsednik
RPK Pančeva,
razumeo je značaj
inovacija*

*Sl. 76 – Marjan Rožič,
Željko Orešković i
izvršni sekretar Saveza
Rada Kedža*

*Sl. 77 – Akademik Slavko Borojević i
general Duško Pekić na II Kongresu
Saveza pronalazača*

*Sl. 78 – Ivan
Radunović iz Crne
Gore, jedan od
osnivača SPATUJ-a*

*Sl. 79 – Jelica Jager je nesebično ra-
dila za Savez pronalazača Jugoslavije*

Sl. 80 – Milojko Đuričić, predsednik SO Užice i Dobrivoje Gaović, predsednik Regionalne Komore

Sl. 81 – Prof. dr Dobrivoje Prokić, član Jugoslovenske akademije – podrška poštenom transferu tehnologije

Sl. 82 – Redovna Konferencija SP Srbije 1975. godine, vide se: Gliša Lazarević, Bogdan Krneta, Pavle Spasojević, Duško Drobnjaković, Pera Belić, prof. dr Jovan Todorović izabran za predsednika i drugi

Sl. 83 – Dr Dragoslav Durković, ugledni privrednik i predsednik pronalazača Beograda i Nada Ivić, izvršni sekretar

Sl. 84 - Delegacija Inovacijskog pokreta u Meksiku 1982. godine

Sl. 85 – Predstavnici Vojske su aktivno delovali u Inovacijskom pokretu

Sl. 86 – Pukovnik Ivica Jović uručuje nagradu Saveza pronalazača Srbije »Mihajlo Pupin« generalnom direktoru „Trajala“ Milutinu Leviću

Sl. 87 - Delegacija Saveznog zavoda za patente u Kini 1980. godine (Bošković, Božić, Vanja Gnjatijć)

Sl. 88 - Delegacija SPATUJ-a u Tbilisiju 1986. god. Institut za pčelarstvo

Sl. 89 - Ratko Tomašević i Radovan Dacić, stubovi Inovacijskog pokreta u Crnoj Gori

Sl. 90 – Dragan Čemalović na zasedanju Generalne Skupštine WIPO 1974. godine

Sl. 91 - Kineska delegacija u poseti našoj zemlji 1979. godine, levo se vidi Ilija Batev koga je Bošković predložio za svog naslednika

in memoriam

DRUGI KONGRES PRONALAZAČA JUGOSLAVIJE

neznanje

zavist

poltronstvo

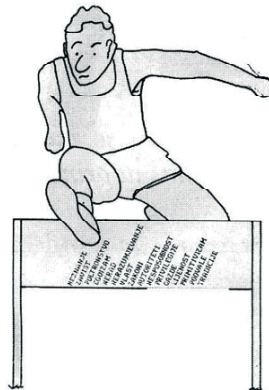
egoizam

nerad

nerazumevanje

vlast

zakone

autoritete

nesposobnost

privilegije

gazde

lenjost

primitivizam

podvale

tradicije

Maskota II kongresa

Počecemo od onoga što je bilo na kraju – telegram Predsedništvu SFRJ, da bismo istakli želju pronalazača Jugolsavije i svih kreativnih radnika da spase raspad zemlje i zlo koje će nas sve snaći:

Napustio nas je zauvek Slavko Popović, jedan od najzaslužnijih operativaca što je II Kongres pronalazača Jugoslavije uspešno organizovan. Bio je direktor u Viskozi, predsednik Saveza pronalazača Srbije i **predsednik Sekretarijata za organizaciju II Kongresa**. Beskompromisni borac protiv onih koji su kočili brži razvoj pronalazaštva. Poslednji veliki događaj koji se desio u SFRJ pred raspad zemlje, a da su došle sve republike i pokrajine, bio je ovaj događaj u Užicu. **Slovenci** su govorili da su došli zbog korektnog ponašanja Milana Božića, a **Hrvati** zbog Milana Pavića, obzirom da su međunacionalni odnosi već bili prilično poremećeni.

МАРЈАН РОЖИЧ, ОДЛАЗЕЋИ ИЗ ГЛАВНОГ ГРАДА

„У Београду сам се пријатно и слободно осећао“

Марјан Рожич, некадашњи високи функционер Словеније и Југославије (председник СК ССРНЈ, председник Савезне скупштине...), ових дана, уосталом као бројни Словенци који су живели и радили у главном граду, раздружује се са Београдом.

Марјан Рожич

И ништа ту не би било чудно, нити необично, поготову у ова наша смутна и национализмом отрована времена, да досадашњи Београђанин Марјан Рожич није, при поласку за Љубљану, написао једно топло и људско писмо својим комшијама и суграђанима са којима је делио и добро и зло.

Рожич пише:

„Поштоване комшије!

Истекао ми је мандат на дужности у Београду, а истекао је и мој радни век. Враћам се у Љубљану одакле сам и дошао у Београд.

Овим путем желим да вам свима искрено захвалим на добрим људским и комшијским

односима. У Београду, а и овде у нашој згради, веома сам се добро, пријатно и слободно осећао. У Београду сам провео скоро пола радног века. То посебно ценим. И ја сам настојао да будем са сваким у најбољим односима. Ако некада случајно и мимо воље нешто није било у реду, ја се искрено извињавам.

Радо ћу се сећати мог боравка у Београду, у овом пријатном људском амбијенту” – истиче на крају свог писма Марјан Рожич, поручујући да „ако вас некада пут води у Љубљану, будите слободни, потражите ме и навратите код мене”.

Морамо рећи да је, за разлику од неких других Рожичевих сународника и високих словеначких функционера на, како су то волели често да нагласе, привременом раду у савезним институцијама, који су и недавно јавно изјављивали да се у Београду не осећају сигурним, па и да су угрожени, Марјан Рожич, уосталом као и увек, Београд сматрао својом другом кућом. Тако се и понашао.

Зато је и ово писмо много више од лепог геста једног учтивог човека.

Д. Радевић

Sl. 95 – Dnevni list „Politika” od 06. avgusta 1991. godine. Dr Marjan Rožič bio je jedan od najvećih zaljubljenika u Inovacijski pokret i naslednik Mike Špiljaka na čelu Pokreta

Ono što je krasilo najuticajnije ljude Inovacijskog pokreta, bilo da su političari ili privrednici, svi su zaista voleli i radili za ekonomski razvoj svoje zemlje, kako to voli **da kaže dr Marjan Rožič**, a nisu bili nacionalisti, niti su bili za raspad zemlje. Na čelu pokreta je bio **Mika Špiljak**, najbliži saradnik **predsednika Republike Jugoslavije**, a kao privrednik **dr Dragutin Bošković**. Organizovano je nekoliko velikih manifestacija koje su imale dvojaki cilj: da **podstiču razvoj sopstvene privrede** sa jedne strane i da se bore za **pravedniji međunarodni transfer tehnologije** na globalnom nivou, shodno rezoluciji UN sa druge strane. Pomenimo samo neke od njih: **proglašenje 1975. i 1976. za Godine tehnoloških inovacija**; donošenje tipskog Zakona o inovacijama; obeležavanje 125 godina od rođenja Mihajla Pupina; organizovanje Međunarodne konferencije „Pronalazaštvo kao faktor razvoja tehnologija”, Beograd 1981. (prisustvovala 51 zemlja u razvoju); donošenje kroz sistem UN **Kodeksa ponašanja u oblasti transfera tehnologija**; revizija međunarodnog patentnog sistema; organizovanje svetskog Kongresa pronalazača IFIA; II Kongres Saveza pronalazača Jugoslavije itd.

Samo ljudi izuzetnih kvaliteta mogli su dugo-oročno nositi ideje Inovacijskog pokreta do današnjih dana. Na žalost, njihov pokušaj da spreče raspad zem-

Sl. 96 – Na grobu Dragutina Boškovića, 28.12.2007., idejnog tvorca Inovacijskog pokreta

lje sa **II Kongresa pronalazača Jugoslavije u Užicu**, nije uspeo, jer je pobedio nacionalizam – najveće ljudsko zlo kroz istoriju i **uništilo jednu jaku državu - SFRJ**. Dužnost nam je da se takvi velikani, nosioci Inovacijskog pokreta, nikad ne zaborave.¹

Zbog toga smo se okupili na **grobu Dragutina Boškovića** 28.12.2007. godine, da odamo **poštu velikom čoveku**. A ove godine su nas napustila dva izuzetna čoveka i velika srpska pronalazača: **Milenko Pupović**, dipl. ing. iz Mladenovca, uspešni privrednik, i akademik **Vladimir Bošnjaković** iz Beograda, profesor Univerziteta.

Kada je GLASNIK 6 bio gotov za štampu, umro je iznenada još jedan velikan Inovacijskog pokreta **Slavko Popović**, dugogodišnji predsednik Saveza pronalazača Srbije, direktor u Viskozi iz Loznice i ugledni društveni radnik. U GLASNIKU 7 biće posebno prikazano delo ovog velikana srpskog pronalazaštva.

Sl. 97 – Milan Božić evocira uspomenu na Boškovićevo delo

Sl. 98 – Mr Milan Pavić, generalni direktor „Jugoturbine”, visoki državni rukovodilac i predsednik PKJ, poštovao je Boškovićevo delo

Sl. 99 - Akademik Vladimir Bošnjaković (desno) i Milenko Pupović na Kongresu u Užicu; ove godine su nas napustili zauvek

Sl. 100 – Slavko Popović u Privrednoj komori Jugoslavije. Na svim sastancima je dominirao u borbi za brži razvoj domaćih inovacija

Sl. 101 – Ratko Tomašević i Svetozar Vukmanović Tempo, posle uručenja nagrade; II Kongres se pripremao 5 godina

Sl. 102 - Željko Orešković i Marjan Rožič, snažne figure Inovacijskog pokreta na II Kongresu

¹ Korišćeni materijali iz knjige „Tehnologija i patenti sredstvo dominacije” autora Milana Božića.

MILENKO PUPOVIĆ, dipl. maš. ing. VELIKI SRPSKI PRONALAZAČ

Biografija

Milenko Pupović je rođen 14. oktobra 1939. godine u selu Vlahović kod Pljevalja u Crnoj Gori. U nemaštini, kao najstariji od četvorice braće, Milenko provodi teško detinjstvo u periodu rata četrdesetih godina. Put do najbliže osnovne škole, dug osam kolimetara, nije ga sprečio da stekne osnovno znanje. Međutim, možda je sve to uticalo da Milenko počne da gleda svet oko sebe drugim očima ne mireći se sa teškim životom. **Njegove afinitete ka tehnici je uočio deda Ilija Pupović**, koji je dao da se proda deo imanja za troškove školovanja. Tako, Milenko završava srednju tehničko-mašinsku školu u Valjevu, a zatim Mašinski fakultet u Nišu. Nakon diplomiranja, zapošljava se u fabrici Zastava, Kragajevac, potom radi u rudniku magnezita Goleš, Elektroistok – Zaječar i na kraju u fabrici Petar Drapšin – Mladenovac, gde je kao upravnik proizvodnje klipova radio 10 godina, do 1981. godine. **Sopstvenu firmu „MDP PRONALASCI” osniva 1982. godine.**

Kreativnost, inventivnost, požrtvovanost i ogromna energija koju je Milenko nosio u sebi su u narednih 25 godina donele društvu mnogo unapređenja u tehnici, građevinarstvu, a naročito u medicini. Značajnije patentirane njegove inovacije su: JRTSR i SP metod optimizacije i organizacije proizvodnih preduzeća (preko 1000 radnika); Građevinska dizalica sa pokretnom radnom platformom, atest do 50 m; Raonik za čišćenje snega; Mašina za sečenje čelika, Krevet za intenzivnu negu (patentiran i u Americi); Uređaj za lečenje, rekreaciju i rehabilitaciju kičme – **Kičkur (patent u Americi i Japanu)**; kao i preko više stotina drugih inovacija i tehničkih unapređenja.

Inovacijski pokret, kome je ing. Pupović pripadao svim svojim bićem, počivao je na ljudima kakav je bio on. Veliki radnik, sjajni preduzetnik, zaljubljenik u inventivni rad i veliki borac, bilo da je bio u društvenom preduzeću ili kasnije kada je stvarao svoju firmu. Firma u kojoj je radio – **Petar Drapšin**, bila je početkom osamdesetih godina XX veka, zahvaljujući njemu i generalnom

direktoru Rajku Unčaninu, **jedna od najaktivnijih u Jugoslaviji** da ideje Inovacijskog pokreta ožive u fabrikama.

Bio je beskompromisan sa raznim mešetarima i snagama koje su kočile razvoj masovnog inventivnog rada i razvoj samog pokreta. Ogromnu snagu i volju je ispoljio da uspe **II Kongres**

Sl. 103 – Ing. Milenko Pupović, pun energije da uvek nešto novo stvara

Sl. 104 – MDP Pronalasci

Saveza pronalazača Jugoslavije u Užicu nadajući se da će doprineti da se ne raspadne SFRJ. To je bila poslednja velika akcija Inovacijskog pokreta gde su bile sve republike i pokrajine, predsednik Savezne vlade, Komore, Skupštine, Sindikata i preko 3000 ljudi.

Ing. Pupović, iako je stvarao privatnu firmu i u to vreme se teško privatni sektor probijao, uvek je imao vremena za ozbiljne idejne rasprave kako unaprediti razvoj inovacija u zemlji. Tada se donosio i **ključni Zakon o patentima** koji je trebalo da spreči zloupotrebu monopola patenata transnacionalnih kompanija u cilju **zaštite domaće proizvodnje**. Tada su se lomila velika koplja da li takav zakon treba Jugoslaviji, jer je u našoj zemlji bilo ljudi koji su štitili interes stranih firmi više nego naš. Tu je ing. Pupović bio sjajan borac i duboko verovao da moramo štititi sopstvene kreativne snage od međunarodnog transfera tehnologije koji zadržava kolonijalističke odnose.

Sl. 105 – Ing. Milenko Pupović, uspešni pronalazač, suštinski nije ulazio u sukobe oko Zakona ali je bio do kraja odan Savezu u koji je potpuno verovao

Milenko je bio **redak čovek koga su rad i porodica činile srećnim čovekom**. Redak i utoliko što je bio veoma strog čovek, prema sebi i članovima porodice. Zato je bio veoma ponosit na sina, mašinskog inženjera, i ćerku, inženjera elektrotehnike, kao i na suprugu koja je bila lekar. Po svemu sudeći, deca nastavljaju njegova dela – što je prava sreća.

Sl. 106 – Milenko Pupović 15.2.2002. godine obeležava 20 godina od formiranja svoje firme u Mladenovcu. Bio je ponosan na poslovanje i razvoj firme

in memoriam

AKADEMIK PROF. DR VLADIMIR B. BOŠNJAKOVIĆ, VELIKI SRPSKI PRONALAZAČ

Opšti biografski podaci

Dr Vladimir B. Bošnjaković je rođen 10. avgusta 1930. u Beogradu. Osnovnu školu i gimnaziju završio je u Beogradu 1948. Iste godine upisuje Medicinski fakultet u Beogradu gde diplomira 1955. godine. Po završetku obaveznog lekarskog staža u Beogradu, dr Bošnjaković radi opštu medicinu u Domu zdravlja u Beogradu, a zatim specijalizira internu medicinu. Izabran je 1960. za asistenta Instituta za medicinska istraživanja u Beogradu, a 1966. za asistenta Medicinskog fakulteta u Beogradu. U zvanje naučnog saradnika na Medicinskom fakultetu izabran je 1973., a reizabran 1979. Za višeg naučnog saradnika izabran je 1979., a za vanrednog profesora 1984. Za redovnog profesora Medicinskog fakulteta u Beogradu izabran je 1987., **kada se aktivno uključio u Inovacijski pokret.**

Specijalistički ispit iz nuklearne medicine dr Bošnjaković je položio 1982. u grupi prvih specijalista ove grane medicine u Srbiji po njenom oformljenju. **Doktorsku disertaciju** pod naslovom „Mogućnost dobijanja potpunijih i egzaktnijih hemodinamskih podataka o centralnoj cirkulaciji pomoću radioaktivnih izotopa originalnim pristupom rešenju biofizičkih problema”, odbranio je na Medicinskom fakultetu u Beogradu 1970. godine.

U toku 1960/61 dr Bošnjaković provodi 8 meseci na stručnom usavršavanju u Londonu (Engleska) kao stipendista Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA). U toku 1970/71 dr Bošnjaković, kao stipendista Nacionalnih instituta za zdravlje (NIH) SAD provodi godinu ipo dana na **istraživačkom radu na Kalifornijskom univerzitetu** u Los Andelesu (UCLA), SAD. Na istom univerzitetu – UCLA, dr Bošnjaković provodi 1976. četiri meseca kao *Visiting Research Professor*.

Na Medicinskom fakultetu u Beogradu dr Bošnjaković je bio **šef katedre nuklearne medicine**, član Veća za naučno istraživački rad, član Komisije za dodelu naučnih zvanja, član redakcionog odbora časopisa „Medicinska istraživanja” i član organizacionog odbora Simpozijuma „Stremljenja i novine u medicini”. Za dopisnog **člana Srpske akademije nauka i umetnosti izabran je 25. aprila 1991.**, a za redovnog člana izabran je 26. oktobra 2000. Najzaslužnija je ličnost što se po raspadu zemlje i SANU maksimalno angažovala sa nekoliko krupnih akcija i **nije dozvolila da se ideje Inovacijskog pokreta ugase:** obeležavanje imena i dela naših velikih pronalazača, podrška Selakovoj fondaciji, podrška Oktobarskim susretima pronalazača itd.

Uticaj na razvoj nuklearne medicine

Prof. dr Vladimir Bošnjaković jedan je od pionira nuklearne medicine u Srbiji i Jugoslaviji. Najveći deo svoje stručne aktivnosti posvetio je razvoju i unapređenju ove moderne mlade grane medicine u nas, koja je manifestovana kroz rešavanja kako organizacionih i tehnološko-razvojnih tako i nastavnih problema nuklearne medicine.

Inovacioni projekti:

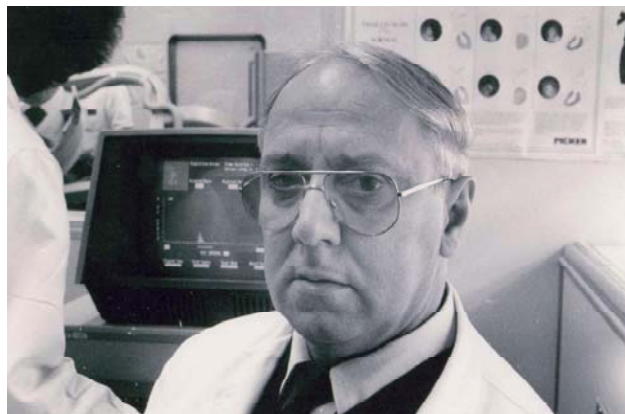
Visoka tehnologija u medicini i nuklearna medicina: instrumentalno – razvojna, informatičko – tehnološka, kliničko – metodološka i bazična eksperimentalna istraživanja

Rad u toku 2007. odvijao se pretežno u pravcu instrumentaciono – razvojnih i kliničko – metodoloških istraživanja.

Sl. 107 – Inovacijski pokret je opstao do današnjih dana zahvaljujući ljudima kakav je bio akademik Bošnjaković

a) Rad na razvoju **originalne konstrukcije vizualizacionog uređaja za nuklearnu medicinu**² nastavljen je u smislu pojednostavljene konstrukcije gama scintilacionih kamera koji bi služio za detekciju monofotonskih emitera omogućavajući planarna i posebno tomografska SPECT (*single photon emission computed tomography*) ispitivanja. Naime, najnoviji trendovi u nuklearnoj medicini ponovo ističu SPECT ispitivanja i neke od njihovih prednosti nad PET-om (*positron emission tomography*), budući da se monofotonski emiteri (^{99m}Tc, ¹²³I, ¹¹¹In, ¹³¹I) primenjuju u oko 85-90% svih studija u nuklearnoj medicini. Drugi momenat koji je ovakvom trendu doprineo je da su, slično PET-u koji se danas komercijalno isporučuje u kombinaciji sa CT mašinom (klasična *x-ray* kompjuterizovana tomografija), i najnovije SPECT mašine vezane takođe sa CT-om, kao SPECT-CT sistem. Imajući ovo u vidu, naša dalja istraživanja posvećena su optimizaciji dual SPECT detektora pogodnih za kombinovanje sa CT sistemom. **Napred pomenuto pojednostavljenje konstrukcije** gama kamera odnosilo bi se samo na korišćenje klasičnog natrijum jodidnog NaI(Tl) kristala (kakvog koristi i najnovija SPECT-CT verzija) koji je još uvek najpogodniji kristal za SPECT mašinu.

Sl. 108 – Pravi naučnik, ali i pronalazač, uvek u laboratoriji

b) Rad na podtemi kliničko – metodoloških ispitivanja odnosio se na problematiku **nuklearne kardiologije, nuklearne hematologije kao i nuklearne gastro-enterohepatologije** u kombinaciji sa problematikom nuklearne pulmologije. Radovi iz ovih metodoloških oblasti sa evaluacijom njihovog kliničkog i dijagnostičkog značaja publikovani su u suplementu *Eur. J. Nucl. Med. Mol. Imag.*, sa Evropskog kongresa nuklearne medicine 2006. u Atini, kao i u suplementu *World Journal of Nuclear Medicine*, sa svetskog kongresa nuklearne medicine 2006. u Seulu, J. Koreja. Ovde treba posebno podvući da je niže navedeni rad dr Bošnjakovića i sar. na kongresu u Atini bio posebno istaknut i bio pomenut u završnoj kongresnoj *High light lecture*.

Publikacije u 2006. godini:

Bošnjaković V., Šobić-Šaranović D., Pavlović S., Petrašinović Z., Kozarević N., Todorović-Tirnanić M., Ostojić M., Artiko V., Obradović V. – GATED SPECT MYOCARDIAL IMAGING: SEVERITY OF PERFUSION ABNORMALITIES AND DIFFERENCE IN EJECTION FRACTION IN PATIENTS WITH ISCHEMIA AND MYOCARDIAL INFARCTION. *Eur J Nucl Med Mol Imaging* 2006; 33 (Supp 2): p038

Šobić-Šaranović D., Pavlović S., Đorđević-Dikić A., Todorović-Tirnanić M., Obradović V., Ostojić M., **Bošnjaković V.** – MYOCARDIAL PERFUSION TOMOGRAPHY IN PATIENTS WITH LEFT BUNDLE BRANCH BLOCK: COMPARISON WITH CORONARY FLOW RESERVE ON DIPYRIDAMOLE STRESS ECHOCARDIOGRAPHY. *Eur J Nucl Med Mol Imaging* 2006; 33 (Supp 2): p024

Šobić-Šaranović D., Pavlović S., Čulafić Đ., Perišić M., Rebić P., Artiko V., **Bošnjaković V., Obradović V.** – SCINTIGRAPHIC DETECTION OF INTRAPULMONARY ARTERIO-VEINUS SHUNTS IN PATIENTS WITH LIVER CIRRHOSIS. *Eur J Nucl Med Mol Imaging* 2006; 33 (Supp 2): p704

Šobić-Šaranović D., Pavlović S., Đorđević-Dikić A., Kozarević N., Petrašinović Z., Beleslin B., Todorović-Tirnanić M., Ostojić M., **Bošnjaković V., Artiko V., Obradović V.** – **PATIENTS**

² Za ovaj uređaj Amerikanci su prof. Bošnjakoviću platili samo da bi patent bio zaključen u fioci, da se ne primenjuje

WITH LEFT BUNDLE BRANCH BLOCK: EVALUATION BY DIPYRIDAMOLE GASPECT TC-99M-MIBI AND CORONARY FLOW RESERVE ON STRESS ECHOCARDIOGRAPHY.
World Journal of Nuclear Medicine 2006; 5 (Suppl 1): s69 (2208)

Todorović-Tirnanić M., Obradović V., Pavlović S., Šobić-Šaranović D., **Bošnjaković V.** –
EXTREME THROMBOCYTOPENIA IN PEDIATRIC POPULATION – REASON TO GIVE UP AUTOLOGOUS PLATELET LIFE SPAN, SEQUESTRATION SITE AND PRODUCTION ESTIMATION? Eur J Nucl Mol Imaging 2006; 33 (Supp 2): 599

Хроника file:///E:/RADNI/GLASNIK%206/Hronika.aspx.htm

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

почетна страна | контакт | мапа сајта | адресар | English

О АКАДЕМИЈИПРОЈЕКТИИЗДАЊАКИБЛИОТЕКААРХИВИГАЛЕРИЈЕ

In memoriam

Владимир Бошњаковић (1930 - 2008)

Српска академија наука и уметности са жаљењем обавештава јавност у Србији да је 04. марта 2008. године преминуо академик Владимир Бошњаковић.

Академик Владимир Бошњаковић рођен је у Београду, 10.08.1930. године.

Академик Бошњаковић дипломирао је на Медицинском факултету у Београду, био је доктор медицинских наука.

Области рада којима се бавио су нуклеарна медицина и кардиоваскуларна патологија.

Дописни члан Одељења медицинских наука САНУ постао је 25.4.1991. године, а редовни члан од 26.10.2000. године.

Академик Владимир Бошњаковић био је професор на Медицинском факултету у Београду (нуклеарна медицина), управник Лабораторије за примену радиоактивних изотопа у медицини (Медицински факултет) и директор Института за нуклеарну медицину Клиничког центра Србије.

Био је члан: Српског лекарског друштва, Секције за нуклеарну медицину, председник; Удружења за нуклеарну медицину Југославије; Удружења за нуклеарну медицину САД; Европског удружења за нуклеарну медицину; Југословенског друштва за биофизику; Светске федерација за нуклеарну медицину и биологију и члан Редакције часописа „Медицинска истраживања“. У САНУ је био члан Одбора за кардиоваскуларну патологију.

Добитник је: Gold Medal Award, Удружења за нуклеарну медицину САД, 1971. године; Medal with plaque, I svetskog kongresa WFNMB, 1974. године; Октобарске награда Београда. 1989. године и Ордена рада са златним венцем, 1987. године.

Посебно треба нагласити значајне пројекте које је академик Владимир Бошњаковић водио: *"Висока технологија у медицини и нуклеарна медицина: инструментационо-развојна, информатичко-технолошка, клиничко-методолошка и базична експериментална истраживања"* и *"Идентификација виталности миокарда помоћу дипиридамолa и добутамина"*.

Академик Владимир Бошњаковић дао је изузетно велики допринос развоју нуклеарне медицине у Србији и њеној широкој примени како у научноистраживачке сврхе тако и у дијагностици специфичних обољења.

Верзија за штампање

Претходна страна

Владимир Бошњаковић (1930 - 2008)

Војин Шупевић (1923 - 2008)

Дрогутин Дражић (1930 - 2008)

Слободан Рибићкар (1929 - 2008)

Коста Михаиловић (1917 - 2007)

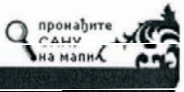
Стеван Коички (1929 - 2007)

Павле Угринов (1926 - 2007)

Зоран Константинов (1920 - 2007)

Војислав Петровић (1925-2007)

Стеван Раичковић (1928-2007)

пронађите САНУ на мапи

почетна страна | контакт | мапа сајта | адресар | English

Copyright: Српска академија наука и уметности © MMVII

MIHAJLO IDVORSKI PUPIN

Prvi put je tek Inovacijski pokret 1979. god. ukazao na veličinu dela Mihajla Pupina, našeg najvećeg naučnika i pronalazača svih vremena.

Ako smo se igde ogrešili o naše velikane, **onda je to sigurno Mihajlo Pupin, koji je preko 50 godina bio u senci Nikole Tesle.** Nećemo upoređivati ova naša dva svetska diva. Neosporno je da delu Pupina, koji nije ništa manje od Teslinog, nismo pridavali dovoljno pažnje, nismo ga dovoljno izučavali, kako je to rađeno sa naizmeničnim strujama.

Sl. 109 – Šta je lepše - tehnologija ili priroda? Pupin kaže: „Tehnologija može napredovati i koristiti čoveku samo ako poštuje prirodne zakone”; „Materijalni razvoj čovečanstva mora da prati duhovni, odnosno njegova najjača sila – ljubav prema slabijima. Samo u tom slučaju ni jedno bogatstvo ne nosi u sebi greh”

Tesla je svojim sistemom naizmeničnih struja rešio svetski problem prenosa električne energije na velike daljine i time izazvao II industrijsku revoluciju. Pupin je svojim pronalaskom, koji je rezultat visokog naučno-istraživačkog rada, **matematičkim putem rešio svetski problem prenošenja telefonskih struja na velike daljine.** Time je započeo, početkom XX veka, proces III industrijske revolucije, koja se meri od pronalaska mikroprocesora 1971. godine.

Sve do 1979. godine, kada je naša zemlja smogla snage da, na veličanstven način (od šefa države do SANU), obeleži 125 godina od rođenja Pupina, **mi nismo znali tačan datum njegovog rođenja i njegovo pravo ime.** Tada je specijalna komisija naučnog skupa utvrdila tačno – da je njegovo ime Mihajlo Idvorski, a da je rođen 9. oktobra 1854. i kršten 16. oktobra iste godine. Upućeno je pismo svim zvaničnim, obrazovnim, naučnim, kulturnim, novinskim i drugim institucijama da se ubuduće ne koristi pogrešno ime Mihailo, godina rođenja 1857. i 1858. i datumi 27. septembar, 4. i 8. oktobar.

* * * * *

Ništa se slučajno ne dešava! Čovek sam sebi stvara najveće probleme.

Veruješ u Hrista, a nema ljubavi, tolerancije i razumevanja za slabije, seješ mržnju, pakost i loše odnose sa ljudima – grešan si, sledi ti kazna!

Ali mnoge stvari koje običnom čoveku deluju da su grešne, ako se čine iz ljubavi – uvek imaju Božiju zaštitu.

Lek protiv smrti naučnici će stvoriti kada na našoj planeti u ljudskom srcu bude mesta samo za ljubav.

Sl. 110 – Veliki hrišćanski filozof – Elen Vajt (1827-1915), koju je Pupin cenio

ПОКРАЈИНСКА КОНФЕРЕНЦИЈА
ROKRAJINSKA KONFERENCIJA
TARTOMÁNYI VÁLASZTMÁNYA
ROKRAJINSKÁ KONFERENCIA
CONFERINȚA PROVINCIALĂ
ПОКРАЇНСКА КОНФЕРЕНЦІЯ

SSRN.V

Поштански фак
Poštanski fah
Postafiók
Poštový priečinok
Cásuja poštálá
Поштанскі факс
131

Bulevar M. Tita 10

Datum
Datum
Keltzés
Datum
Data
Datum

Sve do 1979. nismo znali godinu rođenja i pravo ime Mihajla Pupina

Akađ.dr Bogoljub Stanković

**JUGOSLOVENSKI ODBOR ZA OBELEŽAVANJE
125. GODIŠNJICE ROĐENJA MIHAJLA I. PUPINA**

– Komisija za međunarodni naučni skup –

Na izložbi konja u Viskonsinu (SAD) nagradu Pupinovim konjima dodelio je jedan od najuglednijih ljudi Njujorka Redžinald Rins rečima:

„Ako Vi ovako obučavate čak i kao što ste obučili svoje konje, najveći ste profesor u Americi!”

D O K U M E N T I
međunarodnog naučnog skupa
**»ŽIVOT I DELO
MIHAJLA I. PUPINA«**

Vladimir Matijević (1854-1929), osnivač Srpske banke u Zagrebu i Privrednika, preko kojeg je Pupin osnovao svoju Fondaciju

4–6. oktobar 1979. god. NOVI SAD

Međunarodni naučni skup „Život i delo Mihajla Idvorskog Pupina” održan je 4., 5. i 6. oktobra 1979. u Novom Sadu. Na skupu, na kome je po raznim osnovama prisustvovalo preko hiljadu ljudi, učestvovao je 51 naučnik sa 49 referata iz Jugoslavije, SAD-a, Kanade, SSSR-a i DR Nemačke. Pomenimo ovde velikane kao što su: **prof. Isidor I. Rabi, dobitnik nobelove nagrade za fiziku**; prof. Chien Shiung Wu, u ime Kolumbija univerziteta iz Njujorka; Sidney Borovitz, direktor Akademije nauka grada Njujorka; prof. Humbalt, Univerziteta u Berlinu; Achim Zidov; **ing. William H. Terbo**, sin Nikole Trbojevića, sestra Nikola Tesle i velikog srpskog pronalazača, i stotine drugih iz celoga sveta.

Upravo izlaganje g. TERBO-a, bliskog Teslinog rodaka, prvi put daje sliku o **veličini Pupina** i da je nepravedno posle smrti bio u Teslinoj senci.

William H. Terbo

PUPIN I TESLA – PARALELE U SLOVENSKOM STVARALAŠTVU

Sredinom XIX veka je **domovina, koja se sada zove Jugoslavija**, rodila dva pronalazača: **Mihajla Pupina i Nikolu Teslu**. Ostao je za njima trag na polju komunikacija i elektrotehnike. To što su ova dva velikana radila skoro istovremeno na području koje je bilo na svetskoj naučnoj sceni skoro nepoznato, izgledalo bi kao slučajna koincidencija. To što su skoro istovremeno rođeni, da su obojica emigrirali u Sjedinjene Američke Države, da su ostvarili veoma plodan rad – kako u posebnim tehničkim domenima, tako i na polju filozofije i društvene delatnosti – samo po sebi ne protivureči činjenici da je u svemu tome bilo i neke slučajnosti. Štaviše, verujem da je u tome bilo nečega daleko bitnijeg. **Slovensko nasledstvo, vekovima stvarano i usmeravano**, uzelo je pre 125 godina drugi tok i procvat životom i radom ova dva čoveka, a kasnije mnogima drugima.

Postavljam ovu hipotezu s tačke gledišta Amerikanca jugoslovenskog porekla. Moj otac Nikola J. Trbojević bio je sestrčić Nikole Tesle, kao i prijatelj i ortak, kako Tesle, tako i Mihajla Pupina. Odnos g. Trbojevića sa Teslom i Pupinom bio je više nego samo porodični i društveni. Moj otac je svojim radom u mnogome sledio Nikolu Teslu, postao je poznati inženjer-naučnik, pronalazač i imao je više od 150 patenata u SAD i u svetu. Kada je moj otac emigrirao u Sjedinjene Američke Države, **Mihajlo Pupin mu je ponudio svoje stručno pokroviteljstvo**. Tako je počelo prijateljstvo koje je trajalo sve do Pupinove smrti 1935. Ovi bliski odnosi moga oca i dvojice uglednih naučnika jugoslovenskog porekla omogućili su mu bliži uvid u njihov karakter i temperament, o čemu smo moj otac i ja veoma često diskutovali i o čemu ću saopštiti. U našoj kući, kako Tesla, tako i Pupin, bili su poštovani i voljeni više od drugih.

S obzirom na to da su mi Tesla i Trbojević preci, prirodno je da sam takođe postao inženjer. Štaviše, moji preci po majci bili su Britanci – što objašnjava moje prezime Terbo, dok je prezime moga oca ostalo Trbojević. **Moja baba je bila Teslina starija sestra, Angelina**. Moj otac je bio jedno od petoro dece, koja su ostavila svega četvoro unučadi. Teslina mlađa sestra Marica imala je četvoro dece koja nisu imala unučad. Najpoznatiji od **Maričine dece bio je pokojni Sava N. Kosanović**, koji je, pored drugih dužnosti, bio i jugoslovenski ambasador u SAD.

Iako su Pupin i Tesla bili čisto slovenskog porekla, čini se apsolutno nemoguće da su mogli imati zajedničkog pretka u poslednjih nekoliko vekova. **Obojica su bili potomci srpskih izbeglica**, koji su bili prinuđeni da pobegnu na sever posle bitke na Kosovu 1389. Uloga Srba, kao „tampona” između Austrijanaca i Turaka, vekovima je stvarala napetost i sukobe koji su većinom

*Sl. 111 – Nikola Trbojević
(1886–1973), sin najstarije Tesline
sestre Angeline i Terboov otac*

doprineli povećavanju duševne snage manifestovane jakim nacionalnim ponosom, poštovanjem prema zemlji i vitalnom izvornošću narodne umetnosti i muzike. Ja verujem da je i ta psihička energija izazvala onu iskra naučne genijalnosti i tako bogato ovaploćene kod Pupina i Tesle.

Austrijski carevi su priznavali značaj Vojne granice, koja je zadržavala tursku vojsku, i dali tom narodu pravo samouprave, uključujući slobodu veroispovesti, pravo na zemlju i oslobođenje od dažbina. Ova nezavisnost ogledala se u tradiciji, u kulturi i u religiji i razvila osećaj etničke pripadnosti, **kojom su Pupin i Tesla bili nadahnuti u detinjstvu**, a koji se kod njih održao do kraja života.

Sl. 112 – Laboratorija Pupin, sedište odseka za fiziku Kolumbija univerziteta; ovde je radio Bernard Istland i stvorio, koristeći Pupinove i Tesline patente, program HAARP („rat zvezda“)

neškolovanih genija rođeno među Južnim Slovenima, a koji nikad nisu priznati, jer nisu bili sposobni za komuniciranje i prenošenje svojih zamisli. Pesnik Tomas Grej je rekao nešto što bi se dobro moglo primeniti na ove „izgubljene“ genije:

*Mnogo dragog kamenja najčistijeg sjaja
kriju nedokučive dubine okeana;
Mnoštvo cvetova niče i rumeni se neviđeno
i vene njihova ljupkost na pustinjskom vetru.*

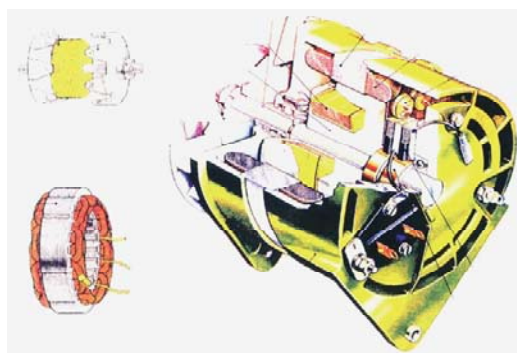
Drugi element je opipljiv način merenja. Kod pronalazača i inovatora zamisli dobijaju formu publikovanih teorija, patenata i postupaka koji brzo podležu testu upotrebljivosti. Pupin i Tesla su bili veoma plodni u stvaranju i pretvaranju svojih zamisli u praktične primene. **Treći element** je stvaranje u potrebno vreme. Veoma je ograničeno vreme u pojedinim granama nauke ili tehnike, gde razvoj tehnologije omogućuje veliki napredak baziran samo na jednoj zamisli. **Mihajlo Pupin je proizveo svoje kalemове tačno u vreme kada je daljinska telefonija bila onemogućavana.** Pronašao je rafinirano rešenje u vreme kada se uglavnom sve rešavalo snagom. **Nikola Tesla je uveo revolucionarne promene u električnoj industriji** i zauvek promenio naše društvo svojim teorijama o naizmeničnoj struji i opremom koju je pronasao da ostvari svoje zamisli.

Svi ovi elementi su se stekli, kako kod **Pupina, tako i kod Tesle, a zajedničko nasleđe osiguralo je iskru.** Sada, genije i nadarenost, koji bi se koristili za vreme rata, mogli su da se izraze za mnogo zaslužnije društvene svrhe. Bilo je to pravo vreme, a Mihajlo Pupin i Nikola Tesla su bili spremni. **Ova iskra je opšti izvor slovenske kreacije.**

Ne bih želeo da navodim biografije Mihajla Pupina i Nikole Tesle. Siguran sam da su pojedini iz života Mihajla Pupina obuhvaćene u drugim referatima koji se bave i drugim aspektima njihovih dostignuća. Teslina biografija je takođe dobro poznata. Ipak, na mestu je da se ocrti i komentariše nekoliko činjenica u njihovom životu, koje ukazuju na **slovensko poreklo njihove stvaralačke sposobnosti:**

Termin „genije“ iskvaren je njegovom suvišnom upotrebom. Osoba sa izraženom intelektualnom sposobnošću često je proglašavana za „genija“, više da bi se označila razlika od običnog, nego da bi se izrazila njena kreativnost. **Govoreći o „geniju“ Mihajla Pupina i Nikole Tesle,** govorimo o stvarno izvanrednoj mentalnoj sposobnosti, kombinovanoj sa izuzetnom kreativnošću. Da bi, sa laičke tačke gledišta, neko bio priznat kao stvarni genije, potrebna su tri elementa.

Prvi je sprema. Neškolovani genije ne može da daje sadržaj inspiraciji i ne može da primeni zamisao. Tesla i Pupin koristili su prednosti redovnog školovanja i bili su sposobni da u praksi primene svoje zamisli. Čovek može samo da se začudi koliko je

Sl. 113 – Alternator – generator naizmenične struje (primena Teslinog patenta na savremenim automobilima)

- Slovenske tradicije i etničko poreklo bili su apsorbovani u detinjstvu provedenom u domovini.

- **Specifičan odnos prema njihovim majkama** igrao je značajnu ulogu u njihovim životima. Čini se da je skoro psihička komunikacija postojala između majke i sina, koja ga je podržavala u njegovom udaljenom ambijentu.

- Njihove porodice, iako nisu bile siromašne, morale su da zarade veća sredstva da bi izdržavale školovanje svojih sinova. **Pupin i Tesla pokazali su tako veliku intelektualnu razvijenost** da o školovanju nije bilo sumnje; pa, ipak, nijedan od njih nije mogao da završi redovno školovanje bez prekida.

- Nisu emigrirali u Sjedinjene Američke Države dok nisu napunili 20 godina. **I jedan i drugi su dobrovoljno napustili Evropu** u potrazi za većim mogućnostima koje su pružale Sjedinjene Američke Države. Time su se razlikovali od mase drugih iseljenika iz južne Evrope koji su emigrirali u ovim decenijama, a za mnoge od njih emigracija je bila pitanje života i smrti.

- Obojica su se potpuno uklopili u novu sredinu. Mada su veći deo svog života proveli u SAD, čini se da je njihova odsutnost iz domovine još više povećala njihovu vezanost za nju.

- Obojica su postali majstori engleskog jezika. **Pupin je dobio Pulicerovu nagradu u 1922.** za svoju autobiografiju *Od pašnjaka do naučenjaka*. Teslina pisana dela, kako javna, tako i privatna, bila su uvek elegantna i jasna. Čak su i njegove tehničke rasprave bile uglađene i prefinjene.

Sl. 114 – Nevenka Kostić, budući arhitekta, Selakov stipendista

Ima nekoliko karakterističnih crta koje su razlikovale ličnosti Pupina i Tesle:

- **Pupin je bio izrazito društvena ličnost** sa mnogo prijatelja i poznanika. **Tesla je bio više introspektivan i povučen** i više je tražio od svojih saradnika. Dobar primer toga je ono sa čime se suočio moj otac kada je došao u Sjedinjene Američke Države (1910.) kao diplomirani inženjer u svojoj 24. godini. Iako je bio pozvan od strane *Western Electric*, koja je bila podružnica *American Telephone and Telegraph Company*, očekivao je da će, kao **jedini Teslin bliski rođak** u SAD, dobiti neku profesionalnu podršku za vreme boravka u Njujorku. **Do toga nije došlo** i otac je uvek osećao da je Teslino ponašanje bilo uslovljeno njihovom razlikom u njihovoj profesionalnoj reputaciji. **Ovakav prijem se nije ponovio kada se otac obratio Pupinu.** On ga je uzeo u zaštitu i počelo je prijateljstvo koje je trajalo četvrt veka. Kada je moj otac publikovao svoj glavni pronalazak – hipoidnu transmisiju koja se koristi skoro u svim kolima – i kada je dobio svetsko priznanje, Tesla mu je odao puno priznanje i bio ponosan ujak.

- **Pupin je postao bogat od svojih patenata** i sačuvao je svoju imovinu. Tesla je rekao: „Nikada neću biti bogat ukoliko ne uspem da zarađujem novac brže nego što ga mogu bacati lopatom kroz prozor.” Tesla je bio više zainteresovan za naučna otkrića nego za njihovo pretvaranje u kapital do koga se moglo doći na osnovu njihovih komercijalnih aspekata.

- **Mihajlo Pupin je koristio svoje bogatstvo da bi ostvario svoja humanitarna nastojanja.** Tesla je ostao naučnik do kraja svog života – bez sredstava da bi mogao da proveriti svoje teorije u laboratoriji.

Najvažnija među sličnostima Pupina i Tesle je njihovo uporedljivo detinjstvo u slovenskoj domovini. To su ta „vrata” slovenskog nasleđstva koja zauvek vezuju oba velika pronalazača.

Danas cenimo **Mihajla Pupina zbog njegovog profesionalnog i humanitarnog kvaliteta.** Takođe ga cenimo jer smo svesni uticaja njegovih pronalazaka pre 75 godina na naš svakodnevni život. Moderno je reći da je era glavnih pronalazaka i nezavisnih naučnika prošla. Ovo je daleko

Sl. 115 – Postavljanje Pupinovih kablova u Evropi 1902. god.

od istine. Forum može da bude malo drugačiji, ali jezgro ostaje. Sa mojeg položaja, gde se nadzire tehnološko područje na visokom nivou u industriji komunikacija i kompjutera, primećujem promenu koja dolazi tako brzim koracima da i najmanja neobazrivost dovodi čoveka u nepoznat ambijent. **Daljinska telefonija, vrsta komunikacije koja je najviše vezana za delo Mihajla Pupina**, prolazi kroz novu revoluciju. Sateliti su već nekoliko godina u upotrebi SAD. Čine se veliki naponi da bi se povećao njihov kapacitet i kvalitet. Sateliti druge generacije biće u upotrebi za oko dve godine i obezbediće tehnički složene digitalne komunikacije. Zemaljskim daljinskim komunikacijama priključiće se ubrzo i veze pomoću optičkih vlakana. Era telekonferencija u komercijalne svrhe je na dohvat ruke. Uzajamna veza privatnih kuća sa kompjuterskim centrima i videofonske komunikacije biće na raspolaganju u roku od 15 godina. Da je Mihajlo Pupin živ, sigurno bi odobravao ove promene.

Evo kako **Teslin blizak rođak** opisuje i upoređuje ova naša dva genija. To je ta istina do koje nam je stalo da naš narod prema svojim velikanima ne bi nekome bio majka a nekome maćeha. Tesla nije hteo da primi svog rođenog sestrice, svršenog inženjera Nikolu Trbojevića, prima ga Pupin samo zato što je iz njegove zemlje.

Pupin, kao i Selak, svoje bogatstvo od patenata ne nagomilava, već ga troši na humanitaran rad i školovanje mladih, što se proteže i do današnjih dana. Zbog tog bogatstva bio je oštro napadan od dela zavedenih beogradskih studenata socijalista, koji su govorili da je čisti materijalista. Pupinova filozofija, njegov odnos **prema materijalnim i duhovnim vrednostima** isključuje svako prokletstvo koje počiva na bogatstvu. To najbolje pokazuje njegov testament, o formiranju Fondacije i kako da se koristi njegovo bogatstvo u humane svrhe sa kojim nije bio zadovoljan njegov zet, koga Pupin nije mnogo cenio.

U svim Pupinovim delima uvek je prisutna najjača duhovna sila – **ljubav**. Evo kako je tu silu doživela jedna Viktorija na Dan zaljubljenih 1997. godine:

*Sve što nam se
dogodi lepo – od
Boga je!*

TEBI ZAUVEK, LJUBAVI

Celog života sam tražila
i mislila – našla sam.
Kad nekog nađeš – ti ga prisvojiš.
Kad ga prisvojiš – ti ga imaš.
Kad ga imaš – misliš da je tvoj.
Kad si siguran – izgubiš ga.
Posle seješ svoje srce i dušu
svuda oko sebe,
a ono nigde da nikne,
i shvatiš
ne živi se od onoga što imaš,
već od onoga što si izgubio
zauvek.

*Sve što nam se desi
ružno – od nas
samih je!*

WIKTORIJA

Beograd, 14.02.1997. g.

Wiktoria,

*Vatru ćemo brzo izgubiti ako joj ne dodajemo gorivo, kao i ljubav – ako je ne hranimo
pravi delima i lepim rečima.*

ELEN VAJT

Da bismo bolje sagledali ova dva naša velikana i veliki ugled Pupina, koji je odlično znao višu matematiku, izdvajamo sjajno predavanje Pupina o REZONANCI 1893. godine u Njujorku. Predavanju je prisustvovao i Nikola Tesla i aktivno učestvovao u diskusiji. Zanimljivo je videti način na koji su komunicirali, **želeći da uvažavaju jedan drugoga – ali britkim jezikom.**

PRAKTIČNE STRANE ELEKTRIČNE REZONANCIJE NISKE FREKVENCije

Predavanje pred X Skupštinom AIEE, 17. maja 1893, u Kolumbija koledžu, Njujork

Gospodine predsedniče i gospodo iz Instituta.

Veliki deo teme sledećeg predavanja razmatrao sam u tri članka, ali na različit način. Dva od njih pojavila su se u aprilskom i majskom broju časopisa *American Journal of Science*. Treći će se pojaviti u junskom broju istog časopisa. **Metod koji sam usvojio** u sledećoj raspravi izgleda ima prednost nad matematičkom metodom koju sam koristio u tim člancima.

.....

1. Električno kolo koje ima induktivnost i kapacitivnost ponaša se većinom kao što se **ponaša telo** usled svoje inercije i elastičnosti. Osnovni razlog za ovu analogiju je sledeći. Magnetska energija kalema kroz koji teče struja ima sve karakteristične osobine tela u pokretu, dok energija statičkog opterećenja kondenzatora ima sve karakteristične osobine potencijalne energije napregnutog elastičnog tela. Ako je neutralno stanje takvog električnog kola poremećeno, ono će se opet vratiti na njega pošto izvrši izvestan broj oscilacija oko neutralnog položaja.

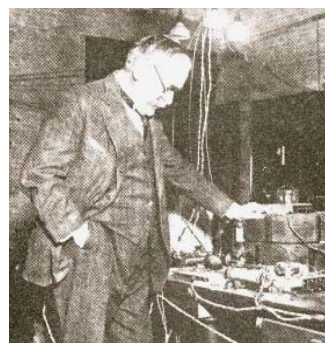
.....

3. No, ipak, ovakav uređaj korišćen u takvu svrhu bio bi **samo igračka u poređenju sa svrhom za koju ga koristi naš uvaženi kolega g. Tesla**. Pretvaranje električne energije visokih napona i slabih struja u energiju niskih napona i velikih struja, ili obrnuto, praćeno svim mogućim variranjima frekvencije oscilacija, **bila je svrha za koju je g. Tesla konstruisao aparaturu**. Fizičara koji se oduševljava, ništa manje nego inženjer, skladnim i prostim aparatima za postizanje velikih briljantnih učinaka, ovaj **Teslin aparat prirodno privlači više nego svi njegovi drugi oštromni**

Sl. 117 – Nikola Tesla, skulptura Dragana Radenovića postavljena na Aerodromu u Beogradu, koji nosi naziv ovog našeg velikana

izumi. Mnogo divnih časova proveo sam u posmatranju eksperimenata sa polom kao što je na slici 4. Kalem A se sastojao od kratke, debele bakarne žice; kondenzator B se sastojao od baterije lajdenskih (*Leyden*) boca, koje mi je ljubazno pozajmio moj uvaženi učitelj, profesor Rud (*Rood*) sa Kolumbija koledža. Žice *aa* su bile tanke bakarne žice koje su vezivale vazdušni procep sa krajevima indukcionog kalema, koji se sada nalazi u utočištu. Divan je prizor videti debelu žicu užarenu pod snažnim dejstvom brzih oscilacija, dok su pridružene tanke žice *aa* ostajale potpuno hladne. Uvrtite sada debelu žicu A u nekoliko zavoja, recimo 10 ili 12, i zaokružite ih sa nekoliko stotina zavoja tanke žice i imaćete tada poznati **oscilatorni transformator kojim su g. Tesla i profesor Ijaju Tomson (*Elihu Thomson*) proizveli neke briljantne rezultate**, transformator koji će vam dati svaki broj volti, posebno ako – i ja ću sada dodirnuti pitanje koje je centralno u mojoj raspravi – posebno ako namotaj tanke žice sadrži kondenzator u rednoj vezi tako da je sopstveni period ovog kola jednak periodu kola namotaja debele žice, to jest ako su dva kola u rezonanciji.

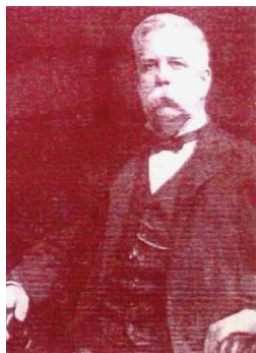

Sl. 116 – Mihajlo Pupin, veliki istraživač i matematičar u svojoj laboratoriji

DISKUSIJA

Predsednik Huston (Houston): Gospodo, čuli ste **izvanredan rad dr Pupina**. Ima li Institut kakvu primedbu na njega?

G. TESLA: Gospodo, ne znam da li mogu doprineti u bilo kom pogledu jasnom i iskusnom izlaganju prof. Pupina o pojavama rezonancije. One su mi bile poznate dugo vremena. Stvarno, poslednje dve-tri godine počeo sam da radim u pravcu u kojem je razmatranje izvesnih pravila, **koje je unapredio dr Pupin**, neophodno potrebno, a jedan od razloga zašto sam protiv volje pristajao da održim predavanje o nekim pojavama visoke frekvencije, koje sam prikazao dva ili tri puta, bio je taj da sam se osećao nepodoban zadatku, pošto svaki eksperiment zavisi od prefinjenih uravnotežavanja i ne možete uvek biti sigurni da ćete uspeti u eksperimentu, posebno na javnom predavanju. **Dr Pupin je veličanstveno uspeo** da pred auditorijumom izvede nekoliko teških eksperimenata. Video sam ove čudesne eksperimente sa gvozdenim jezgrom, koje je izveo prošle nedelje i bio sam mnogo impresioniran

Sl. 119 – Džordž Vestinghaus, verovao je u Tesline patente

važnošću molekularnog uslova gvožđa. Svako posmatranje koje se odnosi na gvožđe mora biti značajno, jer može dovesti do vrednih rezultata, a pošto sam pozvan, mogu navesti nekoliko sopstvenih iskustava, mada ona nisu možda u direktnoj vezi sa predmetom koji je obradio naš predavač. Pre gotovo dve godine posmatrao sam zanimljivu pojavu koju dosad nisam spomenuo, jer je nisam mogao objasniti na zadovoljavajući način. Ona je bila sledeća: alternator visoke frekvencije bio je u pogonu sa indukcionim namotajem. . . .

Kada su bile dodate gvozdene žice, elektromotorna sila bi kontinualno rasla do, recimo, 100 volti. Postojala je tačka na kojoj bi, kada se doda nekoliko gvozdenih žica, elektromotorna sila pala za oko 2 volta. Dalje dodavanje nije proizvelo nikakvu promenu. Ponovo i ponovo sam posmatrao ovu pojavu, ali je nisam mogao objasniti na zadovoljavajući način. **Sada u svetlu eksperimenta dr Pupina i saznanjem kojim trenutno raspolazemo**, ne mogu misliti drukčije nego da je u pojavi bilo nešto od iste prirode. Fino uravnoteženje koje se, kao što je **pokazao dr Pupin**, može lako poremetiti uvođenjem samo jedne gvozdene žice u namotaj, podseća me na iskustvo sa mašinom koja je bila regulisana pomoć u „pomoćne ili treće četkice”, vrlo zanimljive naprave koja zbog preterane osetljivosti nije sasvim komercijalno upotrebljiva. Ideja je da se uzme dinamo koji ima magnet u rednoj vezi sa kolom i tačka namotaja polja ili spoljnog kola veže pomoćnom četkicom za tačku na komutatoru. Ovako se može dobiti bilo koja osetljivost i ostvariti tako velika osetljivost da najmanji poremećaj na mašini može poremetiti celo kolo; a ako se lučne lampe nalaze u kolu, na primer, onda lakim udarcem lampe može se prouzrokovati neprimetno kretanje ugljene šipke i sve lampe će se ugasiti, ako je pomoćna četkica u takvom položaju, a namotaj polja tako vezan da je pomeranje neutralne linije **akumulativna** pojava. Da bih poboljšao dejstvo mehanizma lampi, mašinu sam tako konstruisao da daje periodične impulse određenog intenziteta, koji proizvode primetnu vibraciju u polju magneta. Tako dobro sam poznao mašinu, radeći sa njome i danju i noću (**jer mi je praktično u to vreme ceo život prolazio u laboratoriji**), da

Sl. 121 – Logo Tehničkog fakulteta u Zrenjaninu

sam mogao prosuditi, na osnovu ovih vibracija, da li je mašina radila ispravno, i to držeći gvozdenu šipku u izvesnom položaju prema magnetu. Primetio sam da se svetla ponekad sasvim iznenada

Sl. 118 – Spomenik velikom pronalazaču na Nijagarinim vodopadima

Sl. 120 – Dž. P. Morgan, prestao da finansira Teslinu svetsku radio stanicu na Long Ajlendu

ugase. Pošto se ovo dogodilo dvanaestak puta, uočio sam da kada bih došao sa gvozdenom šipkom blizu magneta ili dodirnuo magnet koji stvara polje, da bih poremetio polje, dovoljno da se pomeri neutralna linija i svetla bi se ugasila, jer bi mašina sama prestala sa radom.

Sl. 122 – Mihajlo Pupin
iz mladih dana

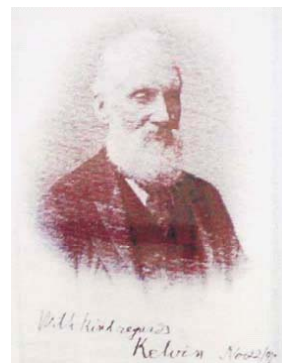
Drugo zapažanje koje mogu spomenuti o gvožđu, privuklo je moju pažnju 1886. Tada sam vršio neke eksperimente na takozvanom termomagnetnom generatoru. Ovaj *nihil bonum* princip bez sumnje je okupirao vreme mnogih pronalazača. Napao sam problem na sasvim drugi način, dajući dovoljno nade inženjeru da uđe u istraživanje i vidi šta bi se moglo uraditi. Metoda koju sam izabrao bila je da se gvozdeno jezgro koje zatvara kolo magneta, zatvori u peć. Ovo gvozdeno jezgro se sastojalo od gvozdene kutije sa malim okolnim gvozdenim limovima, koji obezbeđuju ogromnu površinu za hlađenje. Koristio sam paru koja je prolazila kroz međuprostore da bi rashlađivala gvožđe. Ja sam očekivao da će se gvožđe rashladiti samo malo, toliko koliko je potrebno da se namagnetise, kada para bude puštena pomoću ventila. Magnetsko kolo bi se tada zatvorilo i ventil bi bio automatski otvoren, a zatim bi gvožđe opet bilo grejano i razmagnetisano. Do izvesne mere ventil je dobro radio ali je vibracija bila veoma spora. Dešavalo se, kada je para puštena, da se raspadala, a zelenkasti plamen bi izbijao iz peći. To je pokazivalo da je temperatura gvožđa bila suviše visoka. Snižavao bih temperaturu gvožđa puštajući dva ili tri puta paru pritiskajući ventil. Svaki put kada sam to uradio plamen bi izbijao iz peći. Tada bi to izostalo oko dva ili tri puta u nizu i plamen se ne bi pojavio gvožđe bi se dovoljno ohladilo; no, radeći po četvrti ili peti put, zašta je bila potrebna sekunda ili dve, plamen bi izbijao još jače. **Nisam mogao da objasnim ovu pojavu.** Ubrzo sam dobio klasično delo dr Hopkinsona (*Hopkinson*), o kaljenju i drugim osobinama gvožđa na visokim temperaturama i jasno video da je u pitanju rekalescencija. Mora da se temperatura baš menjala oko kritične tačke. I druga pojava, koje se sećam da sam primetio u eksperimentima sa strujama visoke frekvencije, je da gvozdena šipka ili žica, kada se obrazije luk u njoj, žestoko gori i pršti, i to mnogo više pri strujama visoke frekvencije, nego niske ili pri jednosmernim strujama. Moguće je da pojava potiče samo od magnetnih osobina gvožđa, no mogla bi biti proizvedena više ili manje povećanom otpornošću i, prema tome,

Sl. 124 – Spomenik Nikoli
Tesli u rodnom Smiljanu

intenzivnijim razvijanjem toplote. Sa velikim magnetišućim silama, umetnuta gvozdena žica u namotaj visoke frekvencije trenutno se dovodi do visoke temperature. Na ovo sam ranije ukazao; međutim, dr Pupin je posmatrao sličnu stvar sa strujama niske frekvencije, kada se u kolu nalazio kondenzator i nastalo dejstvo rezonancije.

Želim da kažem da sam se u pogledu dobijanja visokog napona, počev od dinama niskog napona, prostim kombinovanjem kapacitivnosti i induktivnosti u kolu, odnosno dejstvom rezonancije, u svom članku koji je baš otišao u štampu, zadržao posebno na ovakvom pretvaranju i da sam **stvarno oduševljen što vidim da je dr Pupin usvojio ista gledišta** koja je ovde izrazio. Moj uobičajni metod je bio da pripojim alternatoru namotaj koji se sastoji od velikog broja sekcija i da mu pridružim podesivi kondenzator, pa da tada menjam broj sekcija i kapacitivnost, dok se ne dobije najbolja rezonancija. Time se izbegava upotreba sekundarnog namotaja; ali sam našao da je bolje pri usklađivanju prvo pretvoriti struje niskog napona u tako visoki napon da potrebna kapacitivnost postane veoma mala, da se takoreći svede samo na kapacitivnost dveju pločica, zbog teškoće da se proizvede kondenzator velike kapacitivnosti, podesiv veoma malim koracima, koji je potrebno koristiti kada su naponi mali. Ako pretvaramo napon do, recimo, 50.000 volti, kapacitivnost ostaje tada veoma mala i mi možemo koristiti samo nekoliko pločica potopljenih u ulje, koje dopuštaju da se menja kapacitivnost u veoma malim stupnjevima bez iznenadnih, ometajuć

Sl. 123 – Lord Kelvin
(Vilijam Tomson) od 1893.
podrška Teslinim patentima

ih prekida. To je jedan od razloga zbog kojih sam se uvek odlučivao za pretvaranje u sekundarnom kolu. Podešavanje promenom induktivnosti pomoću gvoždenog jezgra, nije uvek praktično, **kao što je eksperiment dr Pupina sada jasno pokazao**. Mislim da eksperimenti koje smo videli ukazuju da smo još daleko od toga da smo potpuno proučili osobine gvožđa i da je ostalo još mnogo da se uradi u tom pravcu. **Slažem se sa dr Pupinom** da kondenzator, za koga sam mislio da će biti od velike pomoći u radu sa naizmeničnim strujama, stvarno nema veliku budućnost u vezi sa aparatima sa velikim gvoždenim jezgrima, kao što su motori ili transformatori, zbog dejstva gvožđa i zbog još jednog razloga više – što možemo uvek, posebno ako imamo visoki napon, ili visoku frekvenciju, pridodati namotaj, da bi induktivnost odgovarala kapacitivnosti za koju u kolu nastaje rezonancija, ukoliko gvoždено jezgro to dopušta.

Imam samo da dodam, **iskreno zahvaljujem dr Pupinu što mi je njegovo predavanje koristilo veoma mnogo**, predavanje koje je jasan i precizan prikaz principa, kao i najinteresantnija eksperimentalna demonstracija **električne rezonancije** sa dinamo-mašinom.

Saopštio dr Pupin posle prekida sastanka

G. Tesla mi je vrlo ljubazan i plemenit sa svojim komplimentima. Ipak, ne mislim da je njegova izjava **bez dvosmislenosti**. On izjavljuje da su mu pojave rezonancije, o kojima sam raspravljao bile poznate već dugo vreme. Moja rasprava se odnosila na rezonanciju niske frekvencije, dok je, mislim, **g. Tesla uvek radio sa aparatima visoke frekvencije**, tako da njegovo poznavanje rezonancije niskih frekvencija predmeta koji obrazlažem verovatno nije zasnovano na njegovom eksperimentalnom istraživanju. U vrem kada je Ferantijev efekat izazvao veoma vrednu raspravu u Engleskoj, g. Tesla je dao neke primedbe na tu raspravu, koje kulminiraju u sledećem: *„Pisac je istraživao slučaj rezonancije, ali bio u stanju da poveća dejstvo veoma opreznom i postepenom promenom kapacitivnosti ili promenom brzine mašine. On nije bio u stanju da dobije slučaj čiste rezonancije. Kada je kondenzator bio vezan za priključke mašine... kapacitivnost koja je davala najvišu EMS odgovarala je najbliže onoj koja se suprotstavljala induktivnosti za postojeću frekvenciju.”*

Takođe u tom članku g. Tesla izjavljuje da je najveća vrednost povećanja napona koju je mogao da dobije, vezujući kondenzator na red sa rotorom njegove mašine visoke frekvencije (10^4 perioda u sekundi), *bila samo četiri ili pet puta viša od ubačene EMS*. Šta je mogao tada **g. Tesla zaključiti iz ovog rezultata o dejstvu rezonancije niske frekvencije?** Sigurno ništa što bi bilo ohrabrujuće.

Ni u koje drugo vreme, koliko ja znam, **nije se g. Tesla primakao predmetu rezonancije bliže** no u baš pomenutom članku.

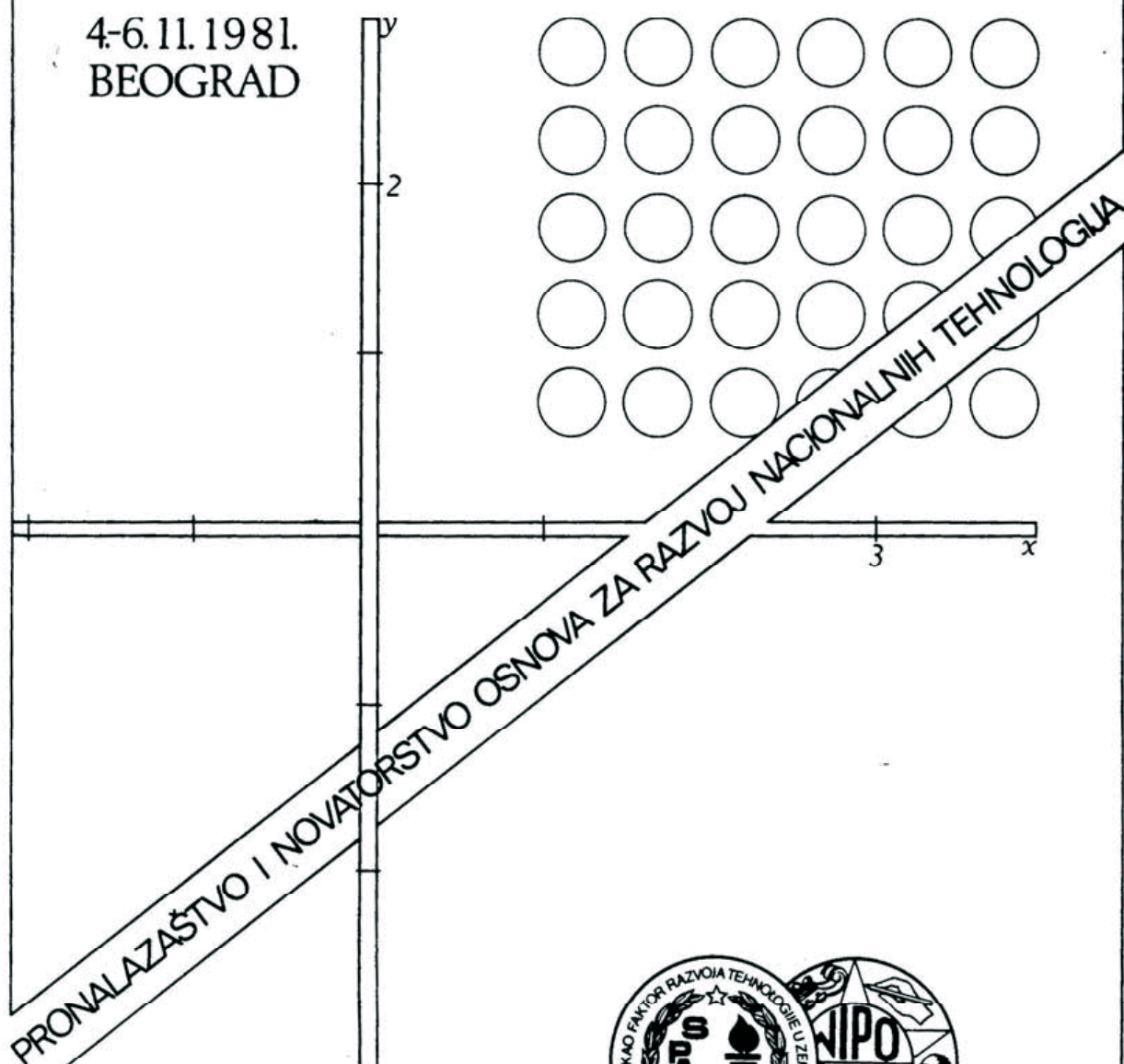
Sl. 126 – Spomenik Mihajlu Pupinu u rodnom Idvoru

Možda **g. Tesla misli da je upoznao pojave rezonancije niske frekvencije** koje sam obrazlagao iz istraživanja drugih ljudi, kao što su **Fleming, Kap, Gleizbruk, Svinborn, Lodž, Bleksli** itd. Cenim radove ovih ljudi, ali još uvek ne vidim vrlo blisku vezu između njihovog i mog rada, osim u jednoj tački, a to je da su oni, kao i ja, teoretski pokazali da je moguće proizvesti visoki skok napona kombinacijom induktivnosti i kapacitivnosti. Pokazao sam to takođe eksperimentalno. No mislim da sam ukazao veoma jasno u svom predavanju da nisam smatrao rezonancijski skok napona krajem, već jednostavno sredstvom koje vodi kraju, a kraj bi bio harmonijska analiza EMS, ponašanje gvožđa i dielektrika pod induktivnim dejstvom rezonancijskih struja niske frekvencije, izvlačenje harmonika pomoću rezonancije itd. **Ove pojave, izgleda, g. Tesla ne poznaje**, ni na osnovu sopstvenih eksperimentalnih istraživanja ni iz istraživanja drugih, izuzev onih pojava koje je dr Dankan istraživao neko vreme pre mene i koje sam spomenuo tokom svog predavanja.

Sl. 125 – Spomenik Nikoli Tesli ispred Elektrotehničkog fakulteta u Beogradu

4-6.11.1981.
BEOGRAD

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA

SAVA CENTAR

INVENTIONS AND INNOVATIONS AS FACTORS IN
THE DEVELOPMENT OF NATIONAL TECHNOLOGIES

LES INVENTIONS ET LES INNOVATIONS COMME FACTEURS
DU DEVELOPPEMENT DES TECHNIQUES NATIONALES

MK „PRONALAZAŠTVO KAO FAKTOR RAZVOJA TEHNOLOGIJE U ZEMLJAMA U RAZVOJU”

U Beogradu je od 4–6. novembra 1981. održana Međunarodna konferencija o temi »Pronalazaštvo kao faktor razvoja tehnologije u zemljama u razvoju«. Ovom prilikom **51 zemlja u razvoju**, prvi put u istoriji bez prisustva razvijenih zemalja, na jedinstvenoj platformi daje punu podršku ovim aktivnostima. Jugoslavija je ovu Konferenciju organizovala sa Specijalizovanom organizacijom UN za intelektualnu svojinu WIPO², na kojoj je govorio **generalni direktor WIPO-a gospodinu Arpad Bokš**.

Konferenciju je posle priprema koje su trajale pune tri godine **organizovao Savez pronalazača Jugoslavije** uz pomoć i podršku šire društveno-političke zajednice, posebno Savezne vlade, Privredne komore Jugoslavije, Saveznog zavoda za patente i WIPO. Imajući u vidu cilj ove konferencije - da ukaže na problem pronalazaštva kao ključne delatnosti za razvoj nacionalnih tehnologija, i **moгуćnosti povećanja plasmana naše tehnologije i novih proizvoda** u zemlje u razvoju te šireg angažovanja Jugoslavije u tim zemljama, ocenjeno je da konferenciju ove vrste treba organizovati. Ona je u funkciji stabilizacije privrede i politike koju naša zemlja vodi na međunarodnom planu.

Ispravnost ove orijentacije najbolje potvrđuje **ogromni interes zemalja u razvoju za ovu Konferenciju**. Konferenciji su prisustvovali predstavnici zemalja u razvoju, predstavnici WIPO-a na čelu sa generalnim direktorom, predstavnik Svetske organizacije pronalazača i predstavnik Afričke konfederacije pronalazača. Preko 400 predstavnika naših radnih organizacija i pronalazača, kao i preko 60 predstavnika društveno-političkih i ostalih organizacija takođe su učestvovali na ovoj konferenciji. U opštoj debati bilo je 27 učesnika, a 17 ih je dalo svoje pisane priloge.

Sl. 127 – Dr Arpad Bokš, generalni direktor WIPO-a, dolazio je više puta u Beograd kao znak priznanja za Inovacijski pokret

Sl. 128 – Jugoslavija osamdesetih godina okuplja zemlje u razvoju i priprema MK Beograd '81. Na slici dr Dragutin Bošković, Mika Špiljak, predsednik Predsedništva SFRJ, Ilija Vakić, predsednik Privredne komore Jugoslavije, pat. ing. Milan Božić, ing. Mateja Ignjatović i ostali

Osnovni referat podneo je **prof. dr Dragutin Bošković**, direktor Saveznog zavoda za patente i predsednik Izvršnog odbora Saveta Godine tehnoloških inovacija koje je Skupština SFRJ formirala.

G. Bokš i njegov zamenik Mario Porcio na poziv Savezne vlade bili su ponovo od 10-14. novembra 1984. u našoj zemlji. **Visoki gosti iz UN su odali veliko priznanje Inovacijskom pokretu u Jugoslaviji**.

Domaćin delegaciji WIPO-a bio je zvanično **Savez pronalazača Jugoslavije** (zaduženi Jon Srbovan, ministar u Saveznoj vladi i predsednik Saveza, Milan Božić, generalni sekretar Saveza, kao i Trpe Grujevski, član predsedništva Saveza).

² To je dogovoreno u Ženevi gde je WIPO posetila delegacija Saveza pronalazača Jugoslavije u sastavu: Milan Božić, generalni sekretar, Isak Mustafa, član predsedništva i Milenko Manigodić, član sekretarijata

SARADNJA SA SVETSKOM ORGANIZACIJOM ZA ZAŠTITU INTELEKTUALNE SVOJINE - WIPO -

Naša **zemlja** je bila tada uticajna u sistemu Ujedinjenih nacija što pokazuje da je Inovacijski pokret u Jugoslaviji mnoge aktivnosti organizovao sa **Specijalizovanim organizacijama UN**: WIPO-om, UNCTAD-om i drugim. Preko UNCTAD-a naši stavovi su prenošeni Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija u Njujorku.

W
I
P
O

U
N
C
T
A
D

Sl. 129 – Tanja Lisovac, član našeg sekretarijata, predsedava važnom sastanku WIPO-a u Ženevi, posle MK u Beogradu veliko poverenje u kadrove iz Jugoslavije

51

Z
E
M
L
J
A

U

R
A
Z
V
O
J
U

S
V
E

D
R
Ž
A
V
N
E

I
N
S
T
I
T
U
C
I
J
E

Sl. 130 – Sekretarijat MK: generalni sekretar Milan Božić i članovi Mile Vukušić, Tanja Lisovac, Slavica Popović, Slobodan Nakarada; na slici nisu Milenko Manigodić, Dragan Kresojević, Rada Stambolić, Vesna Sikinić, Rada Miletić i Milena Aleksić

**WORLD INTELLECTUAL PROPERTY
ORGANIZATION**

世界知识产权组织

**ORGANIZACION MUNDIAL
DE LA PROPIEDAD INTELECTUAL**

**ORGANISATION MONDIALE
DE LA PROPRIÉTÉ INTELLECTUELLE**

المنظمة العالمية للملكية الفكرية

**ВСЕМИРНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ
ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ**

July 3, 1989

Dear Tatjana,

I had no occasion to speak to you about the speech of the Yugoslav delegation made in the closing meeting of the Madrid Diplomatic Conference.

It was an excellent speech. In my view, it was the best among the over 20 closing speeches. Its statements about the ties between Yugoslav and Spanish culture were particularly appropriate and interesting. Since you were the author (which caused, the same day, a short delay in your coming to the lunch offered by me), I congratulate you on the speech's rich content and excellent French style. It was a pleasure to listen to it as it was, throughout the Conference, a particular pleasure, to see you and to meet with you. I hope that we shall soon see each other again.

With warm greetings,

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Arpad Bogsch', is written above the printed name.

Arpad Bogsch
Director General

Mrs. Tatjana Lisavac
Head
Distinctive Signs Department
Federal Patent Office
Uzun Mirkova 1
11001 Belgrade
Yugoslavia

SVETSKI KONGRES PRONALAZAČA - IFIA

IZVEŠTAJ sa godišnje Generalne skupštine Međunarodne federacije udruženja pronalazača - IFIA, održane na Bledu 13-15. juna 1985.

Na godišnjoj Generalnoj skupštini Međunarodne federacije pronalazača - IFIA održanoj na Bledu, učestvovali su predstavnici organizacija pronalazača iz 12 zemalja, i to: **Belgije, Danske, Finske, Jugoslavije, Kanade, Norveške, SR Nemačke, SSSR, Švajcarske, Švedske, Velike Britanije i Zaira**. Skupu je prisustvovao i predstavnik Specijalizovane organizacije UN za intelektualnu svojinu - WIPO g. **dr Musa Farag**.

Delegaciju Saveza pronalazača Jugoslavije zvanično su predstavljali **dr Trpe Grujevski predsednik Saveza, Milan Božić generalni sekretar, Jože Jan, član Presedništva**. U ime jugoslovenske Vlade učesnike je pozdravio **dr Janez Stanovnik**, predsednik SR Slovenije. U radu Skupštine IFIA učestvovali su članovi predsedništva: **Ratko Tomašević, Pero Sorajić, Haler Ferdinand, Jović Zdravko** i članovi Sekretarijata za pripremu Skupštine IFIA (Milenko Manigodić, Slavica Popović, Tanja Lisovac i Anđelka Radojčić). U skoro svim delegacijama pronalazača bili su predstavnici **državnih Uprava za patente**, što je dobro, jer je to posao od zajedničkog interesa. Sa jugoslovenske strane Savezni zavod za patente je pružio veliku pomoć, a predstavljao ga je, u radu Skupštine, **Ilija Batev** pomoćnik direktora Zavoda.

Sl. 131 – Radno predsedništvo MK, Bošković, Bokš, Vakić, Božić, predstavnici Egipta, Meksika i Filipina; MK u Beogradu je prethodila Kongresu IFIA na Bledu

Otvaranje Godišnje generalne skupštine IFIA 85

Dr Trpe Grujevski pozdravio je u ime Saveza pronalazača Jugoslavije goste i učesnike skupa sledećim rečima:

»Poštovani gospodine predsedniče, dame i gospodo, dragi prijatelji

Sl. 132 – Početak rada na Bledu

Veoma sam počašćen, srećan i zadovoljan da u ime SPATU Jugoslavije, u ime prisutnih članova Predsedništva SPATUJ-a i u svoje ime, pozdravim Vas lično gospodine predsedniče, da pozdravim sve goste, dame i gospodu na današnjoj Konferenciji IFIA u Jugoslaviji i da vam poželim puno uspeha u radu.

Uveren sam da će vam se svideti ovde na našem Bledu i da ćemo učiniti sve što je u našoj moći da se veoma prijatno osećate među nama kao među prijateljima, kao u vašoj kući i da će zaključci doneti na ovoj konferenciji biti od velikog značaja za dalji razvoj pronalazaštva u svetu.

Dobro nam došli i prijatno se osećajte na Bledu!

Učesnike Godišnje generalne skupštine IFIA pozdravio je u ime Savezne vlade **dr Janez Stanovnik, član Predsedništva SR Slovenije**. U pozdravnoj reči on je istakao veliki značaja za našu zemlju što se ovaj skup svetskih pronalazača održava na Bledu. Jugoslavija je uvek pridavala veliki značaj tehnološkom razvoju i pored određenih grešaka koje smo u prošlosti pravili. Smatramo da se ceo svet mora založiti da se neravnopravni odnosi koji vladaju u oblasti transfera tehnologije počnu menjati u korist zemalja u razvoju. Upravo u ovoj oblasti treba maksimalno koristiti princip

oslanjanja na sopstvene snage, naročito kreativne, jer razvojem pronalazaštva i novatorstva stvaramo nacionalne tehnologije i time se uključujemo ravnopravno u međunarodnu podelu rada.

Pozdravni govor predstavnika WIPO dr Muse Faraga

Učesnike je, u ime generalnog direktora WIPO dr Arpada Bokša, pozdravio **dr Musa Farag**. On je izrazio zadovoljstvo što se skup održava u Jugoslaviji, jer je Savez pronalazača Jugoslavije uvek pokazivao vitalnost, i posebno, organizacione sposobnosti. Naglasio je da će IFIA lakše naći svoj pravi put, prave sadržaje svoje aktivnosti i efikasnije raditi ukoliko okupi što veći broj nacionalnih organizacija pronalazača, naročito ako bude više organizacija kao što je SPATUJ.

Izbor predsedavajućeg Godišnje generalne skupštine IFIA 85

Za predsedavajućeg skupa je izabran jednoglasno **dr Rasel Ware** iz udruženja pronalazača Velike Britanije, koji je predložio:

Usvajanje dnevnog reda

1. Otvaranje Godišnje generalne skupštine IFIA
2. Pozdravni govor predstavnika WIPO dr Muse Faraga
3. Izbor predsedavajućeg Godišnje generalne skupštine IFIA 85.

Radni deo

1. Verifikacija delegata nacionalnih udruženja
2. Prijem novih članova
3. Izveštaji predsednika IFIA, nacionalnih udruženja pronalazača i predsednika komisija IFIA
4. Konferencija WIPO/IFIA u Štokholmu 1986. godine.
5. Novi projekti
6. Mesto sedišta Sekretarijata IFIA
7. Organizaciona struktura organa IFIA (»Piramida«)
8. Izbor predsednika IFIA
9. Izbor zamenika predsednika
10. Izveštaj polagača računa IFIA
11. Finansijski izveštaj IFIA 1984.
12. Budžet IFIA za 1986. godinu i određivanje članarine.
17. Ostali projekti
18. Određivanje mesta i vremena održavanja Godišnje generalne skupštine IFIA 1986.

* * *

Opšti zaključak je da je organizacija bila odlična, a da je SPATUJ mnogo doprineo jačanju Svetske organizacije pronalazača.

Najznačajniji dogovor na Bledu:

- povodom 100-godišnjice osnivanja Saveza pronalazača Švedske 1986. godine prvi put će se dodeljivati **Nobelova nagrada za pronalazaštvo** sa nagradnim fondom 4 x 250000 švedskih kruna iz oblasti: voda, energije, šumarstva i industrije;

Sl. 133 – Znak Međunarodne konferencije

Sl. 134 – Rade Galeb, jedna od najuticajnijih ličnosti Inovacijskog pokreta. On je kao visoki sindikalni funkcioner prvi poveo političku akciju da inovacijski pokret bude prisutan u svim porama društva. Ubedio je, zajedno sa Boškovićem, Miku Špiljaka da bude na čelu tog pokreta

Sl. 135 – Mika Špiljak, jedini dobitnik zlatne medalje WIPO

- specijalizovana organizacija UN WIPO diplomatskim putem uputiće pismo vladama članicama IFIA i drugim zemljama da podstiču i potpomažu razvoj pronalazaštva u zemlji i pomažu razvoj nacionalne organizacije pronalazača.

Sl. 136 – Delegaciju SPATUJ-a na Svetskom kongresu IFIA, Stockholm 1986. god.; predvodi je član predsedništva Zdravko Jović iz Makedonije

Na ovom skupu **Savez pronalazača Jugoslavije** je istupao saglasno **platformi utvrđenoj na Beogradskoj konferenciji o pronalazaštvu iz 1981.** O aktivnoj međunarodnoj saradnji naše zemlje u cilju borbe za ravnopravniji međunarodni transfer tehnologije i ustanovljenje novog međunarodnog ekonomskog poretka. Stavovi Beogradske konferencije su bili osnova istupanja delegacije Saveza pronalazača Jugoslavije i ovog puta, posebno kada se raspravljalo o konkretnim akcijama.

Iako mlada organizacija, u pogledu staža u IFIA, **Savez pronalazača Jugoslavije** je već u toj svetskoj organizaciji našao svoje mesto, stekao poverenje drugih udruženja i nakon **Bledskog skupa ojačao svoje pozicije.** Međutim, takvo stanje nalaže da se ubuduće studioznije pristupi učešću u akcijama IFIA i WIPO, s obzirom da pored

Saveznog zavoda za patente koji istupa u oblasti razvoja pronalazaštva, međunarodnog regulisanja pitanja industrijske svojine i transfera tehnologije, **Savez pronalazača Jugoslavije** predstavlja drugi društveni subjekat u istupanjima naše zemlje u tim oblastima.

Mogućnost da naša zemlja preko Saveza pronalazača Jugoslavije bude još prisutnija na međunarodnom planu u borbi za ravnopravniji transfer tehnologije i izmene postojećih međunarodnih propisa u oblasti industrijske svojine u korist zemalja u razvoju (**revizija Pariske konvencije i drugo**) treba u najvećoj mogućoj meri iskoristiti. Razvijene zemlje su postojećim propisima na neki način ozakonile tehnološku eksploataciju nad zemljama u razvoju. Zato je uloga naše zemlje da se ovi propisi menjaju vrlo značajna, **posebno njeno angažovanje kroz međunarodne organizacije.**

Svetska federacija pronalazača IFIA se poslednjih godina transformiše i izražava sve više želju njenih članica **da se omasovi novim članovima**, a naročito iz socijalističkih zemalja i zemalja u razvoju.

Sl. 137 – Duško Đorđević direktor Privrednog pregleda sa akademikom Zelenovićem, bili su snažna podrška Inovacijskom pokretu

Sl. 138 – Posle 22 godine svetski pronalazači ponovo u našoj zemlji – SANU, Beograd 2007.

Sl. 139 – Predsednik SFRJ Mika Špiljak prima delegaciju SPATUJ-a koju predvodi predsednik Jon Srbovan, povodom Dana novatora 1983. godine

Glasilo Saveza pronalazača Jugoslavije

YU ISSN 0448-0341

Jugoslovensko pronalazaštvo

BROJ 317

DECEMBAR '87

REVUE YOUGOSLAVE D'INVENTIONS

Koliko je Savez pronalazača Jugoslavije bio moćna organizacija, čija je baza bila u fabrikama (Aktiv pronalazača), najbolje se vidi što je njegovo glasilo „Jugoslovensko pronalazaštvo” bilo glasilo Inovacijskog pokreta.

ZAŠTO JE DONEŠEN ZAKON O INVENTIVNOJ DELATNOSTI KADA SE NE PRIMENJUJE?

Najvažniji sistemski zakon koji bi srpsku privredu u tranziciji povukao u pravcu bržeg tehnološkog razvoja je **Zakon o inovacijama**. Donešen je posle dugogodišnjih nastojanja komorskog sistema da naši preduzetnici novotari pri realizaciji inovacionih projekata budu maksimalno stimulisani. To bi bilo u funkciji razvoja MSP, otvaranja novih radnih mesta i stvaranja sopstvenih proizvoda.

Usvajanjem Zakona i konstituisanjem svih neophodnih mehanizama za primenu, pronalazači su očekivali prve praktične rezultate. Na žalost, neko je sebi dao za pravo mimo Zakona, da ukine **Upravni odbor Inovacionog fonda** i sve vrati na stanje pre donošenja Zakona u Skupštini Srbije.

Naši moćnici, suprotno Zakonu, nisu hteli da se odreknu kolača da sami, bez **Privredne komore Srbije, Narodne banke Srbije** i drugih društvenih subjekata, dele velika sredstva za inovacione projekte. Neće da čuju reč istine, a vapaj pronalazača do njih ne dopire, oni su užasno zaslepljeni svojim lažima – da se Zakon primenjuje. Niko im ne treba, pa ni Zakon, jer tada ne bi mogli nenamenski trošiti sredstva, plaćati televizijske prenose i razna predavanja od kojih pronalazači imaju malo koristi. O kvalitetu inovacionih projekata kojima oni daju sredstva, bez mišljenja privrede, nema potrebe ni govoriti.

Sl. 140 – Snažna podrška donošenju novog Zakona bila je iz Privredne komore Srbije

Sl. 141 – Podrška iz SANU da se donesu dva zakona o inovacijama i naučno-istraživačkom radu

Sl. 142 – Miodrag Živanović, direktor izdavačke kuće „Preporod”, bivši potpredsednik Saveza pronalazača SCG, ima velike zasluge što je Selak započeo obnovu Pupinovog fonda

Sl. 143 – Sednica Odbora za tehnološke inovacije, održana 1.4.2008. u Privrednoj komori Srbije. Marina Karan-Vukobratović (prva s leva) iz Ministarstva za nauku

Privredna komora Srbije se zadnjih desetak godina zalagala da se donese Zakon o inovacijskoj delatnosti. U tom pravcu posebno dobra saradnja je bila sa Ministarstvom za nauku, za vreme dok je ministar bio **prof. dr Dragan Domazet**. Dolaskom za ministra dr. Aleksandra Popovića u početku je sve obećavalo da će se trend dobre saradnje nastaviti. Novi kvalitet je bio „Takmičenje za najbolju tehnološku inovaciju u Srbiji”. Komora je bila ta koja je iz ubeđenja da je to veoma korisno za privredu, stručno odradila posao od same ideje do primene. Kako je vreme odmicalo, sve je više dolazilo do izražaja da se želi da Komora radi sama tehnički deo posla. Ministar Popović nije dolazio u Komoru za razliku od Domazeta, koji je u Komori radio čak i na stručnim tekstovima. On je ceo posao prepustio državnom sekretaru Draganu Povrenoviću, koji je samo u početku mnogo obećavao, ali na žalost on i dalje tvrdi da se Zakon primenjuje !?

U Komori je organizovana veoma stručna rasprava o nacrtu Zakona o inovacijskoj delatnosti. Zakon je ubrzo usvojen u Skupštini. Doneti su neophodni akti za primenu Zakona. **Vlada Srbije je imenovala Upravni odbor inovacionog fonda**, kako to Zakon predviđa. I kada je trebalo početi sa radom, neko je sve vratio na početak. **Zašto?**

Sl. 144 – Sa sednice Odbora održane 4.7.2003. godine u Privrednoj komori Srbije. Žučna rasprava kako unaprediti inovacijsku delatnost. Ing. Ljilja Dragović (treća s desna) iz Ministarstva za nauku

PESMA O BILJKAMA

Ljubičice male, slatke i drage,
Zumbulići plavi dube na glavi.

Lale su žute, u martu se bude,
Maslačci veselo izviruju u travi.

Žbunići zeleni, zeleno se smeše,
Borovi i jele zajedno se vesele.

Jorgovan se Joci hvali što su ga zvali
Na piknik u zelenoj travi.

*Katarina Dakić II4
OŠ „Vladislav Ribnikar”*

Sl. 145 – Katarina među lalama

Одбор за технолошке иновације

20 бр. сл.
21. април 2003. године

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
МИНИСТАРСТВО ЗА НАУКУ, ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ
Г-дин проф. др Драган Домазет, министар

Поштовани господине,

У вези Вашег дописа од 21. марта 2003. године, Радна група Коморе урадила је сепаратни материјал о **интелектуалној својини** за материјал Министарства "Политика научно - технолошког развоја Србије" која дефинише пут у иновацијско друштво.

Део о интелектуалној својини треба да ојача изванредан материјал Министарства, који даје реалну шансу да ћемо сав креативни потенцијал земље ставити у функцију привредног развоја. Овакав привредни развој нас води у правцу стварања нових радних места, јефтиније производње и високо конкурентних производа.

С поштовањем,

ПРЕДСЕДНИК РАДНЕ ГРУПЕ
Милан Божић, маг. екон.

Прилог:

- Интелектуална својина

PRIVREDNA KOMORA SRBIJE JE BILA UVAŽAVANA OD VLADE

Sl. 146 – U privrednoj komori su se redovno održavali stručni sastanci, jer je komorski sistem bio centar inovacionih događanja. Božić i Selak upoznaju ministra Domazeta i predsednika Komore Veselinovića 22. oktobra 2003. sa ustanovljenjem Selakove nagrade, koja jača obnovu Pupinovog fonda

**ПРИВРЕДНА
КОМОРА
СРБИЈЕ**

Ресавска 13-15
11001 Београд,
Србија и Црна Гора

телефон:
011/ 3240-611

факс:
**011/ 3239-009
3230-949**

e-mail:
pks@pks.co.yu
www.pks.co.yu

Na žalost, i ovako jedna sjajna aktivnost poput „Takmičenja za najbolju Tehnološku inovaciju” pretvorila se ubrzo u običnu kampanju, a potom se ugasila, jer nekom nije odgovaralo da **Privredna komora Srbije bude nosilac i stručnih poslova**. Suprotno prvobitnom dogovoru, komorski sistem je obavljao, uglavnom, tehnički deo posla, obezbeđujući sale za često beskorisne prezentacije i predavanja.

JMBG
(lični broj)

PHOTO

(svojeručni potpis inovatora)
signature

REPUBLICA SRBIJA

BROJ

INOVATORSKA KNJIŽICA
INDEKS

ime i prezime vođe tima (first and last name)

naziv tima (team name)

rođen-a u

opština (municipality) država (country)

učesnik je

TAKMIČENJA ZA NAJBOLJU
TEHNOLOŠKU INOVACIJU

radi sticanja zvanja inovativni preduzetnik

odsek-grupa-smer

Dekan (Dean)

(M.P.)

datum upisa (date of application)

1. Zapadno bački okrug
2. Severno bački okrug
3. Severno banatski okrug
4. Južno bački okrug
5. Srednje banatski okrug
6. Sremski okrug
7. Južno banatski okrug
8. Mačvanski okrug
9. Grad Beograd
10. Podunavski okrug
11. Braničevski okrug
12. Borski okrug
13. Kolubarski okrug
14. Šumadijski okrug
15. Pomoravski okrug
16. Zaječarski okrug
17. Zlatiborski okrug
18. Moravički okrug
19. Raški okrug
20. Rasinski okrug
21. Nišavski okrug
22. Pirotski okrug
23. Kosovsko mitrovački okrug
24. Toplički okrug
25. Jablanički okrug
26. Pečki okrug
27. Kosovski okrug
28. Kosovsko pomoravski okrug
29. Pčinjski okrug
30. Prizrenski okrug

Organizator
Takmičenja za
najbolju tehnološku
inovaciju

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО НАУКЕ И
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

PTC

PRIVREDNA
KOMORA
SRBIJE

NAŠA VIZIJA

Nаша прва одговорност су истраживаџи, студенти, незапослени, запослени, предузећа и тимови са територије Србије који желе да претворе своју инвенцију у иновацију. Приликом задовољавања њихових потреба руководимо се пружањем услуге највишег квалитета прилагођене њиховим потребима.
Ми смо одговорни према свима који су укључени у организацију такмичења. Од њих се, са друге стране, очекује иновативност, потпуна посвећеност и самостално уочавање и решавање проблема. Ми поштујемо њихову иновативност, самосталност и интегритет и препознајемо и награђујемо њихова заслуге.
Ми смо одговорни за заједницу у којој живимо и радимо. Ми доприносимо развоју и ширењу предузетничког духа у Србији у области високих технологија као и расту конкурентског потенцијала Србије. Ми морамо оhrabrivati локалне напоре како би се предузетнички и конкурентски начин размишљања подстакао код svakog становника Србије.
У организацији такмичења, сарађујемо са министарствима, банкама, привредним комorama, заводима за запошљавање, локалним самоуправама и медијима. Морамо ширити идеју да експериментисање, промоција и улагање у нове идеје, односно у иновације као тржишно реализоване идеје, представља сигуран пут ка подizaњу конкурентске предности Србије. Програми подршке морају бити континуирани, и ми ћемо се трудити да то, заједно са свим поменутиm институциjama, и обезбедимо.

NAŠA MISIJA

NTI промовише предузетнички начин размишљања и понашања тако што даје подршку - едукативну и финансијску - својим такмичарима на територији Србије.
NTI подржава учеснике иновативних појединаца и тимова који се на основу својих замисли освајају ново или битно унапредити постојеће предузеће на територији Србије, доприносећи тиме отварању нових квалитетних радних места.
NTI је јединствено такмичење на територији Србије које истовремено промовише иновативност, едукује учеснике како да изиђу на тржиште сопственим снагама и настоји да им обезбеди медијску промоцију и финансијску подршку.

ŠTA
ĆEMO
SA
OVOM
KNJIŽICOM
SADA?
MNOGO
IH
JE
BILO,
ALI
NI
JEDNA
U
PRIMENI

56

PRAVE VREDNOSTI KOJE SE NE SMEJU ZABORAVITI !

Filozofija Dositeja Obradovića

Pri samom stvaranju naše države za vreme **Karadorda**, bilo je mudrih ljudi, koji su ukazivali na pravi put razvoja Srbije da bi postala moderna evropska država. Sigurno da je tu veliko ime **Dositej Obradović**, ali i njegove preteče **Zaharije Stefanović** i **Atanasije Stojković**, pa kasnije i **Sima Milutinović** i mnogi drugi. Svi su oni ukazivali da ni jednom narodu nacionalizam koji često prerasta u hrabrost i ratovanje bez obrazovanja i nauke koja štiti prave vrednosti, ne mogu doneti ništa dobro.

Sl. 147 – Đorđe Vajfert
(1850-1937)

Danas kada se našoj zemlji, što zbog naših i svetskih moćnika, dešavaju strašne stvari, da se, suprotno Povelji Ujedinjenih nacija, **upotrebom isključivo sile, oduzima deo suverene teritorije**, valja se podsetiti na drugu polovinu XIX veka, kada je Srbija stvorena. Da se podsetimo opšteg entuzijazma razvoja nove države Srbije. Pomenućemo neke velikane – pronalazače koji nisu bili Srbi, ali su prešli u srpsku veru i odano radili na razvoju nauke i privrede bolje nego mnogi rođeni Srbi. Tu u prvom redu mislimo na **Josifa Pančića**, **Đorđa Vajferta**, **Ljubomira Klerića**, **Tošu Seleskovića** **Ignjata Bajlonija** i druge.

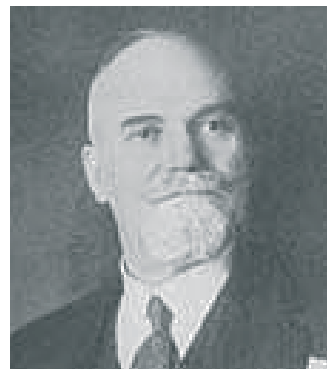
Takođe, ne smemo zaboraviti ni drugu polovinu XX veka, kada je u našoj zemlji delovao snažan Inovacijski pokret kao rezultat dve REZOLUCIJE Generalne skupštine Ujedinjenih nacija: **1713 iz 1961. i 3362 iz 1975.** Njima je trebalo da se izgradi novi međunarodni ekonomski poredak na globalnom nivou. Ovaj poredak je trebalo da obezbedi ubrzani razvoj siromašnih zemalja radi smanjenja jaza bogatih i siromašnih (SEVER – JUG), da bi se na našoj planeti stvorili preduslovi za trajni mir, gde bi važila međunarodna prava bez primene sile. U centru pažnje **obe rezolucije je međunarodni patentni sistem** koji je označen kao glavni krivac za postojeće stanje u svetu. Razvijene zemlje ga kroz transfer tehnologije koriste kao moćno sredstvo dominacije i njegovom zloupotrebom bogati postaju sve bogatiji, a siromašni sve siromašniji, što neminovno vodi u ratove.

Sve što su UN usvojile na realizaciji pomenutih rezolucija, **to su SAD u nevidenoj primeni sile** u međunarodnim ekonomskim odnosima sprečile. Tu su stradali mnogi najistaknutiji ljudi iz **Indije, Brazila, Argentine, Jugoslavije** i drugih zemalja u razvoju. Sećajući se našeg velikog ideologa u borbi siromašnih zemalja za pravedniji međunarodni patentni sistem, **prof. dr Dragutina Boškovića**, koji nas je prerano napustio, danonoćno radeći za dobrobit svoje zemlje i celog sveta, sećamo se i velikih ljudi s kraja XIX veka, koji su izgarali radeći za dobrobit Srbije.

Ovoga puta nešto više o Toši Seleskoviću i Ljubomiru Kleriću, koji nisu bili Srbi, ali su za Srbiju učinili mnogo više nego njeni rođeni sinovi.

TOŠA SELESKOVIĆ (1856-1901)

Obiman tekst objavljen u **Srpskom tehničkom listu 1901. povodom neočekivane smrti inženjera Toše Seleskovića**, u to vreme potpredsednika Udruženja srpskih inženjera i arhitekata, sadrži i ovu poruku: „U prilikama u kojima se nalazi naše Udruženje mi ne znamo hoće li ko god stići, da opiše u pojedinostima život i rad ovog čestitog sina zemlje naše; s toga je ovaj pomen i zauzeo veći obim, no što je to slučaj kod običnih nekrologa. Na taj način smo hteli da se odužimo koliko-toliko seni našeg druga, nalazeći, **da živote ovakvih ljudi treba isticati na ugled mlađem naraštaju našem.**”

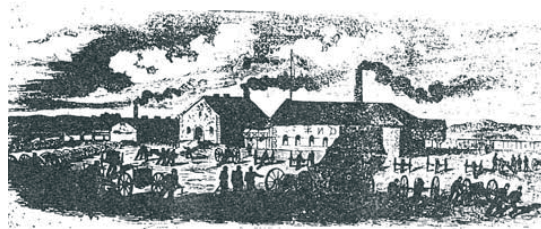
Sl. 148 – Ignjat Bajloni
(1876-1935)

Ko je bio Toša Selesković i zašto sada, 106 godina posle njegove smrti, iznova pisati o njemu? Upravo zbog pravih vrednosti, gde nacionalizam, najveće srpsko zlo, na tom polju ne može da se brani

Todor – **Toša Selesković rođen je 10. aprila 1856.** u Beogradu, od oca Franje (Franz) i majke Mine (Wilhelmina), rođene Herman (Hermann). Osnovnu školu i prva dva razreda srednje škole završio je u Beogradu. Po završetku šestog razreda 1872., njegov ujak Teodor Herman poslao ga je na izučavanje mašinske struke na Tehničkoj školi u Frankenbergu (Saksonija). Pošto je završio dvogodišnji kurs, nastavio je studije u Karlsruheu, gde je 1879. **postao mašinski inženjer.**

Prelazeći na prikaz ostvarenja inženjera Toše Seleskovića, treba prethodno upozoriti na bar dva važna obeležja. Rodio se u Beogradu **kao stranac, ali se celog života osećao i ponašao kao Srbin.** Kao srpski patriota napustio je svojom voljom blistavu karijeru inženjera i naučnika u inostranstvu. Prihvatio je izazove srpske sredine koja se, u svom društvenom i privrednom napredovanju, teško probijala na neko povoljnije mesto u evropskom prostoru.

Zaposlio se u firmi *Lorenz, Karlsruhe*. Radio je na projektovanju i konstrukciji specijalnih mašina, u čemu je pokazao mnogo inventivnosti i sposobnosti. Napustio je fabriku Lorenc pošto je prihvatio ponudu Pavla Šafarika, načelnika Ministarstva vojnog, da pređe u Srbiju. Prihvatio se velikog izazova za mladog talentovanog inženjera – **izgradnje fabrike za izradu municije** za puške mauzerke u krugu Vojnotehničkog zavoda u Kragujevcu. Prema uverenju Zavoda od 6/18. marta 1892., inž. Selesković je od 1/13. oktobra 1881. „bezprekidno vršio poslove mašinskog i građevinskog inženjera”.

Sl. 150 – Topolivnica u Kragujevcu 1876. U ovo vreme ona je imala odeljenja: topolivnicu, lafetnicu, puškarnicu, čaurnicu, laboratoriju, arsenal, stragarsku barutanu i vojnozanatlijsku školu

Debanžovih projektila. Godine 1888/89. **podigao je novu pirotehniku sa opremom** koju je i ovom prilikom jednim delom konstruisao. Podigao je i više zgrada i radionica, a 1890/91. radio je na projektu **nove barutane u Obilićevu** kod Kruševca, za koju je, pored ostalog, konstruisao pogonske vodne turbine. U ovo vreme projektovao je i podigao puškarnicu i novu livnicu gvožđa. Na planu stručnog obrazovanja pokrenuo je Zanatlijsku školu Zavoda posle višegodišnjeg prekida njenog rada.

Važan privatni korak inženjera Toše Seleskovića u kragujevačkom periodu bilo je stvaranje porodice. U manastiru Drača kod Kragujevca oženio se 5/17. jula 1887. Vidosavom, rođenom Vlašić. U braku je rođeno četvoro dece.

Velika nestašica i loš kvalitet vode u Beogradu zahtevali su stručne ljude, te je inženjer Toša Selesković bio pozvan da pomogne građenje beogradskog vodovoda. Kao upravnik građevinskog odeljka opštine grada Beograda' radi od 1894.

Ministar prosvete i crkvenih poslova **Andra Đorđević** 1894. godine postavio je inženjera Seleskovića za **profesora mehaničke tehnologije** na Tehničkom fakultetu Velike škole. Pored mehaničke tehnologije kao nove visokoškolske nastavne discipline, u toku svog šestogodišnjeg rada kao profesor Velike škole, inženjer Toša Selesković bio je aktivan i na

Sl. 149 – Toša Selesković

Sl. 151 – Milutin Jovanović (1828-1888), prvi srpski pronalazač-topolivac. Izlio je topove većeg kalibra od Lubrija (24 funti). Na Cetinju obučavao Crnogorce u remontu topova i pušaka. Napredovao do čina generala

mnogim drugim poljima struke i javnog života. U vreme dok su, međutim, njegove stvaralačke moć i bile još uvek na usponu, ne napunivši 45 godina života, naprasno i neočekivano ga je odnela smrt.

Posle studija okončanih s odličnim uspehom, period rada u fabrici „Lorenc” na razvoju tehnologija i sredstava rada, iako kratak, bio je bez sumnje zapažen i predstavljao je vrednu investiciju za njegovo dalje profesionalno delovanje u Srbiji. Sem želje da se stručno dokazuje u susretu sa inženjerskim izazovima u Srbiji, i visoke etičnosti, teško bi bilo naći druge motive koji bi ga naveli da napusti predvidivu sjajnu karijeru u Nemačkoj. Firma *Lorenz, Karlsruhe*, proizvodila je pušчанu municiju. U svom konstrukcionom birou razvijala je i izrađivala alatne mašine, pribore i alate, korišćena u realizaciji osnovnog proizvodnog programa.

Ono što je moglo da doprinese prelasku inženjera Toše Seleskovića sa službom u Srbiju bila je ponuda da u Vojnotehničkom zavodu u Kragujevcu projektuje i podigne fabriku za proizvodnju puščane municije. Koristeći navode iz ličnog sećanja **puškara Filipa Petrovića**, inženjer Selesković je tražio „**da se u njegov posao niko ne sme mešati**”, i sve što zatraži da mu se stavi na raspoloženje. On je primio na sebe punu odgovornost za svaki neuspeh u radu. Pored sviju tadašnjih finansijskih nedaća ipak je uspeo, da za nepune dve godine, 1884., čaurnica bude potpuno gotova...”

Međutim, inženjer Toša Selesković nije bio samo **prvi srpski pronalazač-konstruktor** alatnih mašina. Na osnovu izvedenih proračuna takođe je konstruisao i **prvu hidrauličnu turbinu u Srbiji**. Kao neposredan povod on navodi želju Vojnotehničkog zavoda u Kragujevcu da na Svetskoj izložbi inovacija u Parizu 1889. pokaže svoju umešnost. Turbina je bila konstruisana za potrebe jedne stručnice u planini Stolovima. Toj stručnici stajala je na raspoloženju snaga vode, sa količinom vode 22 do 44 litra u sekundi i padom vode 27 m. Prema nedavno izvedenoj analizi, Seleskovićeva turbina odgovara tipu Švamkruga koji je u periodu 1848-1850. konstruisao aksijalnu turbinu sa horizontalnim vratilom. To je bila radijalna centrifugalna turbina, mlaz je na lopatice delovao radijalno, sa smerom od ose ka periferiji kola. Sprovodni aparat bio je u unutrašnjosti kola, dovod samo po delu ulaznog preseka. Regulisanje se izvodilo delimičnim ili potpunim zatvaranjem dovodnog kanala.

Sl. 152 – Kosta Koka Milovanović (1847-1905), veliki srpski pronalazač i general srpske vojske. Zaslužan za prepravke na Mauzerovoj pušci na cevi, nišanu i zatvaraču. Na taj način puška dobija novo ime: „mauzer-kokinka”

Sl. 153 – Inženjer Toša Selesković (dole, u sredini u svetlom odelu) sa grupom zaposlenih u Vojnotehničkom zavodu u Kragujevcu

Čovek evropskog tehničkog obrazovanja i iskustva, Toša Selesković se trudio da unapredi sigurnost i udobnost rada. Mnogo pre izgradnje prve električne centrale u Beogradu, 1884. instalisao je malu centralu fabrike (tada još radionice) Sigmunda Šukerta iz Nirnberga, koja je dinamomašinom od 5 KS služila za osvetljenje novopodignute čaurnice. Uprkos mogućem preterivanju, u pitanju je bila za to vreme velika novina u našim prostorima. Toša Selesković se posebno osvrnuo na razvoj elektrotehnike i na prepreke koje je trebalo prevazići u Zavodu usled neverice u funkcionisanje instalacije sa 30 sijaličnih mesta po 16 W i dve lučne lampe od po 1200 W, kao i o učešću uglednih gostiju pri njenom puštanju u rad. Tako inženjer Selesković piše: „U leto 1884. **prilikom dolaska Kralja Milana i Kraljice Natalije u Kragujevac**, improvizovana je bila mala izložba proizvoda uprave Vojno-tehničkog zavoda i tom prilikom u prisustvu visokih gostiju puštena je da radi prva instalacija dinamo-električnog osvetljenja u Srbiji ...”. Dalje govori

o dejstvu koje je to novo osvetljenje učinilo na krunisane glave i svitu sa tri ministra, i o tome kako kralj Milan – prema skici koju je Slobodan Jovanović dao u svojim monografskim knjigama o dinastiji Obrenovića – vrlo inteligentan, ali površan „stade ... držati čitavo predavanje o ulozi koja predstoji elektricitetu još u ovom veku”. Inače je priznata zasluga inženjeru Toši Seleskoviću za uvođenje električnog osvetljenja u čaurnicu Zavoda, te je, još tada, odlikovan Takovskim krstom petog stepena.

Prethodno pomenuto angažovanje inženjera Seleskovića na podizanju barutane „Obilićevo” na reci Rasini kraj Kruševca zahtevalo je upoznavanje ove proizvodnje u evropskim fabrikama. Tako je sa inženjerskim kapetanom Božidarom Krstićem, upravnikom Stragarske barutane, dobio zadatak da **poseti fabrike baruta u Nemačkoj, Francuskoj, Belgiji i Švajcarskoj** i da, potom, izradi projekat za novu barutanu, uključujući konstrukciju tri hidraulične turbine.

Ceneći značaj podizanja industrije u Srbiji, jedan je od osnivača „**Zadruga za podizanje domaće industrije**”, pri čemu je, na osnovu detaljno prostudirane problematike keramičke industrije, u svom izlaganju na skupu Udruženja srpskih inženjera izneo optimalni proizvodni program: kvalitetne keramičke kanalizacione cevi, potrebne u izgradnji kanalizacije u Beogradu, i, potom, i u drugim gradovima Srbije. Pri tom je bio u pitanju pionirski pokušaj da se, uz pomoć države, okupi veći broj manje imućnih ljudi i da se na zadužnom principu podigne ova važna industrijska grana.

Spreman da svojim angažovanjem doprinese pokretanju, ili pak promeni stanja i odnosa u značajnim privrednim oblastima, Toša Selesković je prihvatao mnoga zaduženja izvan svog službenog radnog mesta. Tako je uradio projekte za dva parna mlina u Kragujevcu, bavio se problemima kanalizacije u gradova, ispitivao je mogućnost korišćenja vodne snage Dunava i Ibra. Proveravao je mogućnosti da se uvede električno osvetljenje i da se uspostavi tramvajski saobraćaj u Šapcu i Zaječaru. Bavio se izgradnjom banjskih kupatila u Vrnjačkoj Banji, a u poslednjoj godini pre smrti dao je uputstva za rekonstrukciju i modernizaciju **fabrike mašina i metalne robe Ranka Godevca u Beogradu**.

Sl. 154 – Stručnjaci iz vojne fabrike u Kragujevcu prilikom prijema De Banžovih topova kalibra 80 mm M-85 u Francuskoj. Ovo su bili moderni topovi izrađeni od čelika. Municija za njih izrađivana je u Kragujevcu. Toša Selesković drugi s desna (sedi)

Sl. 155 – Petar Protić (1825-1863), prvi Srbin direktor topolivnice pronalazač (1854-1859). Istakao se u radu na organizaciji vojne fabrike. Bio dopisni član Društva srbske slovenosti

Veliki ugled koji je inženjer Toša Selesković u svom plodnom delovanju stekao zahtevao je da se u mnogim prilikama čuje njegovo mišljenje kao eksperta i arbitra. U skladu sa svojim uverenjima često je zauzimao kritičke stavove i ulazio u ozbiljne stručne polemike. Iznose se samo tri primera.

Kritikujući zaostajanje Srbije u pogledu privrednog razvoja prvenstveno zbog odsustva većeg uticaja subjektivnih snaga, on je ozbiljno zamerio **Ministarstvu vojnom što je iz Finske uvozilo sukno za vojničke uniforme**, dok su proizvođači tekstila u Srbiji, posebno u kruševačkom i užičkom kraju, bili bez posla.

Imajući na umu nepomirljivost inženjera Seleskovića prema svemu što je moglo da ometa razvoj materijalno-privrednih snaga u Srbiji, **velikom oštrinom osuđivao je mnoge promašaje i zablude**. Tako je na jednom skupu inženjera – članova Udruženja srpskih inženjera održanom u Kragujevcu, kritikovao dva slučaja iz perioda srpsko-bugarskog rata 1885. U toku tog rata u Srbiji se našao austrijski oficir Zubović i predložio ministru vojske proizvodnju metalnih torpeda i vazdušnih lopti kojima bi se, navodno, mogla osigurati bezbednost srpske granice. Ministar je prihvatio da se ova ratna sredstva proizvode u Nišu, a da potrebnu gvozdenu strugotinu isporučuje Vojnotehnički zavod u Kragujevcu. Inženjer Selesković je blagovremeno uočio besmislenost predloga i energično se suprotstavio: „Sve mašine srpskog ratnog arsenala prestaju raditi na izradi ratnog materijala i u odsudnim trenucima nesretnog rata, u kome je oskudica u municiji igrala žalosnu ulogu, u srpskoj se ožurarnici fabrikuju otpaci (trine).”

Treći slučaj odnosi se na oštru raspravu vođenu na stranicama „Dnevnog lista” – opozicionih novina tog vremena – krajem 1896. i početkom 1897. Poteškoće Srbije u trgovini živom stokom sa Austrougarskom monarhijom – jedna od važnih izvoznih stavki – mogle su se otkloniti prelaskom na

izvoz prerađenog mesa, za što su, međutim, bile potrebne klanice. Tako je Akcionarsko društvo za klanje i preradu stoke u Beogradu angažovalo inženjera Miloša Savčića (1865-1941), tada mladog vlasnika Inženjersko-arhitektonske kancelarije u Beogradu, da, upoznavši se prethodno sa tehnologijom klanja stoke u inostranstvu, projektuje prvu modernu klanicu u Beogradu. Na objavu ove namere i iznošenje tehničkih uslova u „Dnevnom listu” krajem 1896. godine, reagovao je u istim novinama inženjer Toša Selesković, tada profesor Velike škole i potpredsednik Udruženja srpskih inženjera, kritikujući društvo sa dva razloga: **loša i manjkava priprema tehničkih uslova za realizaciju klanice i nedovoljno iskustvo inženjera Savčića da se prihvati ovog posla.** Na ovo je energično reagovala Uprava društva, a takođe i inženjeri Miloš Savčić i Svetozar Nedeljković, dok je repliku na prvi odgovor dao i inženjer Selesković. Ovom prilikom ne ulazi se u detalje ove žučne rasprave, gde je, posebno u odgovorima, dolazilo do izražaja i poneko privatno nezadovoljstvo. Kao važan detalj koji govori o integritetu ličnosti inženjera Seleskovića treba istaći da je na svečanosti povodom otvaranja klanice 1898., inženjer Toša Selesković, tada predsednik Udruženja srpskih inženjera, čestitao inženjeru Savčiću na uspešno izvedenom tehničkom objektu i javno iskazao svoje žaljenje za prethodno nepoverenje.

Ceneći ljudske kvalitete, kralj Aleksandar Obrenović je 1892. godine na Ministarskom savetu predložio prof. Seleskovića za stručnog poslanika.

LJUBOMIR KLERIĆ (1844-1910)

Ljubomir Klerić je rođen 1844. u Subotici kao *Julius Klery*, u porodici nemačkih doseljenika. Kao dete je prešao u Srbiju i potpuno se posrbio, a svoje prezime Klerić je izveo od svog rođenog prezimena Kleri (Klery).

Osnovnu školu završio je u Subotici 1855., kada prelazi sa porodicom u Beograd. U Beogradu, u Prvoj muškoj beogradskoj gimnaziji 1862. položio je **ispit zrelosti u generaciji Svetozara Markovića, Svetog Nikolajevića, Stevana Popovića i dr.** U Spomenici 1839-1939. o stogodišnjici Prve muške gimnazije u Beogradu, na str. 447 pod rednim brojem 34 stoji: Juli Kleri – Ljubomir Klerić, učenik 7. razreda gimnazije.

Iste godine, 1862. upisao je Tehnički fakultet Velike škole u Beogradu, gde je završio dve godine studija. **Njegova obdarenost za tehniku i odličan uspeh u studijama,** bili su više nego dovoljna preporuka da kao državni pitomac, sa završene dve godine studija, bude poslat o državnom trošku da izučava i studira rudarsku nauku.

Studije rudarstva u inostranstvu započinje na Rudarskoj akademiji u Frajburgu 1865. Zimskog semestra školske 1867/68 prelazi na Cirišku politehniku, gde intenzivno izučava mašinsku struku. Sledeće školske godine vraća se u Frajberg, na Rudarsku akademiju, na kojoj nastavlja i dovršava studije geologije i mineralogije. Letnji semestar provodi u praktičnim radovima i posmatranjima u nemačkim rudnicima i ograništima. Iste godine, 1869., po odobrenju ministra prosvete i crkvenih poslova, Klerić je u Berlinu na Rudarskoj akademiji, gde je slušao, po sopstvenom izboru, specijalističke kurseve iz rudarstva, a pohađao je i časove mineralogije na Univerzitetu. Studije je završio letnjeg semestra 1869/70., posle čega je proveo na praktičnim radovima i posmatranjima nemačkih rudnika u Vestfaliji, Saksoniji i Gornjoj Šleziji, kao i u rudniku Pribramu u Češkoj.

Po diplomiranju, 1870., u jesen, sa stečenom diplomom i širokim znanjem matematike, mehanike, minerologije, rudarstva i mašinstva, sa mnogo stručnih ideja, Ljubomir Klerić se vraća u Beograd, gde je dobio državnu službu. Ubrzo ga šalju u inostranstvo da bi radio u inženjerskoj struci, kao i da bi mogao da se specijalizira.

U to vreme, pred odlazak u inostranstvo, januara 1871., inženjer Ljubomir Klerić je konstruisao jednu novu burgiju za duboka bušenja sa užetom, kako on kaže „svrdlo sa užetom”. Za tu konstrukciju, koju je patentirao u Nemačkoj i Francuskoj, u svojoj biografiji kaže da je „**od svih evropskih država dobio i patent**”. Njegova burgija za duboka bušenja donela mu je lepu

Sl. 156 – Akademik Ljubomir Klerić, sve je oko njega pronalazaštvo

zaradu, jer je za kratko vreme uvedena u primenu, pa se sa njom bušila kamena so u Štannfurtu 1871., kameni ugalj u rudnicima u Hirstu i Dinstanakenu u Vestfaliji.

Inženjer Ljubomir Klerić se vratio iz inostranstva u Srbiju 1873. Sa kolegom, inženjerom F. Hofmanom, istraživački je proputovao, o trošku holandskog društva „Albert & Co.”, veći deo Srbije, i zaustavio se na **Venčacu kod Arandelovca**, gde je „ispitivao rudište magnetita u tamošnjim kristalinički starim stenama”. Na putovanju i na istraživanju na Venčacu proveo je do jeseni 1874., došavši do zaključka da na Venčacu nema dovoljne količine rude za masovniju eksploataciju, radi koje bi bilo potrebno otvarati rudnik. Ovo je javio kompaniji „Albert & Co.”, posle čega su ga pozvali da

Sl. 157 – Akademik Mihajlo Petrović Alas (1868-1943), veliki pronalazač, doktor matematike i univerzitetski profesor, bio je đak Klerića

krene za Marselj, odakle će otići za Oran u Afriku, da bi tamo „ispitivao jedan rudnik gvožđa u Kleberu i Takutu, nedaleko od Orana”. **Ovaj inženjerski zadatak Klerić je prihvatio, i iz Arandelovca odlazi u Marsej**, a otuda u Oran. U Oranu i okolini njegovoj na mestima gde se ruda vadila, ostao je do aprila 1875. godine. Kako se kompanija „Albert & Co.” „nije pogodila u ceni sa jednim španskim bogatašem”, koji je bio vlasnik tog rudnika, to je holandsko društvo odustalo od tog plana, a Klerić je dobio svoju nagradu.

Potom se vratio u Beograd meseca juna 1875. i ministar finansija ga je ponovo primio u državnu službu. Iste godine, 1875. sve do jeseni, radi poslove u inženjerskoj struci i to na geološkom ispitivanju železničke trase od Čuprije do Aleksinca.

Iste godine, 1875. je raspisan konkurs za profesora mehanike – „stečaj za katedru mehanike na Velikoj školi”. Rudarski inženjer Ljubomir Klerić se na ovaj konkurs prijavio i bio iste godine izabran za redovnog profesora mehanike.

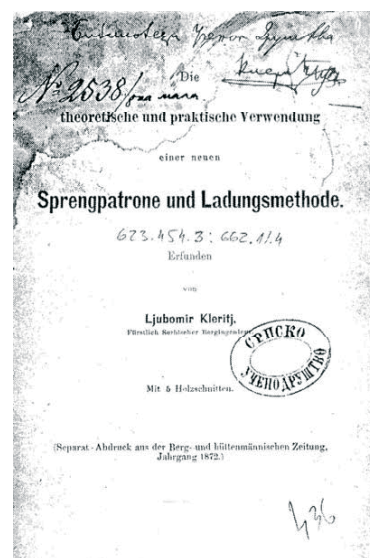
U Srbiji je industrijalizacija tekla vrlo sporo, ali je već u vreme osnivanja Velike škole radilo nekoliko fabrika, u kojima su se koristile **parne mašine**. To su bile Kneževa pivara sagrađena 1840. godine, kao i Knežev parni mlin na valjke iz 1850. Sa tim se javila potreba za ljudima, sa upotrebljivim stručnim i praktičnim inženjerskim znanjem. Zato je

20. decembra 1873. izmenama i dopunama Zakona o Velikoj školi, uvedena, na Tehničkom fakultetu, mehanika i nauka o mašinama. To je bio korak napred u osposobljavanju kadrova potrebnih za industriju, koja se u Srbiji postepeno razvijala. Kosta Alković je te godine preuzeo katedru fizike i mehanike, jer za mehaniku i nauku o mašinama nije bio nađen pogodan profesor. Krajem 1875. godine za **profesora mehanike na Velikoj školi postavljen je Ljubomir Klerić**.

Za istoriju o razviću nastave iz mašinske tehnike značajna je 1880. zato što je 19. januara te godine **Narodna skupština odlučila da se predmet** mehanika i nauka o mašinama podeli u dva samostalna predmeta, i to u teorijsku mehaniku i nauku o mašinama. Predavanje teorijske mehanike zadržao je profesor Klerić za sebe.

Kao rudarski inženjer kompanije „Albert & Co.” Klerić je u Beogradu 1872. u Glasniku Srpskog učenog društva objavio jedno originalno rešenje za lomljenje stena, a i još ranije. Ne samo ovaj rad, već i glas dobro poznatog rudarskog inženjera, koji radi u Nemačkoj, učinili su da ga **SRPSKO UČENO DRUŠTVO** iste, 1872. godine bira za redovnog člana. Ljubomir Klerić je radio na omasovljenju Srpskog učenog društva, a **angažovao se i na saradnji sa istaknutim stručnjacima srpskog porekla**, koji su radili u inostranstvu.

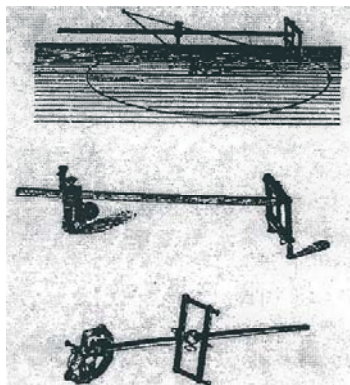
U Godišnjaku I Srpske Kraljevske Akademije iz 1887. nalazi se akt o imenovanju članova Srpske Kraljevske Akademije, iz koga se vidi, da je **Ljubomir Klerić 5. aprila 1887., imenovan u Akademiju nauka prirodnih**, zajedno sa Josifom Pančićem, Dimitrijem Nešić

Sl. 158 – Fotokopija naslovne strane publikacije „Teorijska i praktična primena jedne eksplozivom punjene patrone i metode punjenja”, autora Ljubomira Klerića

em i Jovanom Žujovićem, uz imenovanje po četiri člana u Akademiju nauka filozofskih, društvenih i umetnosti. Pristupna rasprava akademika Ljubomira Klerića je bila: *O teoriji kompenzacije*.

Na svečanom skupu u nedelju 13. marta 1888. u 4 časa po podne je izvršen proglas za akademika Lj. Klerića. G. Lj. Klerić je držao predavanje u kome je, prvo, izložio matematičke dokaze, da sve dosadašnje kompenzacije klatna nisu moguće. Zatim je objasnio svoju metodu kompenzacije, i najzad je naslikao konstrukciju pomoću koje se može izraditi takvo klatno. (Dodatak iz 1888. godine, str. 144-145, Godišnjak III, 1889, Srpska Kraljevska Akademija). Posle toga je g. D. Nešić

Sl. 159 – Slika originalnih crteža traktoriografa iz 1892. i 1893. godine, koji je Klerić demonstrirao Tesli u Beogradu

izvršio proglas akademika g. Lj. Klerića ovim rečima: „G. Akademik Klerić pročitav svoju krasnu raspravu ispunio je sve ono, što zakon od jednog Akademika traži, i on od danas stupa u sva prava, koja Akademcima po zakonu pripadaju. Ja molim g. Akademika, da uz naše čestitanje primi i našu blagodarnost, **što nam je za ovo nekoliko trenutaka pribavio pravog duhovnog uživanja**. Jer to je doista uživanje gledati, gde se pomoću nepobitnih razloga, jedna po jedna, zabluda uklanja i mesto njih se iznosi i izdiže prava istina.”

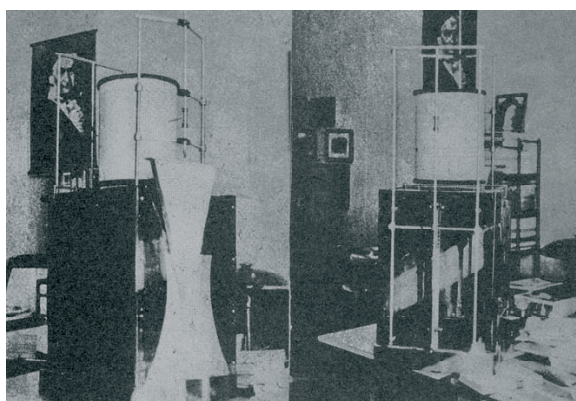
Ljubomir Klerić je izabran za sekretara Akademije prirodnih nauka, na skupu celokupne Akademije, održanom 30. decembra 1891. godine u Beogradu (Godišnjak V, 1891. SKA).

Na III skupu Srpske kraljevske akademije od 21. januara 1910. godine ... „Predsednik saopštava da je noćas preminuo redovni član Akademije Ljubomir Klerić, pa je stoga sazvan ovaj skup, da bi se donela odluka na koji će način Akademija ožaliti pokojnika.

U zapisniku sa Svečanog godišnjeg skupa Srpske kraljevske akademije od 22. februara 1910. godine stoji da je skup otvorio član Predsedništva **akademik g. J. M. Žujović govorom, umesto bolesnog predsednika Akademije poštovanog g. Stojana Novakovića**, u kome između ostalog kaže: ... „Dužnost pijeteta mi nalaže, da Vas g. akademici podsetim, da smo u minuloj godini izgubili dva draga naša druga: Alkovića i Klerića, jednog bliskog prijatelja: Zlatarskog i veleučenoga bavarskoga kolegu: Krumbahera.” ... „**Ljubomir Klerić je pravi član Akademije od njenog postanka**. On bejaše obdaren velikim darom za matematiku i mehaničke pronalaskе. Mnogi koji ga dobro poznavahu misle da bi on u velikoj srpskoj industriji imao znatnoga uspeha sa svojim konstruktivnim i kombinatorskim talentom. Ipak je u svojim predavanjima mehanike, on ovu nauku obrađivao sa principijelnoga, a ne sa praktičnoga gledišta. Predavanja njegova bila su temeljita. Stručni znalci matematike cenili su da je Klerić, kao matematičar obrađivao probleme koji su u nauci ostajali više od problema, koji su se u nas obično obrađivali. I tako se on javlja kao preteča sadašnjim odličnim matematičarima.”

Klerić je svoju stvaralačku energiju usmerio ka **konstrukciji novih raznih aparata za potrebe prakse**, a takođe i za potrebe tumačenja pojedinih teorijskih i kinematičkih problema. Teorijska obrazloženja i rasprava su skoro sve objavljene u Glasniku Srpskog učenog društva i u Glasu Srpske Kraljevske Akademije. Modele je realizovao u laboratorijama u Nemačkoj i **sve ih je patentirao**.

Rad Ljubomira Klerića *Kako se teorijski tumači i na stvar primenjuje jedna nova naprava za lomljenje stena koju je izumeo Ljubomir Klerić* prikaz je njegove patentirane naprave i u tom svom radu on sam kaže: „**Izumeo sam napravu jednu kojom se stene lome**, koju sam „patronom” nazvao, i na koju sam **patent** dobio od sviju evropskih i američkih država.” U ovom radu on prvo daje opis same naprave sa crtežima, pa zatim njeno dinamičko objašnjenje.

Sl. 160 – Hidrointegrator Mihajla Petrovića Alasa rekonstruisan je 1980. god. On je jedan od prvih začetnika informacionih tehnologija

Na skupovima Akademije prirodnih nauka akademik Lj. Klerić je permanentno objavljivao svoje patente: nove pisaće mašine, pod nazivom „Polipantograf” koja u jedno vreme piše sa tri do pet pera; nove sprave kojoj je nadenuo ime „Traktoriograf ili Logaritmograf”; konstrukcije dveju sprava za merenje, „koje je on udesio” – prva je precizioni kurvimetar, druga – logaritmometar.

Ističemo da je Lj. Klerić konstruisao sledeće matematičke instrumente: polarni pantograf (1875), traktoriograf (1892) i aparat za crtanje krivih linija drugog reda (1899). Klerić u svojim publikacijama doslovno piše: „Sve traktoriografe sagradio mi je moj davnašnji prijatelj g. Oskar Leuner u svome mehaničkom institutu u Draždanskoj politehnici.”

Kada su u pitanju primene patenata Lj. Klerić sa setom piše: „Evo sve ovo ovde ja sam naštao na nemačkom jeziku u jednom stručnom žurnalu ‘Berg und Hüttenmännische Zeitungen’, jer sam, sa tugom moram priznati, morao najpre da tražim prede pronalasku svome među Nemcima, kad nisam srećan da van Srbije ne moram za ovakvo delo nikoga tražiti, ja ne mogu, a da mojoj zemlji, a na ovaj način ne javim za ovaj pronalazak svoj.”

Bio je ministar prosvete i ministar privrede u srpskoj vladi.

Naši veliki pronalazači, krajem XIX i početkom XX veka, suočeni su sa izuzetnom aktivnošću. Jedni rešavaju svetske tehničke probleme, koji doprinose unapređenju svetske civilizacije – **Pupin, Tesla, Trbojević**, a drugi razvijaju privredu mlade srpske države – **Sima Lozanić, Ljubomir Klerić, Kosta Alković, Toša Selesković, Đorđe Stanojević, Đorđe Radić** i mnogi drugi.

Mihajlo Pupin je u svom sjajnom delu „**Sa pašnjaka do naučenjaka**” prikazao svoj životni put. Prevod knjige na srpski jezik išao je preko Matice Srpske. Pupin u početku nije bio zadovoljan prevodom, sve do 1928., kada je prevod uradio Milan Jeftić.

Pisanjem i književnim radom Mihajlo Pupin se bavio u svojoj kući u Norfolku, Konektikat, gde se, kako sam kaže, najbolje osećao. Tu je razmišljao o materijalnom, ali i nevidljivom duhovnom svetu. **O večnoj duši**, koja je najveća i najvrednija i kruna Božjeg stvaranja u svemiru. Nauka nije našla ništa vrednije što bi se moglo uporediti sa čovekovom dušom. Opštenje sa Bogom, uz zakone prirode koje su naučnici otkrili, vrši se samo preko duše. Čovek se rada sa čistom dušom, a umire sa grehom. Zato dete treba da živi u „stanju nevinosti” što je duže moguće.

Pupin je, za razliku od Tesle koji je iz svog života izbacio ljubav i prijateljstvo i napravio od sebe robota, voleo da čita Eleni Vajt, koja kaže: „Ljubazne reči predstavljaju za dušu rosu i blagi pljusak.”

Sl. 161 – Pupinov dom u Norfolku, gde je napisao divne tekstove, filozofska razmatranja o nauci i religiji, više knjiga, kao što su „Romansa mašina”, „Nova reformacija” i svoju autobiografiju za koju je dobio Pulicerovu nagradu

KRITERIJUMI ZA DODELU NAGRADA IZ FONDACIJE „MLADEN SELAK”

NAGRADA IZ FONDACIJE „MLADEN SELAK” SE DODELJUJE ZA PRONALAZAŠTVO, NOVATORSTVO I RACIONALIZATORSTVO

U pronalazaštvo se svrstavaju one Tehnološke inovacije, koje po odredbama pozitivnih zakonskih propisa predstavljaju novo tehničko rešenje određenog problema, pod uslovom da su na Zakonom utvrđen način zaštićeni patentom i da su primenjeni u industriji ili drugoj delatnosti.

U novatorstvo se svrstavaju one inovacije, koje po odredbama pozitivnih zakonskih propisa predstavljaju tehnička rešenja ostvarena racionalnijom primenom poznatih tehničkih metoda i sredstava, pod uslovom da su na Zakonom utvrđen način proglašena tehničkim unapređenjem (novatorstvo) i primenjena u industrijskoj ili drugoj delatnosti.

U racionalizatorstvo se svrstavaju one inovacije koje doprinose racionalnijem izvođenju tehnoloških postupaka, korišćenju poboljšanih tehničkih rešenja (naročito dizajna) na proizvodima i organizaciji rada u privrednim organizacijama i drugim delatnostima pod uslovom da su primenjena.

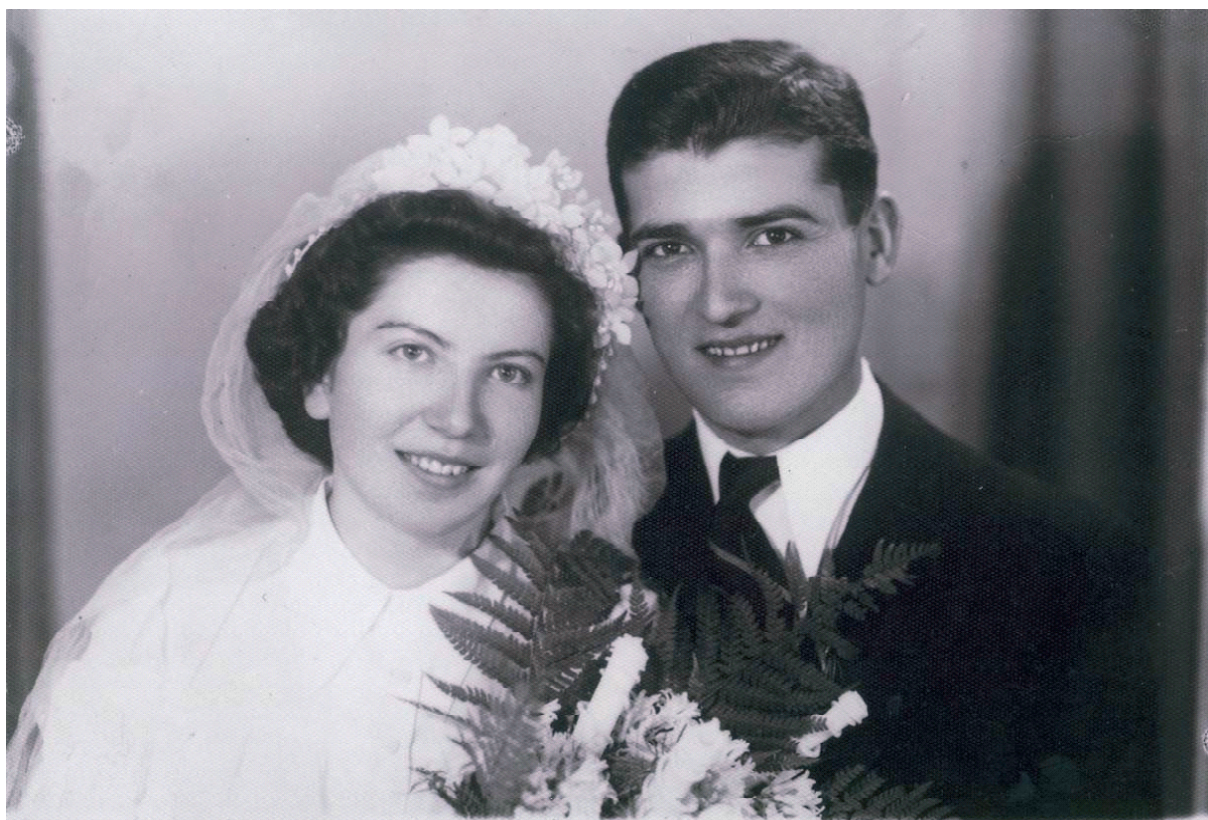
*Ljubav se
izražava
pogledom,
rečima i
delima*

*Sam život
ima smisla
ako se
čine dobra
dela*

Sl. 162 – Mladen Selak sa porodicom 26.09.1956. na minhenskom aerodromu poleće za Njujork

- NAGRADA SE DODELJUJE MLADIM PRONALAZAČIMA KOJI NEMAJU VIŠE OD 35. GODINA STAROSTI NA DAN RASPISIVANJA KONKURSA,
- TEHNOLOŠKA INOVACIJA SA KOJOM KANDIDAT KONKURIŠE ZA NAGRADU MORA IMATI ZNAČAJAN TEHNIČKO-TEHNOLOŠKI EFEKAT (ušteđe finansijskih sredstava, ušteđa materijala i pogonske energije, radnog vremena, poboljšanje kvaliteta, organizacije rada, smanjenje troškova proizvodnje, smanjenje jedinične cene i drugo),
- TEHNOLOŠKA INOVACIJA MORA BITI REALIZOVANA U PROIZVODNJI (primenjena u praksi),
- ZA TEHNOLOŠKU INOVACIJU IZ PRONALAZAŠTVA MORA BITI PODNETA PRIJAVA ZA PATENT, MODEL, UZORAK ILI ŽIG SAVEZONOM ZAVODU ZA INTELEKTUALNU SVOJINU,
- ZA TEHNOLOŠKU INOVACIJU IZ NOVATORSTVA I RACIONALIZATORSTVA POTREBNO JE DOSTAVITI ODGOVARAJUĆU POTVRDU IZDATU OD STRANE NADLEŽNOG ORGANA ORGANIZACIJE KOJIM SE POTVRĐUJE DA JE REŠENJE REALIZOVANO I PRIMENJENO,
- DOBITNICI NAGRADE MOGU BITI AUTORI ZA SAMOSTALNO DELO ILI GRUPA AUTORA ZA ZAJEDNIČKO DELO, U KOM SLUČAJU AUTORI RAVNOPRAVNO DELE NAGRADU,
- KANDIDATA ZA DODELU NAGRADE MOŽE DA PREDLOŽI I RADNA ORGANIZACIJA I INSTITUTI, MINISTARSTVO ZA NAUKU I TEHNOLOGIJU, REGIONALNE KOMORE, UDRUŽENJE PRONALAZAČA I FAKULTETI,
- STRUČNI ŽIRI ZA DODELU NAGRADE MOŽE POZIVATI AUTORE I PREDLAGAČE DA DAJU POTREBNA OBJAŠNJENJA I PRILOŽE DOPUNSKU DOKUMENTACIJU,
- KANDIDATI ZA DODELU NAGRADE MORAJU BITI DRŽAVLJANI SRBIJE, CRNE GORE I REPUBLIKE SRPSKE.

Sl. 163 – Mladen Selak se venčao sa suprugom Melani 22.02.1943. Srodne duše treba spojiti zlatnim nitima ljubavi

**ОБРАЗАЦ ЗА ПРИЈАВУ
КАНДИДАТА ЗА ДОДЕЛУ НАГРАДЕ
ИЗ ФОНДАЦИЈЕ »МЛАДЕН СЕЛАК«**

I ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име и презиме
2. Датум и место рођења
3. Звање и степен образовања
4. Адреса организације у којој је запослен
5. Назив организације у којој је запослен
6. Адреса становања кандидата и телефон

II КРАТКА РАДНА БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

(дати у прилогу овог обрасца, највише до једне куцане стране)

III ДОСАДАШЊА ДРУШТВЕНА ПРИЗНАЊА И НАГРАДЕ КАНДИДАТА

.....
.....
.....

IV ОПИС ИНОВАЦИЈЕ СА КОЈОМ КАНДИДАТ КОНКУРИШЕ ЗА

НАГРАДУ (дати у прилогу овог обрасца, највише до једне куцане стране)

V ПРЕПОРУКЕ (у прилогу дати писмене подршке, навести имена и адресе
лица и/или организација које дају подршку)

.....
.....
.....

Организацији - ПРЕДЛАГАЧУ

1. Назив организације која предлаже кандидата
2. Адреса организације
3. Име и презиме одговорног лица
4. Телефон Факс
3. Датум упућивања предлога

**VII ДЕТАЉНО ОБРАЗЛОЖЕЊЕ РЕЗУЛТАТА ЗБОГ КОГА СЕ
КАНДИДАТ ПРЕДЛАЖЕ ЗА ДОДЕЛУ НАГРАДЕ** (дати у посебном
прилогу уз овај образац, највише до једне куцане стране)

VIII ПРИЛОЗИ КОЈИ СЕ ДОСТАВЉАЈУ УЗ ОВАЈ ОБРАЗАЦ

- техничко-технолошка и економска документација којом се доказују технички и економски ефекти постигнути применом иновације
- потврда надлежног органа организације у којој је решење примењено
- пријаве патента, модела, узорка или жига Савезног завода за интелектуалну својину из 2001., 2002. или 2003. године
- потврда издата од надлежног органа организације којом се потврђује да је решење реализовано и примењено (када су у питању техничка унапређења)

Датум
Место

Потпис
кандидата/предлагача

.....

JAVNI KONKURS - ZA DODELU STIPENDIJA -

DONATORSKA KONFERENCIJA ZA POMOĆ MLADIMA U PRIPREMI

Fondacija „Mladen Selak”, koja godinama pomaže razvoj nauke i tehnike u našoj zemlji, **započela je obnovu Pupinovog fonda**. Posle održane Donatorske konferencije za pomoć Kosovu 10.01.2005. donela je Odluku o dodeli stipendija za školovanje mladih ljudi. Stipendije su namenjene uspešnim studentima i đacima sa mogućnošću produžetka studija odnosno usavršavanje u inostranstvu.

Kriterijumi za dodelu pomoći i stipendije iz Fondacije „Mladen Selak”

- PRAVO NA POMOĆ I STIPENDIJU IMAJU STUDENTI – PROGNA I DRUGA LICA,
- FONDACIJA STIPENDIRA PRETEŽNO STUDENTE TEHNIČKIH I DRUGIH FAKULTETA,
- FONDACIJA STIPENDIRA UKUPNO DO DESET STUDENATA,
- STIPENDIJA PODRAZUMEVA USPEŠNE STUDIJE NA JEDNOM OD FAKULTETA, SA MOGUĆNOŠĆU PRODUŽETKA STUDIJA – USAVRŠAVANJE U INOSTRANSTVU,
- PREDNOST KOD DODELE STIPENDIJA IMAJU KANDIDATI SA AKTIVNIM ZNANJEM JEDNOG (ENGLJSKI PREDNOST) OD STRANIH JEZIKA,
- STIPENDIJA JE NEPOVRATNA ZA SVE STUDENTE KOJI ZAVRŠE STUDIJE,
- NAJUSPEŠNIJIM STUDENTIMA MOGUĆE JE ZAPOSLENJE U REPREZENTATIVNIM FIRMAMA,
- U SLUČAJU PREKIDA STUDIJA PRIMENJIVAĆE SE ODREDBE UGOVORA O STIPENDIRANJU,⁴
- PROSEK OCENA, ODNOSNO PRETHODNI USPEH IMAJU UTICAJA PRI DODELI STIPENDIJE,
- KOMISIJA ZA STIPENDIJE VRŠI IZBOR, A OD KANDIDATA MOŽE TRAŽITI DOPUNSKA OBJAŠNJENJA I INFORMACIJE,
- TEHNIČKA KOMISIJA PRATI ODVIJANJE STUDIJA I DAJE „ZELENA SVETLA” DA SE MOGU ISPLAĆIVATI POMOĆ I STIPENDIJE,
- GUBLJENJE KONTINUITETA POVLAČI PREKID DALJEG STIPENDIRANJA I VRAĆANJE STIPENDIJE,
- KANDIDATI ZA DODELU STIPENDIJA MORAJU BITI DRŽAVLJANI SRBIJE, CRNE GORE I REPUBLIKE SRPSKE

⁴ Sa kandidatom koji je dobio stipendiju Fondacija „Mladen Selak” pravi se poseban Ugovor o obavezama i pravima.

Selakovi stipendisti su čestitali njemu i njegovoj supruzi Meli Novu 2008. godinu

DRAGI ČIKA SELAK I NAŠA DRAGA TETKA MELI,

ŽELIMO VAMA I VAŠOJ PORODICI PUNO SREĆE I ZDRAVLJA U NOVOJ 2008. GODINI. ZAHVALJUJUĆI VAŠOJ HUMANOSTI PROVELI SMO JOŠ JEDNU BEZBRIŽNU GODINU U KOJOJ SMO MOGLI DA SE POSVETIMO UČENJU I RADU.

ZA SVE ŠTO STE NAM PRUŽILI PUNO HVALA!

*Sl. 164 – Mile Milosavljević, jedan od roditelja
– zahvalan čika Selaku*

**DANIJEL, MARIJA, KRISTINA,
MARKO, ĐORĐE, NEVENKA,
ALEKSANDRA, SLADANA,
RADOJKA, RADA I MILAN**

OBRAZAC ZA PRIJAVU

KANDIDATA ZA DODELU STIPENDIJE IZ FONDACIJE «MLADEN SELAK»

I PODACI O KANDIDATU

1. Ime i prezime
2. Datum i mesto rođenja
3. Matični broj
4. Mesto stalnog boravka
5. Zadnji stepen obrazovanja
6. Naziv fakulteta
7. Smer – odsek i godina studija

II KRATKA BIOGRAFIJA KANDIDATA

/Dati kao prilog najviše dve kucane strane/

III DOSADAŠNJA DRUŠTVENA PRIZNANJA I NAGRADE KANDIDATA

IV PREPORUKE

/Dati kao prilog/

V PRILOZI KOJI SE DOSTAVLJAJU

- Potvrda mesta boravka /posebno privremenog boravka /
- Potvrda Fakulteta
- Uverenje o proseku /položeni ispiti/
- Državljanstvo
- Izjava da ne prima neku drugu stipendiju ili pomoć
- Dokument o znanju stranog jezika
- Potvrda o materijalnom stanju

Datum
Mesto

Potpis kandidata

POČASNI ODBOR FONDACIJE „MLADEN SELAK”

1. Akademik Nikola Hajdin, predsednik, predsednik SANU
2. Prof. dr Slobodan Milosavljević, zam. predsednika, ministar poljoprivrede
3. Nikola Stojšić, potpredsednik, predsednik Privredne komore Vojvodine
4. Prof. dr Branko Kovačević, član, rektor Beogradskog univerziteta
5. Akademik Nikola Tasić, član, potpredsednik SANU
6. Akademik Ljubiša Rakić, član, potpredsednik SANU
7. Dr Miloš Bugarin, član, predsednik Privredne komore Srbije
8. Akademik Dimitrije Stefanović, član, generalni sekretar SANU
9. Akademik Zoran Kovačević, član, predsednik ogranka SANU za Vojvodinu
10. Akademik Aleksandar Marinčić, član, redovni član SANU
11. Akademik Petar Miljanić, član, redovni član SANU
12. Slobodan Simić, član, vlasnik „Invest-Importa”, Beograd
13. Prof. dr Slobodan Petrović, član, savetnik gen. direktora „Hemofarm”-a Vršac
14. Prof. dr Marija Bogdanović, član, Beogradski univerzitet
15. Milan Božić, pat. ing., član, glavni i odgovorni urednik „Glasnika”
16. Prof. dr Miroslav Vesković, član, prorektor Novosadskog univerziteta
17. Prof. dr Bogdan Đuričić, član, prorektor Beogradskog univerziteta
18. Prof. Lazar Bunović, dipl. ecc, član, dugogodišnji aktivista Saveza pronalazača
19. Ing. Slavko Popović, član, dugogodišnji aktivista Saveza pronalazača
20. Dr Blagoje Đukanović, član, zamenik direktora KBC „Bežanijska Kosa”
21. Prof. dr Milutin Ćirović, član, Institut za ratarstvo i povrtarstvo, Novi Sad
22. Prof. dr Branislav Donfrid, član, hirurg, načelnik odeljenja KBC Zvezdara
23. Miomir Adžić, dipl. ing., član, predsednik Saveza pronalazača Crne Gore
24. Prof. dr Miroslav Lambić, član, predsednik Saveza pronalazača Vojvodine
25. Prof. dr Rade Anđelković, član, predsednik Saveza pronalazača Kosova i Metohije
26. Mr Đuro Borak, dipl.ing., član, predsednik Saveza pronalazača Beograda
27. Prof. dr Nenad Penezić, član, Novosadski univerzitet
28. Vida Džagić, dipl. ing., član, potpredsednik Privredne komore Srbije
29. Slobodan Vojinović, dipl. ing., član, predsednik Privredne komore Subotice
30. Prof. dr Radovan Kovačević, sekretar u Privrednoj komori Srbije
31. Prof. dr Mile Pešaljević, član, Fakultet organizacionih nauka Beograd
32. Miodrag Živanović, član, direktor Preporoda
33. Marina Karan-Vukobratović, dipl. ing., član, savetnik u Ministarstvu za nauku i tehnologiju
34. Mr Milan Pavić, član, direktor firme „Koli”, Beograd
35. Radovan Đacić, dipl. ing., član, direktor u Duvanskoj industriji Podgorica
36. Žika Milivojević, dipl. ing., član, dugogodišnji aktivista Saveza pronalazača
37. Prof. dr Obrad Zelić, član, Stomatološki fakultet, Beograd
38. Rade Gaborović, član, dugogodišnji aktivista Saveza pronalazača
39. Miroslav Stojković, dipl. ing., član, direktor firme „MS Net”, Beograd
40. Đorđe Zuber, član, dugogodišnji aktivista Saveza pronalazača
41. Ljubica Marković, dipl. ing., član, sekretar za tehnološke inovacije u RPK, Valjevo
42. Prof. dr Dušan Šušćević, član, Medicinski fakultet, Banja Luka
43. Mr Dušan Stokić, dipl. ing., sekretar u Privrednoj komori Srbije
44. Bata Novaković, član, ekspert za industrijsku svojinu, Beograd
45. Gordana Hašibegović, član, sekretar u Privrednoj komori Srbije
46. Mr Milovan Bojić, član, predsednik Saveza pronalazača Republike Srpske
47. Prof. dr Miodrag Popović, član, dekan Elektrotehničkog fakulteta u Beogradu
48. Ljubiša Pašić, dipl. ing., član, sekretar Saveza pronalazača Banja Luke
49. Dr Milan Beslać, član, savetnik u Privrednoj komori Srbije
50. Nataša Ilić, član, dugogodišnji aktivista Saveza pronalazača
51. Predrag Čonkić, dipl. ing., član, istaknuti aktivista Saveza pronalazača

MLADEN MARTIN SELAK NOSILAC 18 PATENATA SVETSKOG ZNAČAJA

Mladen Martin Selak je rođen **25. Januara 1921. u Bojni, na Kordunu**. U Novi Sad se preselio 1930. godine, gde je završio osnovnu i građansku školu. Školovanje na Trgovačkoj akademiji u Novom Sadu prekinuo je 1941. godine, sklanjajući se od rata. Spletom tragičnih okolnosti našao se i u Jasenovcu, u julu 1941. godine stigao u Beograd, kao izbeglica. Kasnije je pod okupacijom Nemaca prisilno odveden u Borski rudnik, iz koga je izašao 1943. godine. Iste godine upoznao je i suprugu Melaniju, sa kojom se oženio 22. februara 1943. Oslobođenje su dočekali u Beogradu.

Već 1955. godine odlučuje da potraži mogućnost boljeg života i pronade sreć u i slobodu izvan granica svoje zemlje. Beograd napušta 31. oktobra 1955. godine, odlazeći u Austriju, gde mu se krajem godine pridružuje i supruga. Nakon 11 meseci čekanja, 26. septembra 1956. godine stižu u Njujork.

I kao i svaki vredan emigrant, na početku radi teške fizičke poslove, usput učeći engleski jezik. Igrom slučaja zaposlio se na Politehničkom institutu u Bruklinu (Graduate Center, Farmingdale, LI, NY), gde je radio u pripremanju i kopiranju doktorata naučnika, koji su se školovali u Avio Space Center. Zalaganjem tadašnjeg dekana Instituta, upisuje Mašinski smer, ulažući izuzetne napore da nadoknadi svoje ograničeno znanje iz trigonometrijske matematike i još uvek prisutne probleme sa znanjem engleskog jezika. Nakon tri godine temeljnog studiranja, dobio je diplomu „Certificate of Jr. Designer”.

U to vreme Mladen Selak **dobija i prve ideje za svoje patente**, a ofsetna štampa za njega je bila grandiozan izazov, iz koga se rađa i njegov prvi patent - „feeder” (ubacivač koverata) u ofsetnu mašinu, koji je svojom primenom učtverostručio štampanje koverata na ofsetnim mašinama. Osniva svoju privatnu firmu i uporno je razvija, ali pod teškim uslovima recesije 1972/3. godine je prodaje i seli se u Čikago, pod petogodišnjim ugovorom sa kompanijom koja je otkupila njegove patente. Pet godina kasnije, sada sa već 4 patenta i velikim iskustvom u grafičkoj industriji, osniva „Astro Machine Corporation”, koja danas ima visoko mesto u ovoj grani industrije u svetu. Do danas ima 18 prijavljenih svetskih patenata, i deluje usredsređen na razvoj i progres sopstvene firme.

Jugoslovenske pronalazače pomaže preko 20 godina. Obnavljajući Pupinov fond zalaže se da se ta organizacija omasovi posebno sa mladim ljudima. Visoko priznanje „Tesla-Pupin”, nagradu za pronalazaštvo, Mladen Selak je dobio 2001. godine, za svoj dugogodišnji rad na unapređenju tehnologije, nauke i razvoja, kao i Povelju Srpske akademije nauka i umetnosti 2006. godine.

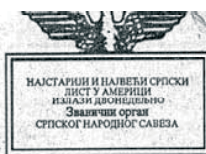
Kroz čitav život vodio ga je moto: „**Radi, živi i daj drugome da živi**”. Mladen Selak svojim časnim radom, životom i pružanjem drugima, jeste primer za humanost i dokaz da su snovi ostvarivi, ukoliko se silno žele i ukoliko se na njima ozbiljno i vredno radi.

Sl. 165 – Porodica Mladena Selaka

АМЕРИКАНСКИ СРБОБРАН

VOL. MMV, 16535.

JANUAP 2006.

АМЕРИКАНСКИ СРБОБРАН (USPS 023-400)

One Fifth Avenue, 7th Floor, Pittsburgh, PA 15222

Сто година „Американског Србобрана“

Први број „Американског Србобрана“ угледао је светлост дана у Питсбургу 18. јануара 1906. године. Није протекло много воде трима питсбуршким рекама, које носе индијанска имена, Алегени, Мононгхела и Охајо, а званични орган Српског православног савеза „Србобрана“ (данас Српски народни савез) постао је члан многих српских породица у Америци. На слици десно види се једна таква „типична“, многочлана српска породица: десеторо деце стоје покрај својих родитеља, мајка привија уз груди малено, једанаесто чедо, а отац у крилу држи, вероватно тек пристигли, број нашег листа. Наш стогодишњи слављеник у том тренутку није још ни „пунолетан“.

Ко су били ти српски дошљаци у Америку, нарочито у источну (први

Република Србија
ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАРИЈАТ
ПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ
03 Број: 9-1638/2007
Београд, 06. 07. 2007.

САВЕЗ ПРОНАЛАЗАЧА И АУТОРА ТЕХНИЧКИХ
УНАПРЕЂЕЊА СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ
Господин инж. пат. МИЛАН БОЖИЋ, председник

11000 БЕОГРАД
Терзије 23

Поштовани господине Божичу,

Председник Републике Србије, господин Борис Тадић, захваљује на љубазности што сте му доставили три примерка ГЛАСНИКА 5 СЕЛАКОВЕ ФОНДАЦИЈЕ, као и за подршку напорима које заједнички унапређујемо да српске великане науке заштити од заборавља.

С поштовањем,

ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР,
Борис Радужић

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
И УМЕТНОСТИ
11000 Београд, Кнез Милошова 35
Тел. 381 11 2634-035, факс: 381 11 638-792
E-mail: presednik@sanu.ac.rs

ПРЕДСЕДНИК

Београд, 31. мај 2007. године

Господин Милан Божич
Секретар

Поштовани господине Божичу,

Част ми је позвати Вас да као гост присуствуете Годишњој скупштини Српске академије наука и уметности, која ће се одржати у четвртак 7. јуна 2007. године, са почетком у 10 часова у савезној сали Академије у Београду, Улица Кнез Милошова 35/II.

У прилогу Вам достављамо материјал за Скупштину.

С поштовањем,

ПРЕДСЕДНИК САНУ
Милан Стојић
Академик Никола Хајдин

Danas, kao i pre stotinu godina, stalna borba da prave vrednosti dođu do izražaja

150 GODINA OD ROĐENJA MIHAJLA PUPINA

Samo je Pupin imao tu privilegiju da sve što napiše bude objavljeno na prvoj strani

The New York Times

Selak u akciji 2002.

Renovirana Pupinova kuća 2004.

150 GODINA OD ROĐENJA NIKOLE TESLE

1856 - 2006

Nikola Tesla

ОСУНЧАВАЊЕ И КЛИМА

МИЛУТИН МИЛАНКОВИЋ
И МАТЕМАТИЧКА ТЕОРИЈА ПРОМЕНА КЛИМЕ

INSOLATION AND CLIMATE

MILUTIN MILANKOVIĆ
AND THE MATHEMATICAL
THEORY OF CLIMATE CHANGES

Aleksandar Petrović

МАРТ 2007

БРОЈ 41

КОРАК

ЧАСОПИС ПРИВРЕДНЕ КОМОРЕ СРБИЈЕ

ПРИВРЕДНА КОМОРА СРБИЈЕ ВРЕДНОСТ ТРАЈАЊА 1857-2007.

150
години • years

С ПРИВРЕДОМ
И ЗА ПРИВРЕДУ

Князь Представникъ и Попечитель
иностранной Дѣла, Полковникъ,
Кавалеръ,

Александра Ситникова

Секретарь Совета,
Кавалеръ,

Александръ Ивановичъ

Eurochambres у
ПКС

Председништво
Eurochambres и
представници
СЕФТА 2006.

Председник Србије
Борис Тадић:
Убрзано
кретање ка
Бриселу

JOINT-STOCK COMPANY FOR EXPORT, IMPORT, AND INVESTMENT PROJECTS

11001 Beograd, Terazije 5, Republic of Serbia, P.O. Box 680 Tel: +381 (11) 3334-331, Fax: +381 (11) 3334-485

www.invest-import.co.rs